

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.2.1.2025

Pan
Kamil Dworaczek
Dyrektor Oddziału
Instytutu Pamięci Narodowej –
Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu we Wrocławiu
ul. Długosza 48
51-162 Wrocław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

**P/25/076 – Gospodarka finansowo-majątkowa Instytutu Pamięci Narodowej –
Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu ¹ , ul. Długosza 48, 51-162 Wrocław.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kamil Dworaczek, Dyrektor Oddziału od 15 listopada 2022 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Paweł Rozdżestwieński, pełniący obowiązki Dyrektora Oddziału od 6 września 2021 r. do 10 stycznia 2022 r., oraz zajmujący stanowisko Dyrektora Oddziału od 11 stycznia do 14 listopada 2022 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Gospodarowanie majątkiem w ramach bieżącego zarządzania, w tym pozyskiwanie nieruchomości na cele statutowe. 2. Rozporządzanie środkami finansowymi.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2025 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) ² .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu.
Kontrolerzy	1. Ziemowit Florkowski, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LWR/32/2025 z 13 lutego 2025 r. 2. Edward Klatka, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LWR/44/2025 z 5 marca 2025 r. 3. Anna Łuczak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/53/2025 z 14 marca 2025 r. 4. Bernard Sosulski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/52/2025 z 13 marca 2025 r. 5. Katarzyna Marczyńska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/54/2025 z 17 marca 2025 r.

(akta kontroli: tom I, str. 1-17)

¹ Dalej również: Oddział.

² Czynności kontrolne zakończono 15 maja 2025 r.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu w zakresie zarządzania majątkiem i rozporządzania środkami publicznymi.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Podstawą oceny ogólnej były skala, waga i charakter ujawnionych w wyniku kontroli nieprawidłowości w działalności Oddziału, wynikających z naruszenia kryteriów legalności, gospodarności, rzetelności i celowości, które to nieprawidłowości odnosiły się zarówno do obszaru gospodarowania majątkiem w ramach bieżącego zarządzania, jak i do obszaru zarządzania środkami finansowymi, w tym w procesie udzielania zamówień publicznych. Finansowy wymiar stwierdzonych nieprawidłowości obejmował kwotę 9377,3 tys. zł.

Oddział udzielił 21 zamówień publicznych na kwotę 1177,9 tys. zł bez stosowania ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁵, co było działaniem nieuprawnionym. Ponadto Oddział wielokrotnie udzielał zamówień bez pozyskania ofert konkurencyjnych lub minimalnej liczby trzech ofert wynikającej z zarządzenia nr 65/20 Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu z 30 grudnia 2020 r. w sprawie udzielania zamówień publicznych w Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu⁶, co stało w sprzeczności z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷.

W przypadkach, w których pozyskiwano oferty więcej niż jednego wykonawcy występowały sytuacje polegające na kierowaniu zapytań ofertowych do podmiotów powiązanych osobowo. Dotyczyło to trzech zamówień na łączną kwotę 243,5 tys. zł. Część wykonawców została wybrana na podstawie rekomendacji poszczególnych osób (jak Zastępca Dyrektora Oddziału), lub w oparciu o informacje przekazywane z innych jednostek organizacyjnych IPN. Istotne okoliczności związane z procesem udzielania zamówień nie zawsze były należycie udokumentowane, co było nierzetelne.

Opisane działania nie współgrały z obowiązkiem udzielania zamówień publicznych w sposób przejrzysty, z zachowaniem uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców.

W latach 2022-2025 (do 31 marca) Oddział poniósł wydatki z tytułu czynszu, opłaty eksploatacyjnej oraz opłaty za dodatkowe miejsca parkingowe w przypadku najmu nieruchomości przy ul. Długosza we Wrocławiu oraz Piastowskiej w Opolu⁸ w łącznej wysokości 6311,5 tys. zł, przy czym umowy

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 1320; dalej: ustawa Pzp.

⁶ Dalej: zarządzenie w sprawie udzielania zamówień publicznych.

⁷ Dz.U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.; dalej: ufp.

⁸ Opłata eksploatacyjna oraz opłata za dodatkowe miejsca parkingowe występowała w przypadku najmu nieruchomości we Wrocławiu.

najmu zostały zawarte bez pozyskania ofert konkurencyjnych, co nie zapewniało wydatkowania środków publicznych w sposób oszczędny.

Oddział utrzymywał wprawdzie budynki przy ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu oraz ul. Kośnego 62 w Opolu w dobrym stanie technicznym, o czym świadczyły wyniki kontroli okresowych przeprowadzanych w tych budynkach. Nie zapewnił jednak przeprowadzenia kontroli okresowych w dwóch budynkach (budynku koszarowym i garażowym) przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu, co było niezgodne z art. 62 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁹ oraz nie prowadził dla tych obiektów ksiąg obiektów budowlanych.

Oddział nie ustalił faktycznej powierzchni użytkowej [...]*, dysponując rozbieżnymi danymi w tym zakresie, co skutkowało zaniżeniem podatku od nieruchomości, oszacowanym na kwotę [...]*.

W Oddziale nie zawsze prawidłowo i rzetelnie prowadzono działania w ramach kontroli zarządczej oraz wykorzystywano jej mechanizmy do monitorowania skuteczności realizacji zadań statutowych IPN pod kątem ich zgodności z przyjętymi procedurami i standardami.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Gospodarowanie majątkiem w ramach bieżącego zarządzania, w tym pozyskiwanie nieruchomości na cele statutowe

1.1 Nieruchomości w dyspozycji Oddziału

Opis stanu
faktycznego

Oddział w okresie objętym kontrolą zarządzał czterema budynkami we Wrocławiu¹¹, pozostającymi w trwałym zarządzie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. W 2023 r. nabyty¹² został i przekazany do Oddziału również budynek¹³ w Opolu, do którego przeniesiona została, ostatecznie od stycznia 2024 r., siedziba Delegatury w Opolu. W dyspozycji Oddziału pozostawały cztery nieruchomości gruntowe zabudowane, usytuowane we Wrocławiu i Opolu [...]*.

W związku z planowanym nabyciem nieruchomości na potrzeby Delegatury w Opolu Oddział udzielił w 2022 r. zamówienia na wykonanie operatu szacunkowego dotyczącego nieruchomości przy ul. Klasztornej w Opolu za kwotę 8,9 tys. zł oraz w 2023 r. udzielił zamówienia na świadczenie usług przedinwestycyjnych na kwotę 58,5 tys. zł.

Zamówienie na usługi przedinwestycyjne zostało udzielone bez pozyskania ofert konkurencyjnych, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania

⁹ Dz.U. z 2025 r. poz. 418, dalej: Prawo budowlane.

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Tj. dwa budynki [...]* (budynek biurowo-archiwalny) i [...]* (budynek biurowo-magazynowy) oraz budynek [...]* – według deklaracji do podatku od nieruchomości [...]* oraz [...]* budynek garażowy [...]*.

¹² Transakcja nabycia nieruchomości w imieniu Skarbu Państwa przez Instytut Pamięci Narodowej Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (dalej: IPN), została przeprowadzona przez Centralę IPN.

¹³ Budynek [...]* – według treści aktu notarialnego Oddział przejął budynek 14 czerwca 2023 r.

środków publicznych, wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W przypadku zamówienia na wykonanie operatu szacunkowego nie zawarto umowy w formie pisemnej, a w przypadku zamówienia na usługi przedinwestycyjne faktycznie dopuszczono do jego realizacji przed zawarciem pisemnej umowy oraz odebrano przedmiot umowy, pomimo, że Oddział nie dysponował dowodami potwierdzającymi pełne zrealizowanie zakresu przedmiotowego umowy, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-336; tom XIII, str. 184-199, 592-596, tom XV, str. 1-24; tom XVI, str. 1-81)

1.2 Gospodarowanie nieruchomościami w dyspozycji Oddziału

Dla zarządzanego przez Oddział budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu oraz dwóch budynków (A i B) przy ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu, prowadzono książki obiektów budowlanych, niemniej sposób, w jaki to robiono i szczegółowość danych zawartych w ww. dokumentach nie była w pełni zgodna z wymogami wynikającymi z zastosowanych wzorów tych książek, a także z przepisami prawa w tym zakresie, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W przypadku powyższych obiektów Oddział zapewniał przeprowadzanie okresowych kontroli, o których mowa w art. 62 Prawa budowlanego, niemniej nie wykonał części zaleceń sformułowanych w protokołach z kontroli okresowych obiektów budowlanych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Z kolei dla dwóch zarządzanych przez Oddział budynków usytuowanych przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu nie prowadzono książek obiektu budowlanego i nie zapewniono przeprowadzenia okresowych kontroli, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W wyniku przedmiotowych kontroli nie stwierdzono uszkodzeń lub braków, które mogłyby spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia bądź środowiska, a w szczególności katastrofę budowlaną, pożar, wybuch, porażenie prądem elektrycznym albo zatrucie gazem. W protokołach kontroli okresowych, przeprowadzonych w latach 2022-2024, stan obiektów był oceniany jako dobry, wskazano, że obiekty były sprawne i mogły być nadal bezpiecznie użytkowane (występujące nieprawidłowości nie miały wpływu na statykę konstrukcji i ogólne bezpieczeństwo budynków).

W latach 2022-2025 (do 31 marca) nie były prowadzone kontrole organów nadzoru budowlanego, Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Pracy, Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska dotyczące obiektów budowlanych i nieruchomości będących w zarządzie Oddziału.

Oddział w latach 2022-2025 realizował bieżące prace remontowo-konserwacyjne w posiadanych obiektach, za wyjątkiem budynku przy ul. Sołtysowickiej 21d, w którym przeprowadzano jedynie prace zabezpieczające obiekt przed dalszą dewastacją, dotyczące w szczególności zamurowania otworów okiennych oraz montażu monitoringu i systemu alarmowego, a także ogrodzenia części nieruchomości. Obiekt ten ma docelowo służyć jako siedziba Oddziału.

W 2023 r. przeprowadzono szereg robót w zakresie związanym z remontem i modernizacją przejętego przez Oddział budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu. Zamówienia publiczne w tym zakresie udzielono jednak bez stosowania ustawy Pzp oraz w sposób, który nie zapewniał oszczędnego wydatkowania środków publicznych, a w dwóch przypadkach nie dokonano odbioru zgodnie z zapisami umów, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Zamówienia na wykonanie koncepcji aranżacji pomieszczeń i remontu budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu wraz ze zgłoszeniem remontu, obejmującego nowy podział parteru budynku, miejsca na toalety dla niepełnosprawnych i podjazd dla niepełnosprawnych wraz z niezbędną dokumentacją, udzielono bez pozyskania ofert konkurencyjnych oraz określając nierzetelnie przedmiot zamówienia, a także nie dokonano odbioru zgodnie z umową, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W 2023 r. zamówienia dotyczące zabezpieczenia obiektu¹⁴ przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu oraz zamówienie na malowanie pomieszczeń w dwóch obiektach przy ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu również nie zostały udzielone w sposób zapewniający oszczędne wydatkowanie środków publicznych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W przypadku zamówienia na zamurowanie okien i montaż systemu alarmowego w budynku przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu nie zawarto pisemnych umów, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Oddział opłacał podatek od nieruchomości za posiadane grunty i budynki. Oddział deklarował powierzchnię użytkową dwóch budynków, w odniesieniu do których dysponował rozbieżnymi danymi o ich powierzchni użytkowej, wskazując każdorazowo powierzchnie mniejsze i nie podejmował działań mających na celu ustalenie faktycznej powierzchni użytkowej budynków¹⁵. Skutkowało to zaniżeniem podatku od nieruchomości w odniesieniu do [...]*. W przypadku dwóch innych budynków w załączniku do deklaracji na podatek od nieruchomości składanej Prezydentowi Wrocławia nie wyodrębniono ich powierzchni użytkowej (powierzchnia tych budynków została ujęta w pozycjach dotyczących innych budynków wykazanych w deklaracjach). Wymienione nieprawidłowości zostały szerzej opisane w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”.

(akta kontroli: tom VI, str. 547-736, 755-756; tom XI, str. 1-352; tom XII, str. 1-452; tom XIII, str. 1-639; tom XV, str. 1-187, 349-357, 483-515; tom XVI, str. 1-119, 239-241)

¹⁴ Na wykonanie systemu alarmowego i systemu kamer.

¹⁵ W toku kontroli NIK dokonano pomiarów dotyczących części obiektu [...] (pomiar dotyczył antresoli znajdującej się w tym budynku).

1.3 Wynajmowanie nieruchomości od podmiotów zewnętrznych na potrzeby działalności Oddziału

W okresie objętym kontrolą Oddział wynajmował pomieszczenia w trzech obiektach we Wrocławiu¹⁶ oraz jednym w Opolu¹⁷. Dyrekcja Oddziału oraz część komórek organizacyjnych Oddziału znajdowała się w obiekcie przy ul. Długosza 48 we Wrocławiu. W sąsiednim budynku przy ul. Długosza 60 znajdowała się siedziba Przystanku Historia¹⁸, uprzednio zlokalizowanego przy pl. Solnym we Wrocławiu (pozostałe komórki organizacyjne Oddziału, w tym archiwum¹⁹ znajdowały się w obiektach pozostających w trwałym zarządzenie IPN, znajdujących się przy ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu). Ponadto przy pl. Solnym 8/9 we Wrocławiu wynajmowano lokal, w którym znajdowała się księgarnia IPN. Na potrzeby Delegatury w Opolu wynajmowane były w latach 2022-2024 (do 31 stycznia) pomieszczenia biurowe przy ul. Piastowskiej 17 w Opolu. Ponadto, na podstawie odrębnej umowy, w 2024 r. i w 2025 r. wynajmowano również powierzchnię magazynową w Opolu przy ul. Piastowskiej 17 o powierzchni 19 m².

Wydatki Oddziału związane z najmem pomieszczeń od podmiotu prywatnego w obiektach przy ul. Długosza 48 i Długosza 60 we Wrocławiu wyniosły w latach 2022-2025 (do 31 marca) – 6157,4 tys. zł, z czego z tytułu czynszu 4054,9 tys. zł (w tym czynszu za pomieszczenie magazynowe – 79,3 tys. zł), opłaty eksploatacyjnej – 1411,6 tys. zł oraz 126,7 tys. zł z tytułu opłat za dodatkowe miejsca parkingowe. Wydatki związane z najmem od Agencji Mienia Wojskowego lokalu przy pl. Solnym we Wrocławiu wyniosły za lata 2022-2025 (do 31 marca) 393,2 tys. zł, w tym 311,0 tys. zł z tytułu czynszu. Z kolei wydatki dotyczące najmu pomieszczeń od Instytutu Śląskiego w Opolu na potrzeby Delegatury w Opolu w ww. okresie wyniosły 724,5 tys. zł, z czego z tytułu czynszu 718,3 tys. zł (w tym 16,5 tys. zł za najem pomieszczenia magazynowego).

Wydatki na najem powierzchni biurowej w budynkach znajdujących się przy ul. Długosza we Wrocławiu ponoszone były na podstawie umowy najmu na czas określony z 5 maja 2021 r., zawartej na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2026 r. ze zmianami²⁰ (w odniesieniu do pomieszczeń w budynku przy ul. Długosza 48 była to kolejna umowa dotycząca tych pomieszczeń – poprzednia obowiązywała od 2017 r.). W przypadku nieruchomości w Opolu przy ul. Piastowskiej 17, obowiązująca w okresie objętym kontrolą kontroli umowa najmu została zawarta 17 grudnia 2021 r. na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2024 r., a jej realizacja zakończyła się 31 stycznia 2024 r.²¹ (pomieszczenia przy ul. Piastowskiej 17 wynajmowano od 2016 r.). W dniu 26 marca 2024 r. zawarta została z Instytutem Śląskim w Opolu umowa najmu

¹⁶ Przy ul. Długosza 48 (o powierzchni 1524,79 m², w tym 49,79 m² powierzchni magazynowej), ul. Długosza 60 (o powierzchni 181,12 m²) oraz przy pl. Solnym 8-9 o powierzchni 67,67 m².

¹⁷ Przy ul. Piastowskiej 17 o powierzchni 476,13 m², w tym 19 m² powierzchni magazynowej. Pomieszczenia i części wspólne o powierzchni 457,13 m² były wynajmowane do 31 stycznia 2024 r., a pozostała powierzchnia magazynowa była nadal wynajmowana.

¹⁸ Od lipca 2022 r.

¹⁹ Archiwum znajdowało się w tzw. budynku A przy ul. Sołtysowickiej 21a.

²⁰ Na mocy aneksu nr 2 do ww. umowy, zawartego 16 lutego 2022 r. Od 1 marca 2022 r. wynajęto również pomieszczenia o powierzchni 181,12 m² w sąsiednim budynku przy ul. Długosza 60 we Wrocławiu, w związku z przeniesieniem tam Przystanku Historia.

²¹ Umowa ta została wypowiedziana przez Oddział na 31 stycznia 2024 r., w związku z nabyciem nieruchomości przy ul. Kośnego 62 w Opolu.

powierzchni magazynowej²² przy ul. Piastowskiej 17 w Opolu, na okres do 31 grudnia 2024. Kolejna umowa dotycząca ww. powierzchni magazynowej w Opolu została zawarta na okres do 31 grudnia 2025 r.

W badanym okresie Oddział nie był najemcą lokali mieszkalnych.

Szczegółowym badaniem objęto najem nieruchomości przy ul. Długosza we Wrocławiu i ul. Piastowskiej w Opolu. Umowy dotyczące najmu w latach 2022-2025 ww. nieruchomości zostały zawarte bez podjęcia działań mających na celu oszczędne wydatkowanie środków publicznych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Oddział wynajmował pomieszczenia biurowe przy ul. Długosza we Wrocławiu i ul. Piastowskiej w Opolu o nadmiernej w stosunku do potrzeb powierzchni, co nie było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Oddział wynajmował przy ul. Długosza we Wrocławiu w sumie 33 miejsca parkingowe, z czego 10 miejsc bez dodatkowych opłat (w ramach czynszu za najem powierzchni biurowej) i 23 miejsca²³ za dodatkową opłatą, co było działaniem niecelowym, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom XI, str. 261-352; tom XIV, str. 160-279; tom XV, str. 322-326, 330-350; tom XVI, str. 71-79, 82-94)

1.4 Aktywa trwałe w dyspozycji Oddziału

Wartość netto aktywów trwałych należących do Oddziału wynosiła:

- a) według stanu na 31 grudnia 2021 r. – 8269,4 tys. zł, w tym:
 - wartości niematerialne i prawne – 0,0 tys. zł,
 - rzeczowe aktywa trwałe – 7510,7 tys. zł, w tym: grunty – 359,2 tys. zł, budynki – 6049,1 tys. zł,
- b) według stanu na 31 grudnia 2022 r. – 10 905,7 tys. zł, w tym:
 - w tym: wartości niematerialne i prawne – 0,0 tys. zł,
 - rzeczowe aktywa trwałe – 10 069,7 tys. zł, w tym: grunty – 576,0 tys. zł, budynki – 8663,9 tys. zł,
- c) według stanu na 31 grudnia 2023 r. – 13 195,3 tys. zł, w tym:
 - w tym: wartości niematerialne i prawne – 56,7 tys. zł,
 - rzeczowe aktywa trwałe – 12 425,5 tys. zł, w tym: grunty – 1050,3 tys. zł, budynki – 10 750,9 tys. zł,
- d) według stanu na 31 grudnia 2024 r. – 12 750,5 tys. zł, w tym:
 - w tym: wartości niematerialne i prawne – 46,2 tys. zł,
 - rzeczowe aktywa trwałe – 12 070,7 tys. zł, w tym: grunty – 1048,6 tys. zł, budynki – 10 351,2 tys. zł.

Wartość (brutto) nabycia przez Oddział wartości niematerialnych i prawnych wyniosła według stanu na: (a) 31 grudnia 2021 r. – 258,3 tys. zł, (b) 31 grudnia

²² 19 m².

²³ W styczniu i w lutym 2022 r. było to 20 miejsc, a w okresie od marca 2022 r. do marca 2025 r. wynajmowano 23 miejsca.

2022 r. – 258,3 tys. zł, (c) 31 grudnia 2023 r. – 315,0 tys. zł, (d) 31 grudnia 2024 r. – 352,0 tys. zł.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. Oddział dysponował częścią lub całością następujących nieruchomości (budynkowych/lokalowych lub gruntowych): (a) dwoma budynkami ([...])* wraz z gruntem [...]*, (b) budynkiem ([...]* - według deklaracji na podatek od nieruchomości) wraz z gruntem [...]*, (c) częścią budynków [...]* (lokale biurowe [...]* i magazyny [...]*), (d) lokalem (księgarnią) [...]*, (e) budynkiem ([...])* wraz z gruntem [...]*, (f) lokalem (magazynem) [...]*.

(akta kontroli: tom I, str. 18-238; tom XVI, str. 1-5)

Ewidencja środków trwałych należących do Oddziału nie była w pełni rzetelna, gdyż uwzględniono w niej nieprawidłową wartość jednego z tych środków trwałych, tj. nabytego w listopadzie 2023 r. za cenę 40,0 tys. zł i użytkowanego w Delegaturze w Opolu urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych. Wartość tego środka trwałego nie została powiększona o koszty montażu w wysokości 13,8 tys. zł, w rezultacie którego urządzenie stało się kompletne i zdadne do użytku, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom I, str. 692-693; tom IV, str. 2-3, 234-237, 245-253, 306-357; tom VI, str. 761-773)

Na podstawie decyzji Ministra Rozwoju Pracy i Technologii nr 13/21 z 19 kwietnia 2021 r. IPN otrzymał w trwały zarząd nieruchomość zabudowaną oznaczoną jako działka nr 1/8 o powierzchni 0,3432 ha, położoną we Wrocławiu przy ul. Sołtysowickiej 21d. W sporządzonym na tę okoliczność 2 grudnia 2021 r. protokole zdawczo-odbiorczym wskazano m.in., że przedmiotem przekazania jest budynek nieużytkowany, do remontu, zabezpieczony. Do protokołu nie załączono protokołu przekazania – przejęcia środka trwałego, sporządzonego na druku PT. W toku kontroli ujawniono, że na przedmiotowej nieruchomości znajdował się również budynek garażowy, który nie został ujęty w ewidencji środków trwałych. Pomimo, że budynek ten był użytkowany przez Oddział, a także uiszczano od niego podatek od nieruchomości, to działania związane z przyjęciem go na stan inwentarzowy Oddziału podjęto dopiero w trakcie kontroli NIK, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom XII, str. 239-252)

1.5 Gospodarowanie rzeczowymi składnikami majątku ruchomego

Do kategorii majątku zbędnego lub zużytego zakwalifikowano w latach 2022-2024 oraz zagospodarowano w sumie dziewięć pozycji składników rzeczowych majątku ruchomego należących do Oddziału i całkowicie umorzonych o łącznej wartości początkowej 159,9 tys. zł. Dotyczyło to:

- a) trzech tablic upamiętniających i smartfonu (Apple iPhone 12 Pro Max) o łącznej wartości początkowej 19,1 tys. zł, zagospodarowanych poprzez przekazanie do nieodpłatnego użytkowania podmiotom zewnętrznym

(tablice upamiętniające o wartości początkowej 13,2 tys. zł) i Centrali IPN w Warszawie (smartfon o wartości początkowej 5,9 tys. zł);

- b) dwóch samochodów osobowych (Skoda Octavia i Opel Astra) o wartości początkowej 140,8 tys. zł, zagospodarowanych poprzez sprzedaż osobom fizycznym, w tym jednego (Skoda Octavia) pracownikowi Oddziału;
- c) klimatyzatora, radiomagnetofonu i przystawki meblowej o łącznej wartości początkowej 0,0 tys. zł (według wykorzystywanego przez Oddział systemu finansowo-księgowego), które zostały uznane za zlikwidowane decyzją Dyrektora Oddziału z 24 marca 2022 r., podjętą w związku z wynikami przeprowadzonej w 2021 r. inwentaryzacji²⁴, zaliczającej wymienione składniki majątku do niedoborów niezawinionych w sytuacji ich wcześniejszej utylizacji, nie potwierdzonej w ewidencji księgowej Oddziału.

Wszystkie powyższe przypadki zagospodarowania majątku zbędnego lub zużytego miały miejsce w roku 2022.

(akta kontroli str. tom I, str. 597-598, 627-666)

Dyrektor Oddziału wskazał, że Oddział otrzymuje od pracowników komórek organizacyjnych informacje dotyczące składników majątku ruchomego uznanych za zbędne, nieprzydatne lub uszkodzone. Na podstawie tych zgłoszeń podejmowane są działania zmierzające do ich zagospodarowania w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami, w szczególności poprzez przekazywanie mebli do wykorzystania przez innych pracowników. Sprzęt informatyczny podlega systematycznej ocenie przez pracowników działu IT. W szczególności analizowany jest stan techniczny urządzeń oraz ich zgodność z aktualnymi wymaganiami operacyjnymi. Sprzęt wyposażony w przestarzałe systemy operacyjne, dla których zakończono wsparcie techniczne, jest sukcesywnie wymieniany. W miarę możliwości starsze urządzenia, po modernizacji, znajdują zastosowanie w innych jednostkach organizacyjnych, np. w czytelni Akt Jawnych przy ul. Sołtysowickiej 21a.

(akta kontroli: tom I, str. 526 i 528)

Przekazanie podmiotom zewnętrznym rzeczowych składników majątku w postaci trzech tablic upamiętniających nastąpiło za zgodą Dyrektora Oddziału nieodpłatnie, na czas nieoznaczony i bez obowiązku zwrotu, a na podstawie dwustronnie podpisanych protokołów:

- a) z 24 maja 2022 r. w sprawie przekazania do użytkowania Gminie Baborów tablicy upamiętniającej Ofiary Marszów Śmierci w Baborowie – o wartości 2,6 tys. zł;
- b) z 15 czerwca 2022 r. w sprawie przekazania do użytkowania Rejonowemu Zarządowi Infrastruktury we Wrocławiu upamiętnienia (głaz + tablica) na terenie kompleksu wojskowego w Brzegu poświęconego sierżantowi Janowi Sabinowi ps. Wiewiórka – o wartości 7,6 tys. zł;
- c) z 29 czerwca 2022 r. w sprawie przekazania do użytkowania Regionowi Jeleniogórskiemu NSZZ Solidarność tablicy upamiętniającej na kościele

²⁴ Patrz punkt 1.7 niniejszego wystąpienia pokontrolnego – w części dotyczącej inwentaryzacji drogą spisu z natury środków trwałych, zapasów i aktywów pieniężnych, przeprowadzonej według stanu na 31 grudnia 2021 r.

w Kamiennej Górze represjonowanych działaczy tej organizacji – o wartości 3,0 tys. zł.

Telefon komórkowy Apple iPhone 12 Pro Max (nr inwentarzowy 10/00006/6/62/623), użytkowany przez byłego Dyrektora Oddziału, przekazany został do Biura Administracyjno-Gospodarczego Centrali IPN na wniosek Dyrektora Biura Przystanków Historia Centrali IPN przez Dyrektora Oddziału w oparciu o dwustronnie podpisany protokół przekazania nr 10 PTN/00003/2022 z 30 grudnia 2022 r. Podstawą do takiego działania był § 15 ust. 3 zarządzenia nr 77/19 Prezesa IPN z 23 grudnia 2019 r. w sprawie instrukcji, sposobu i trybu gospodarowania składnikami rzeczowego majątku ruchomego i wartościami niematerialnymi i prawnymi będącymi w dyspozycji Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz sposobu i trybu ewidencjonowania tego majątku.

W lipcu 2022 r. w Oddziale zakończono proces likwidacji dwóch środków trwałych w postaci samochodów osobowych, zagospodarowanych poprzez ich sprzedaż osobom fizycznym, tj.:

- a) samochodu Skoda Octavia – numer inwentarzowy: 10/00017/7/74/741, wartość początkowa: 76,1 tys. zł, rok produkcji: 2007, przebieg: 338,6 tys. km, użytkowanego przez Delegaturę w Opolu – zbytego za cenę 5,7 tys. zł ustaloną w wyniku zorganizowanego przez Oddział przetargu pisemnego nieograniczonego;
- b) samochodu Opel Astra – numer inwentarzowy: 10/0014/7/74/741, wartość początkowa: 64,7 tys. zł, rok produkcji: 2011, przebieg: 403,1 tys. km, użytkowanego przez Oddziałowe Biuro Administracyjno-Gospodarcze we Wrocławiu – zbytego za cenę 6,2 tys. zł ustaloną w wyniku zorganizowanego przez Oddział przetargu pisemnego nieograniczonego.

Powyższe samochody zostały sprzedane jako zbędne i zużyte składniki rzeczowe majątku ruchomego Oddziału. Okazana kontrolerowi dokumentacja dotycząca tej sprzedaży obejmowała:

- a) polecenie służbowe nr 5/2022 Dyrektora Oddziału z 18 maja 2022 r. w sprawie powołania komisji przetargowej na sprzedaż ww. składników majątku ruchomego,
- b) potwierdzenia publikacji na stronie BIP IPN pierwszej i drugiej informacji o sprzedaży zbędnych i zużytych składników rzeczowych majątku ruchomego Oddziału, tj. z 19 maja 2022 r. (z cenami wywoławczymi w wysokości odpowiednio 8,0 tys. zł i 9,0 tys. zł) oraz z 29 czerwca 2022 r. (z cenami wywoławczymi w wysokości odpowiednio 4,0 tys. zł i 4,5 tys. zł),
- c) umowy sprzedaży (odpowiednio z 22 lipca 2022 r. i z 2 sierpnia 2022 r.) i imienne rachunki (oba z 25 lipca 2022 r.),
- d) dowody LT (likwidacji środka trwałego) z 25 lipca 2022 r. dla składników majątku o numerach inwentarzowych 10/00017/7/74/741 oraz 10/00014/7/74/741.

Do kontroli nie okazano natomiast m.in. następujących dokumentów:

- a) protokołu z czynności komisji do przeprowadzenia oceny przydatności składników rzeczowych majątku ruchomego, będącego w dyspozycji Oddziału;
- b) pisemnych ofert zakupu przedmiotowych samochodów, protokołu z postępowania przetargowego czy zawiadomień skierowanych do oferentów w sprawie przyjęcia bądź odrzucenia ich oferty.

Sprawę nieokazania do kontroli powyżej wskazanych rodzajów dokumentów omówiono szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom I, str. 599-669)

W okresie objętym kontrolą Oddział nie pozyskiwał środków trwałych poprzez leasing operacyjny, finansowy czy dzierżawę. Obowiązywały natomiast umowy najmu długoterminowego, zawierane każdorazowo z tą samą spółką prawa handlowego, a dotyczące: czterech samochodów w 2022 r., ośmiu samochodów w 2023 r. i pięciu samochodów w 2024 r. Zakres świadczeń objętych tymi umowami był każdorazowo taki sam i oprócz ich udostępnienia dotyczył obsługi serwisowej oraz ubezpieczenia. Przed zawarciem umowy najmu długoterminowego Oddział nie dokonywał analizy ekonomicznej opłacalności dostępnych na rynku rozwiązań nabycia samochodów będących przedmiotem najmu, gdyż w każdym takim przypadku przystępował do przetargów organizowanych przez Centralę IPN.

(akta kontroli str. tom I, str. 674-677)

1.6 Gospodarka zapasami

Według stanu na 14 marca 2025 r., jak również w latach 2022-2024 Oddział nie posiadał zapasów materiałów i towarów, w tym w postaci artykułów biurowych, sprzętu komputerowego, akcesoriów komputerowych, mebli i materiałów wydawniczych (np. książek, czasopism, gier planszowych).

W bilansach Oddziału, sporządzonych na dzień 31 grudnia 2022 r., 31 grudnia 2023 r. i 31 grudnia 2024 r., aktywa obrotowe w pozycji zapasy według stanu na początek i koniec roku wykazywały stan zero złotych.

(akta kontroli: tom I, str. 239-240)

1.7 Inwentaryzacja składników majątku Oddziału

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2022 r. do 3 kwietnia 2025 r., w Oddziale nie przeprowadzano inwentaryzacji drogą spisu z natury środków trwałych, zapasów i aktywów pieniężnych. Ostatnia tego rodzaju inwentaryzacja przeprowadzona została w Oddziale w terminie od 11 października 2021 r. do 15 stycznia 2022 r., według stanu na 31 grudnia 2021 r., przez komisję inwentaryzacyjną powołaną Okólnikiem nr 2/2021 p.o. Dyrektora Oddziału

z 3 września 2021 r. w sprawie przeprowadzenia okresowej inwentaryzacji składników aktywów i pasywów. W jej wyniku:

- a) wartości i ilości spisanego majątku dotyczyły 296 pozycji środków trwałych o łącznej wartości 13 248,8 tys. zł i 1898 pozycji pozostałych środków trwałych o łącznej wartości 2965,8 tys. zł;
- b) komisja inwentaryzacyjna stwierdziła, że wszystkie składniki majątkowe podlegające inwentaryzacji zostały ujęte w arkuszach spisu z natury;
- c) stwierdzono różnice inwentaryzacyjne w postaci:
 - niedoborów o wartości 7,9 tys. zł (sześć pozycji środków trwałych), w tym niedobory pozorne o wartości 4,3 tys. zł (trzy pozycje) i niedobory uznane za niezawinione o wartości 3,6 tys. zł (trzy pozycje),
 - nadwyżek o wartości 4,6 tys. zł (dwie pozycje środków trwałych) w całości uznane za nadwyżki pozorne.

Niedobory uznane za niezawinione obejmowały trzy pozycje zużytego sprzętu²⁵, który został poddany utylizacji, ale w wyniku niedopatrzenia nie przygotowano w tych przypadkach dowodów LT (likwidacji środka trwałego), co skutkowało pozostawieniem tego sprzętu w ewidencji księgowej Oddziału.

Przeprowadzona w 2021 r. inwentaryzacja okresowa składników aktywów i pasywów Oddziału wykonana została w sposób przewidziany zarządzeniem nr 39/15 Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu²⁶ z 29 września 2015 r. w sprawie instrukcji przeprowadzania inwentaryzacji w Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. W szczególności jej przebieg został udokumentowany, a uzyskane wyniki ujęte i rozliczone w księgach rachunkowych roku, którego dotyczyła inwentaryzacja.

Inwentaryzacja środków trwałych przeprowadzona na ostatni dzień roku obrotowego 2022, 2023 i 2024 drogą porównania danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami oraz weryfikacji wartości tych składników majątku Oddziału nie wykazywała różnic i potwierdzała stany ewidencyjne inwentaryzowanych składników majątku Oddziału. W szczególności dotyczyło to rzeczowych aktywów trwałych, w tym m.in. zaewidencjonowanych na koncie księgowym:

- a) 011 (Środki trwałe) – saldo w wysokości: 14 696,7 tys. zł na koniec 2022 r., 21 594,3 tys. zł na koniec 2023 r., 21 932,4 tys. zł na koniec 2024 r.;
- b) 013 (Pozostałe środki trwałe) – saldo w wysokości: 3274,3 tys. zł na koniec 2022 r., 3569,0 tys. zł na koniec 2023 r., 3815,4 tys. zł na koniec 2024 r.;
- c) 020 (Wartości niematerialne i prawne) – saldo w wysokości 258,3 tys. zł na koniec 2022 r., 315,0 tys. zł na koniec 2023 r., 352,0 tys. zł na koniec 2024 r.

(akta kontroli: tom I, str. 241-397)

²⁵ Klimatyzator – wartość początkowa 2,3 tys. zł (przyjęty na stan 18 września 2006 r.), radiomagnetofon – wartość początkowa 0,3 tys. zł (przyjęty na stan 15 stycznia 2004 r.), przystawka (meblowa) – wartość początkowa 1,0 tys. zł (przyjęta na stan 24 września 2001 r.).

²⁶ Dalej: Prezes IPN.

1.8 Zakupy oprogramowania komputerowego i usług dostępu do aplikacji oraz pozostałych wartości niematerialnych i prawnych

W okresie objętym kontrolą Oddział dokonał zakupu 17 rodzajów oprogramowania komputerowego (użytkowego) wydając na to 173,5 tys. zł. Analiza zakupu pięciu specjalistycznych programów²⁷ wykazała, że:

- koszt ich nabycia przez Oddział wyniósł 12,9 tys. zł;
- w każdym przypadku program był wykorzystywany do działalności ustawowej IPN;
- przeprowadzone oględziny dwóch obecnie użytkowanych programów²⁸ wykazały, że programy te były zainstalowane na komputerach pracowników Oddziału i były zdatne do korzystania z nich;
- w przypadku czterech zakupów Oddział nabył jedną licencję. W przypadku piątego oprogramowania nabyto 12 licencji. Oprogramowanie to było wykorzystywane na tabletach i komputerach podczas zajęć edukacyjnych;
- w dwóch przypadkach, w związku z nabyciem oprogramowania, Oddział poniósł wydatki na szkolenia związane z obsługą programu. Na ten cel wydatkowano 5,7 tys. zł.

(akta kontroli: tom III, str. 482-567)

Analiza 14 przypadków nabycia autorskich praw majątkowych lub licencji wykazała, że:

- Oddział na nabycie praw i licencji wydatkował 230,3 tys. zł. W jednym przypadku wyceniono autorskie prawa majątkowe na 2,5 tys. zł. W dwóch przypadkach nabyto jednorazową licencję na wykorzystanie zdjęć do realizacji zadań ustawowych. W pozostałych 11 przypadkach prawa autorskie zostały przeniesione bezpłatnie lub nie wyceniano ich odrębnie, co wynikało z postanowień w zawartych umowach;
- w czterech przypadkach nabycie autorskich praw majątkowych nie odbyło się z zachowaniem wydatkowania środków publicznych w sposób oszczędny, zgodnie z zasadą wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W pozostałych dziewięciu analizowanych przypadkach nabycia licencji i autorskich praw majątkowych Oddział zachował tę zasadę wydatkując środki publiczne;
- w trzech przypadkach nabyte autorskie prawa majątkowe nie zostały wykorzystane do realizacji zadań ustawowych Oddziału IPN, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Oddział wydał na te działania łącznie 66,8 tys. zł. W 11 pozostałych przypadkach nabyte prawa autorskie i licencje zostały wykorzystane do realizacji ustawowych działań Oddziału;
- w jedenastu przypadkach zawarto umowę w związku z nabyciem autorskich praw majątkowych zabezpieczając tym samym interes zamawiającego. W trzech przypadkach nie zawarto umowy, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Wystąpił również jeden przypadek zawarcia umowy po terminie wykonania zamówienia oraz jeden przypadek nie zawarcia, wymaganego umową, aneksu;

²⁷ Do obróbki zdjęć, organizowania konkursów, edycji grafiki, realizacji materiałów filmowych, itp.

²⁸ W przypadku trzech pozostałych programów roczne licencje na ich użytkowanie nie zostały odnowione.

- w czterech przypadkach Oddział nie odebrał zamówionych dzieł protokołem odbioru, mimo, że taki wymóg wynikał z umowy, i dokonał płatności za zamówione materiały, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W pięciu pozostałych przypadkach²⁹ odbiór zamówionych dzieł odbył się na podstawie protokołu odbioru, co było zgodne z zawartymi umowami;
- w jednym przypadku Oddział nie nabył całości autorskich praw majątkowych do zamówionego filmu, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom II, str. 60-300, 608-610; tom III, str. 568-583)

1.9 Zarządzanie flotą samochodową

W okresie objętym kontrolą Oddział dysponował łącznie 14 pojazdami, przy czym na dzień zakończenia czynności kontrolnych posiadano 10 samochodów służbowych³⁰. Wszystkie te pojazdy były przeznaczone do przewozu pracowników i mienia. Oddział nie dysponował pojazdami dostawczymi ani specjalistycznymi. Samochody służbowe były własnością Oddziału lub przedmiotem długoterminowej umowy najmu. Oddział nie leasingował żadnych pojazdów.

(akta kontroli: tom II, str. 611-612)

W zakresie korzystania z pojazdów służbowych w Oddziale obowiązywało zarządzenie w sprawie korzystania ze służbowych samochodów osobowych³¹. W Oddziale nie ustalono odrębnych zasad ewidencjonowania wykorzystania pojazdów służbowych.

(akta kontroli: tom II, str. 1-8)

W latach 2022-2025 w związku z najmem pojazdów służbowych Oddział poniósł koszty w łącznej wysokości 551,9 tys. zł, w tym 115,8 tys. zł w 2022 r., 174,3 tys. zł w 2023 r., 229,7 tys. w 2024 r. oraz 48,1 tys. zł w 2025 r.³²

Koszty związane z eksploatacją pojazdów – naprawy, zakup paliwa, płynów eksploatacyjnych – wyniosły łącznie 487,4 tys. zł, w tym 160,2 tys. zł w 2022 r., 137,4 tys. zł w 2023 r., 166,6 tys. zł w 2024 r. oraz 23,2 tys. zł w 2025 r.³³

(akta kontroli: tom II, str. 44; tom III, str. 622-629, 638-662, 675-703)

Analiza użytkowania sześciu pojazdów służbowych w trzech miesiącach z okresu objętego kontrolą wykazała, że:

- a) informacje o każdym wyjeździe pojazdu służbowego rejestrowano w karcie drogowej z podaniem informacji m.in. o: dacie sporządzenia karty, imieniu i nazwisku kierowcy, godzinach pracy, czasu wyjazdu i powrotu, stanie licznika, jak również danych dotyczących każdego wyjazdu – trasa, nazwisko jadącej osoby, przebieg w km.;

²⁹ W trzech z nich, ze względu na brak pisemnej umowy, nie było obowiązku udokumentowania odbioru zamówionych materiałów/dzieł protokołem odbioru.

³⁰ Jeden pojazd był użytkowany przez Delegaturę w Opolu.

³¹ Zarządzenie nr 40/11 Prezesa IPN z 12 października 2011 r., ze zmianami wprowadzonymi: 29 września 2014 r., 31 marca 2015 r., 25 maja 2016 r., 20 lipca 2017 r., 25 października 2023 r.

³² W pierwszym kwartale 2025 r.

³³ W pierwszym kwartale 2025 r.

- b) w związku z użytkowaniem pojazdów sporządzono 176 kart drogowych. Karty te nie zawierały wszystkich wymaganych danych, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Analizą objęto karty drogowo dla następujących pojazdów:
- KIA E-Soul o numerach: 9299637-9299664 (10 kart), 9299601-9299608 (osiem kart); 6754971-6754982 (12 kart);
 - Renault Megane E-Tech o numerach: SC 709101- S.C. 709102 (dwie karty), S.C. 709139 - SC 709146 (osiem kart), SC 709163 – S.C. 709178 (16 kart);
 - Ford Tourneo o numerach: 6806512 – 6806516 (pięć kart), 8766093, 8766096 – 8766098 (trzy karty), 8577470 i 8767101, 6806555 – 6806560 (sześć kart), 6754881 – 6754884 (cztery karty) i 6754893, 6754907 – 6754910 (cztery karty) i 6754912 - 6754914 (trzy karty);
 - Opel Insignia o numerach: 9299569 - 9299570, 8766091, 8766094, 8766099 - 8766100 (sześć kart), 6755165 – 6755182 (18 kart) i 705247, 6755055-6755073 (19 kart);
 - Skoda Octavia o numerach: 9299501 - 9299514 (14 kart), 9299791, 9299793 - 9299805 (14 kart), 9299830 - 9299840 (11 kart), 1707681, 1707683 - 1707684;
- c) Oddział sporządzał miesięczne karty eksploatacji każdego pojazdu, przy czym nie były one zgodne – w zakresie dotyczącym dni użytkowania i przebiegu pojazdu – z zarejestrowanymi kartami drogowymi, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- d) dla jednego pojazdu – Skoda Octavia nie były sporządzane karty drogowo, jak również nie były sporządzane karty eksploatacji pojazdu, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom III, str. 107-481)

Eksploatacja samochod przebiegała w niezakłócony sposób. Wystąpiła jedna awaria pojazdu służbowego, użytkowanego przez Delegaturę IPN w Opolu. Nie wystąpiła konieczność wynajmu aut zastępczych. Pojazd pozostawał niesprawny w okresie 16-28 luty 2022 r. Koszty naprawy i holowania wyniosły łącznie 2,0 tys. zł.

(akta kontroli: tom III, str. 31-32, 76-82)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Oddział zawarł 9 maja 2023 r. umowę nr 25/2023 na świadczenie usług przedinwestycyjnych, w celu dostarczenia informacji niezbędnych w procesie decyzyjnym³⁴, związanym z nabyciem nieruchomości na siedzibę Delegatury w Opolu³⁵, za kwotę 58,5 tys. zł, w sposób niekonkurencyjny, nie zapewniający

³⁴ Akt notarialny dotyczący zakupu nieruchomości został podpisany w dniu 10 maja 2023 r. Zakup nieruchomości przeprowadzała Centrala IPN.

³⁵ W realizacji przedmiotu zamówienia zleceniobiorca zobowiązał się w szczególności do: 1) przedstawienia i analizy stanu prawnego nieruchomości, która obejmuje m.in. badanie tytułów prawnych do nieruchomości oraz wszelkiego rodzaju obciążeń i zabezpieczeń prawnych nieruchomości; 2) analizy prawnej ewentualnych postępowań sądowych i administracyjnych toczących się, których przedmiotem jest wskazana przez Zleceniodawcę nieruchomość; 3) analizy potencjalnych przeszkód i barier w procesie inwestycyjnym dla zniwelowania ryzyka inwestycyjnego Zleceniodawcy, w tym przeznaczenia nieruchomości w MPZP, oraz porównania z innymi nieruchomościami pod względem atrakcyjności i położenia nieruchomości, dostosowania

realizacji zasady oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającej z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp. Zamawiający przed udzieleniem zamówienia nie pozyskał ofert wykonawców, co najmniej trzech, co było niezgodne z § 3 ust. 1 pkt 1 i 2 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych, zgodnie z którym postępowanie o udzielenie zamówienia przeprowadza się w sposób przejrzysty, zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji, oraz z § 6 ust. 7 pkt 6 ww. zarządzenia, stanowiącego, że do obowiązków wnioskodawcy należy sporządzenie zestawienia porównawczego minimum trzech ofert różnych wykonawców albo uzasadnienie zasadności powierzenia wykonania zamówienia danemu wykonawcy.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że wykonawca był rekomendowany przez p.o. Naczelnika Delegatury w Opolu, w związku z tym, że była to firma dobrze znana na rynku w Opolu, która gwarantowała szybkie i rzetelne wykonanie usługi. Dyrektor Oddziału stwierdził również, że zamówienia udzielono zgodnie z ww. zarządzeniem i obowiązującymi przepisami. Z uwagi na charakter zamówienia oraz pilność związanych z nim działań, nie przeprowadzono procedury pozyskiwania ofert od trzech podmiotów.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-5, 267-269; tom XIII, str. 184-199, 592-596; tom XIV, str. 160-175)

NIK wskazuje, że we wniosku zakupowym nie wykazano, że zamówienie nie mogło być zrealizowane przez innych wykonawców (wskazano jedynie jakiego wykonawcy poszukiwano). Ponadto przedmiot zamówienia nie powodował, że zamówienie mogło być wykonane wyłącznie przez wykonawcę, z którym zawarto umowę. NIK podkreśla, że zasada oszczędnego wydatkowania środków publicznych wymaga zapewnienia w jak najszerszym zakresie konkurencyjnego sposobu wyłaniania wykonawców zamówień publicznych.

Przedmiot zamówienia był realizowany przed zawarciem pisemnej umowy, co było działaniem nierzetelnym i nie zabezpieczało odpowiednio interesu zamawiającego.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że czynności związane z wykonaniem przedmiotu umowy rozpoczęły się już przed jej formalnym podpisaniem, od końca kwietnia 2023 r., z uwagi na krótki czas do zawarcia umowy kupna-sprzedaży nieruchomości. Wykonawca był informowany, że umowa zostanie zawarta na piśmie, a wcześniejsze działania były oparte na ustnej umowie, która została potwierdzona pisemnie po wykonaniu zadań. Zakres zadań był uzgodniony z Biurem Prawnym Centrali IPN, a procedura realizacji zamówienia rozpoczęła się 26 kwietnia 2023 r., po zarezerwowaniu budżetu na ten cel. Wszystkie te działania były podejmowane w kontekście okoliczności nadzwyczajnych, które wymagały szybkich decyzji, aby nie opóźnić procesu nabycia nieruchomości.

(akta kontroli: tom XV, str. 1-20)

NIK wskazuje, że zamówienie powinno być realizowane na podstawie pisemnej umowy, co wynika z konieczności jednoznacznego określenia warunków

nieruchomości na potrzeby statutowe Zleceniodawcy; 4) ustalenia zakresu i czasu obowiązywania przeglądów technicznych nieruchomości, certyfikatów i świadectw energetycznych oraz zgromadzenia związanej z tym dokumentacji.

realizacji umowy i zabezpieczenia interesu zamawiającego, a także z uregulowań wewnętrznych stosowanych w Oddziale.

W ramach realizacji przedmiotowej umowy, jak wskazał Dyrektor Oddziału, wykonawca realizował czynności związane z przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia procesu nabycia nieruchomości. W szczególności zajmował się gromadzeniem i opracowywaniem dokumentów wymaganych do sporządzenia aktu notarialnego. Wyjaśnił, że Oddział nie posiada pełnej dokumentacji związanej z realizacją umowy, gdyż zgodnie z ustaleniami była ona przekazywana przez wykonawcę bezpośrednio do Biura Administracyjno-Gospodarczego IPN w Warszawie.

Pomimo, że Oddział nie dysponował dokumentacją potwierdzającą zrealizowanie pełnego zakresu przedmiotowego zamówienia (w tym, między innymi, w zakresie porównania nieruchomości przy ul. Kośnego 62 w Opolu z innymi nieruchomościami oraz analizami prawnymi, dotyczącymi tej nieruchomości), dokonał odbioru przedmiotu ww. umowy i zapłacił wykonawcy wynagrodzenie określone w umowie.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że na podstawie dostępnych informacji, w okresie kiedy realizowano zamówienie, nie było na rynku w Opolu dostępnych innych obiektów o podobnej powierzchni i cenie. W związku z tym nie uznano za zasadne przyjęcie, że wykonawca nie zrealizował wszystkich warunków umowy. Wszelkie zobowiązania wynikające z umowy zostały zrealizowane zgodnie z jej zapisami.

NIK nie podziela stanowiska Dyrektora Oddziału. Oddział nie dysponował dowodami potwierdzającymi wykonanie pełnego zakresu przedmiotowego umowy, jak i dowodami potwierdzającymi brak możliwości wykonania niektórych elementów przedmiotu zamówienia.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-5, 267-269; tom XIII, str. 184-199, 592-596; tom XIV, str. 160-175)

2. Oddział nie zapewnił przeprowadzania kontroli okresowych budynków znajdujących się przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu (budynku koszarowego i budynku garażowego), co było niezgodne z art. 62 Prawa budowlanego oraz nie prowadził ksiąg obiektów budowlanych dla ww. budynków, co było niezgodne z art. 60 b ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, w odniesieniu do budynku koszarowego, że zgodnie z treścią art. 62 Prawa budowlanego obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli. Art. 60c ww. ustawy wskazuje, iż „książkę obiektu budowlanego zakłada właściciel lub zarządca obiektu budowlanego w terminie 30 dni od dnia: 1) doręczenia decyzji i pozwoleniu na użytkowanie – w przypadku obiektu budowlanego, do którego użytkowania jest wymagana decyzja o pozwoleniu na użytkowanie; 2) upływu terminu na zgłoszenie, w drodze decyzji, przez organ nadzoru budowlanego sprzeciwu do zawiadomienia o zakończeniu budowy albo doręczenia zaświadczenia organu nadzoru budowlanego o braku podstaw do wniesienia sprzeciwu – w przypadku obiektu budowlanego, do użytkowania którego jest wymagane zawiadomienie o zakończeniu budowy; 3) dokonania zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części – jeżeli w wyniku tej

zmiany, obiekt budowlany niewymagający wcześniej założenia książki obiektu budowlanego stał się obiektem budowlanym, dla którego należy prowadzić książkę obiektu budowlanego”. Dyrektor Oddziału dodał, że budynek przy ul. Sołtysowickiej 21d został wyłączony z użytkowania kilkadziesiąt lat temu. Ze względu na jego stan nie nadaje się do użytkowania i nie posiada pozwolenia na użytkowanie. Zostały od niego odłączone wszystkie media. Z ww. przepisów wynika, że kontroli podlegają obiekty budowlane w czasie ich użytkowania. Tym samym przedmiotowa kontrola nie obejmuje obiektów budowlanych wyłączonych z użytkowania lub nieużytkowanych, czyli sporządzanie protokołu okresowej kontroli takich obiektów nie jest wymagane.

W odniesieniu do budynku garażowego Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że budynek ten jest użytkowany przez Oddział IPN od 2014 r., na podstawie umowy użyczenia³⁶. W tym czasie jednostka nie dysponowała książką obiektu budowlanego ani dokumentacją techniczno-budowlaną obiektu. W roku 2021, na mocy decyzji Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z 19 kwietnia 2021 r., budynek garażowy został przekazany IPN w trwały zarząd. Jednakże przy przejmowaniu nieruchomości w grudniu 2021 r. nie została przekazana żadna dokumentacja techniczna dotycząca garaży, co uniemożliwiło prowadzenie książki obiektu budowlanego oraz realizację pełnych obowiązków wynikających z art. 62 Prawa budowlanego. W związku z powyższym Oddział zaplanował wykonanie przeglądu technicznego budynku garażowego w kwietniu bieżącego roku, wraz z przeglądami pozostałych nieruchomości. Dodatkowo podjęto działania zmierzające do uzyskania lub odtworzenia brakującej dokumentacji technicznej, co umożliwi założenie książki obiektu budowlanego i dalsze prowadzenie jej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

NIK wskazuje, że budynek koszarowy przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu, w związku nieposiadaniem przez Oddział IPN decyzji odpowiedniego organu, o wyłączeniu tego obiektu z użytkowania, powinien być poddawany kontrolom, o którym mowa w art. 62 Prawa budowlanego. Powinna być również prowadzona dla niego książka obiektu budowlanego. Faktyczne niewykorzystywanie obiektu nie ma wpływu na ww. obowiązki.

(akta kontroli: tom XII, str.285-293; tom XV, str. 1-24; tom XVI, str. 32-43)

3. Oddział nie prowadził w pełni rzetelnie i na bieżąco książek obiektów budowlanych dla budynków zlokalizowanych przy:

- a) ul. Kośnego 62 w Opolu – brak było: wpisów o zmianie właściciela obiektu budowlanego i o zmianie jego zarządcy, numeru księgi wieczystej, numeru z ewidencji gruntów, a także wpisów o protokole odbioru obiektu, o dacie uzyskania pozwolenia na użytkowanie, oraz wpisu w pkt 10 o dokumentacji technicznej dotyczącej wykonanych prac remontowych;
- b) ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu (budynek A) – brak było: w tomie I wpisów o zakresie robót remontowych przewidzianych do przeprowadzenia w protokole z kontroli okresowej stanu technicznej sprawności obiektu z 2024 r. oraz o dacie wykonania tych robót (uszkodzona membrana dachowa oraz konieczność zdjęcia okładzin dachowych i montażu elementów dylatacyjnych), a w tomie II brak danych o osobie upoważnionej

³⁶ Umowa została zawarta ze Skarbem Państwa reprezentowanym przez Prezydenta Wrocławia.

do dokonywania wpisów, danych o obiekcie, spisu dołączonej dokumentacji, planu sytuacyjnego wraz z zaznaczonymi granicami nieruchomości, określającego również usytuowanie miejsc przyłączenia obiektu do sieci uzbrojenia terenu oraz armatury lub urządzeń przeznaczonych do odcięcia czynnika dostarczanego za pomocą tych sieci;

- c) ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu (budynek B) – brak było: wpisów o dacie wykonania robót wynikających z protokołów kontroli okresowych stanu technicznej sprawności obiektu, aktualnych danych o osobie upoważnionej do dokonywania wpisów, podpisu osoby uprzednio dokonującej wpisów oraz okresu w którym upoważniona była do ich wprowadzania, natomiast wpis danych technicznych budynku został dokonany ołówkiem, tzn. w sposób nietrwały.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że braki w książkach obiektu budowlanego wynikały z nieprzekazania pełnej dokumentacji przez poprzedniego właściciela budynku oraz z braku pełnej weryfikacji przekazanej dokumentacji technicznej. W odniesieniu do dokonanych wpisów Dyrektor Oddziału wskazał, że zgodnie z art. 3 ustawy Prawo budowlane do książek wpisywano wyłącznie roboty budowlane kwalifikujące się jako remonty podlegające rejestracji a prace konserwacyjne, które nie spełniały tej definicji nie były ujmowane w księżce obiektu budowlanego.

NIK wskazuje, że wzory prowadzonych przez Oddział książek obiektów budowlanych jednoznacznie wskazują zakresy wymaganych w nich informacji, a definicja remontu, określona w art. 3 pkt 7 ustawy Prawo budowlane, zawiera w sobie zalecenia wskazane dla budynku A przy ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu.

(akta kontroli tom VI str. 574-736, 756-757)

4. Oddział nie wykonał czterech z 17³⁷ zaleceń sformułowanych w protokołach z kontroli okresowych obiektów budowlanych będących w jego władaniu, tj. kontroli o których mowa w art. 62 ust. 1 ustawy Prawo budowlane, pomimo wyznaczenia terminów ich realizacji, które upłynęły według stanu na dzień zakończenia przez NIK czynności kontrolnych w jednostce.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że brak realizacji zaleceń wynikał z braku środków finansowych na ich wykonanie.

NIK wskazuje, że to kontrolujący wyznacza terminy realizacji zaleceń będących konsekwencją stwierdzonych nieprawidłowości. Terminy te uzależnione są od wagi stwierdzonej nieprawidłowości i wpływu jaki ma na bezpieczeństwo korzystania z obiektu. Obowiązkiem kontrolowanego jest więc wygospodarowanie środków na realizację niezbędnych prac w wyznaczonym terminie.

(akta kontroli: tom VI, str. 574-736, 755-756)

³⁷ Do liczby zaleceń nie wliczono tych, których termin realizacji wyznaczony został na moment kolejnej okresowej (raz na pięć lat) kontroli budynków, tj. w latach 2028-2029.

5. Oddział udzielił w 2023 r. odrębnie 16 zamówień dotyczących modernizacji i remontu budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu³⁸ bez stosowania ustawy Pzp, pomimo że łączna wartość tych zamówień wynosiła 662,1 tys. zł netto (814,4 tys. zł brutto)³⁹. Działanie to stanowiło naruszenie, wynikającego z art. 29 ust. 2 ustawy Pzp, zakazu dzielenia zamówienia na odrębne zamówienia, prowadzącego do niestosowania przepisów ww. ustawy, skutkowało – wbrew art. 17 ust. 2 ustawy Pzp – udzieleniem zamówień wykonawcom niewybranym zgodnie z przepisami ustawy Pzp oraz było niezgodne z art. 44 ust. 4 ufp. Udzielenie zamówień dotyczących remontu i modernizacji budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu bez stosowania ustawy Pzp nie zapewniało również

³⁸ Dotyczyło to zamówień na: 1) urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych – umowa nr 49/2023 z 23 sierpnia 2023 r. na kwotę 40,0 tys. zł brutto (32,3 tys. zł netto, wniosek zakupowy nr 611/2023 zarejestrowany 2 sierpnia i zatwierdzony 3 sierpnia 2023 r.); 2) montaż urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych – umowa nr 50/2023 z 23 sierpnia 2023 r. na kwotę 13,8 tys. zł brutto (11,2 tys. zł netto, wniosek zakupowy nr 612/2023 zarejestrowany 2 sierpnia i zatwierdzony 3 sierpnia 2023 r.); 3) wykonanie toru kablowego dla światłowodu – za kwotę 3,7 tys. zł brutto (3,0 tys. zł netto, brak pisemnej umowy, wniosek zakupowy nr 621/2023 zarejestrowany 8 sierpnia 2023 r., zatwierdzony 9 sierpnia 2023 r., faktura Vat z 22 listopada 2023 r.); 4) remont sieci teleinformatycznej i elektrycznej w budynku – umowa nr 52/2023 z 21 sierpnia 2023 r. na kwotę 38,1 tys. zł brutto (31,0 tys. zł netto, wniosek zakupowy nr 622/2023 zarejestrowany 8 sierpnia i zatwierdzony 9 sierpnia 2023 r.); 5) wykonanie systemu sygnalizacji włamania, systemu telewizji dozorowej i systemu kontroli dostępu – umowa nr 48/2023 (według numeracji Oddziału IPN) z 11 sierpnia 2023 r. na kwotę 119,9 tys. zł brutto (97,5 tys. zł netto, wniosek zakupowy nr 634/2023 r. zarejestrowany 9 sierpnia i zatwierdzony 10 sierpnia 2023 r.); 6) remont dwóch łazienek – umowa nr 54/2023 z 5 września 2023 r. na kwotę 121,7 tys. zł brutto (98,9 tys. zł netto, wniosek zakupowy nr 701/2023, zarejestrowany 5 września i zatwierdzony 8 września 2023 r.); 7) wykonanie i montaż 10 rolet zewnętrznych zaciemniających – umowa nr 67/2023 z dnia 4 października 2023 r. na kwotę 36,7 tys. zł (29,8 tys. zł netto, wniosek zakupowy nr 709/2023 zarejestrowany 6 września i zatwierdzony 21 września 2023 r.); 8) prace malarskie – umowa nr 61/2023 z 23 września 2023 r. na kwotę 159,4 tys. zł (129,6 tys. zł netto, wniosek zakupowy nr 769/2023, zarejestrowany 20 września i zatwierdzony 21 września 2023 r.); 9) wykonanie prac elektrycznych - rozdzielnic elektrycznej w piwnicy, montaż zasilania żaluzji, demontaż oświetlenia i zabezpieczenie miejsc po demontażu za kwotę 6,5 tys. zł brutto (5,3 tys. zł netto, nie zawarto pisemnej umowy, wniosek zakupowy 813/2023, zarejestrowany 2 października i zatwierdzony 4 października 2023 r., faktura Vat z 6 listopada 2023 r.); 10) wymianę paneli wraz z usunięciem starych w pomieszczeniach i gruntowanie posadzki w piwnicy – umowa nr 64/2023 z 10 października 2023 r. na kwotę 86,6 tys. zł brutto (70,4 tys. zł netto, wniosek zakupowy 830/2023, zarejestrowany 6 października i zatwierdzony 9 października 2023 r.); 11) cyklinowanie i impregnację podłóg oraz wymianę stopnic i podestu w schodach – umowa nr 72/2023 z 24 października 2023 r. na kwotę 56,3 tys. zł brutto (45,8 tys. zł netto, wniosek zakupowy 866/2023, zarejestrowany 23 października i zatwierdzony 26 października 2023 r.); 12) wykonanie instalacji elektrycznej i oświetleniowej w pomieszczeniach biurowych (w tym m.in. montaż oświetlenia i naprawa instalacji) za kwotę 9,9 tys. zł brutto (8,1 tys. zł netto, nie zawarto pisemnej umowy, wniosek zakupowy nr 896/2023 r. zarejestrowany 3 listopada i zatwierdzony 8 listopada 2023 r., faktura Vat z 9 listopada 2023 r.); 13) remont łazienki w piwnicy – umowa nr 83/2023 z 8 listopada 2023 r. na kwotę 93,4 tys. zł brutto (75,9 tys. zł netto, wniosek zakupowy 904/2023, zarejestrowany 3 listopada i zatwierdzony 8 listopada 2023 r.); 14) wykonanie instalacji elektrycznej i teleinformatycznej za kwotę 10,0 tys. zł brutto (8,1 tys. zł netto, nie zawarto pisemnej umowy, wniosek zakupowy 902/2023, zarejestrowany 3 listopada i zatwierdzony 20 listopada 2023 r., faktura Vat z 22 listopada 2023 r.); 15) wykonanie instalacji elektrycznej za kwotę 10,0 tys. zł brutto (8,1 tys. zł netto, nie zawarto pisemnej umowy, wniosek zakupowy 921/2023, zarejestrowany 9 listopada i zatwierdzony 20 listopada 2023 r., faktura Vat z 22 listopada 2023 r.); 16) wykonanie zakupu i montażu oświetlenia w piwnicy oraz naprawę instalacji elektrycznej w klimakonwektorach za kwotę 8,5 tys. zł brutto (6,9 tys. zł netto, nie zawarto pisemnej umowy, wniosek zakupowy nr 958/2023 r. zarejestrowany 23 listopada i zatwierdzony 7 grudnia 2023 r., faktura Vat z 14 grudnia 2023 r.).

³⁹ Z tego osiem zamówień (dotyczących instalacji elektrycznych i teletechnicznych) za kwotę 168,0 tys. zł netto zostało udzielonych temu samemu wykonawcy. Kolejnych pięć zamówień (dotyczących remontów łazienek, malowania, wymiany paneli podłogowych, renowacji podłóg, napraw schodów), za kwotę 420,6 tys. zł netto udzielonych zostało również jednemu wykonawcy (innemu niż wykonawca zamówień dotyczących instalacji elektrycznych i teletechnicznych).

realizacji wydatków publicznych zgodnie z zasadą określoną w art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, tj. w sposób oszczędny.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że planowany początkowo zakres prac obejmował jedynie drobne prace remontowe o charakterze odświeżającym, mające na celu poprawę estetyki i funkcjonalności pomieszczeń. W trakcie realizacji prac pojawiły się jednak dodatkowe potrzeby związane z bieżącym dostosowaniem budynku do wymagań Oddziału. Przede wszystkim wynikało to z konieczności przystosowania obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, co nie było pierwotnie planowane. Z uwagi na stopniową realizację prac oraz pojawiające się nieplanowane nowe potrzeby, każdy rodzaj zamówienia nie przekraczał 130 tys. zł netto.

NIK wskazuje, że obowiązkiem Oddziału było ustalenie z należytą starannością stanu przejętego budynku, a także zakresu prac niezbędnych do przystosowania obiektu do potrzeb Oddziału i na tej podstawie określenie zakresu robót do wykonania w ramach jego remontu i modernizacji, a następnie ustalenie wartości szacunkowej tych robót. W oparciu o te ustalenia powinny być udzielane zamówienia, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy Pzp.

(akta kontroli: tom XI, str. 1-2, 208-210; tom XIII, str.1-36, 56-86, 142-152, 292-358, 364-414, 420-465, 483-509, 515-554, 574-639)

6. Oddział udzielił odrębnie⁴⁰ 12 zamówień publicznych⁴¹ na wykonanie remontu i modernizacji budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu bez pozyskiwania ofert konkurencyjnych, co było niezgodne z zasadą dokonywania wydatków publicznych w sposób oszczędny – zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, a także było niezgodne z zarządzeniem w sprawie udzielania zamówień publicznych.

W przypadku siedmiu zamówień udzielonych temu samemu wykonawcy, za łączną kwotę 86,7 tys., na: 1) wykonanie toru kablowego dla światłowodu – za kwotę 3,7 tys. zł brutto (wniosek zakupowy nr 621/2023 zarejestrowany 8 sierpnia 2023 r., zatwierdzony 9 sierpnia 2023 r.), 2) remont sieci teleinformatycznej i elektrycznej w budynku – umowa nr 52/2023 z 21 sierpnia 2023 r. na kwotę 38,1 tys. zł brutto (wniosek zakupowy nr 622/2023 zarejestrowany 8 sierpnia i zatwierdzony 9 sierpnia 2023 r.), 3) wykonanie prac elektrycznych - rozdzielnic elektrycznej w piwnicy, montaż zasilania żaluzji, demontaż oświetlenia i zabezpieczenie miejsc po demontażu za kwotę 6,5 tys. zł brutto (wniosek zakupowy 813/2023, zarejestrowany 2 października i zatwierdzony 4 października 2023 r., faktura Vat z 6 listopada 2023 r.), 4) wykonanie instalacji elektrycznej i oświetleniowej w pomieszczeniach biurowych (w tym m.in. montaż oświetlenia i naprawa instalacji) za kwotę 9,9 tys. zł brutto (wniosek zakupowy nr 896/2023 r. zarejestrowany 3 listopada i zatwierdzony 8 listopada 2023 r.), 5) wykonanie instalacji elektrycznej i teleinformatycznej za kwotę 10,0 tys. zł brutto (wniosek zakupowy 902/2023,

⁴⁰ Uznając, że ustawa Pzp nie znajduje zastosowania do udzielenia zamówień na remont i modernizację budynku przy ul. Kośnego 62, gdyż potraktował każde z zamówień w tym zakresie jako osobne zamówienie, a wartość tak potraktowanych zamówień w żadnym przypadku nie przekraczała kwoty 130 tys. zł netto.

⁴¹ Sposób udzielenia zamówień na dostawę i montaż urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych został szerzej opisany w pkt 2.6 i w nieprawidłowości nr 25 dla obszaru 2. niniejszego wystąpienia.

zarejestrowany 3 listopada i zatwierdzony 20 listopada 2023 r.), 6) wykonanie instalacji elektrycznej za kwotę 10,0 tys. zł brutto (wniosek zakupowy 921/2023, zarejestrowany 9 listopada i zatwierdzony 20 listopada 2023 r.), 7) wykonanie zakupu i montażu oświetlenia w piwnicy oraz naprawę instalacji elektrycznej w klimakonwektorach za kwotę 8,5 tys. zł brutto (wniosek zakupowy nr 958/2023 zarejestrowany 23 listopada i zatwierdzony 7 grudnia 2023 r.) nie pozyskano ofert konkurencyjnych na ww. roboty.

We wnioskach zakupowych nie wskazano uzasadnienia udzielenia ww. zamówień wybranemu wykonawcy. W jednym przypadku, w którym zawarto umowę nr 52/2023 w zestawieniu porównawczym ofert (które nie zawierało wskazania ofert konkurencyjnych), w uzasadnieniu wyboru wykonawcy stwierdzono, że „Oddział współpracuje od wielu lat z tym wykonawcą. Firma niejednokrotnie wykonywała prace instalacyjne, montowała urządzenia zabezpieczające np. system telewizji dozorowej, wykonuje serwis i przeglądy SSW, SSP, STD itp. W przypadku awarii i innych nieprzewidzianych okoliczności reaguje na potrzeby zamawiającego bez zwłoki. Firma jest bardzo elastyczna jeżeli chodzi o umawianie terminów, sama pilnuje terminów serwisów i w odpowiednich odstępach czasu zgłasza konieczność wykonania usługi. Ponadto wykonawca zna specyfikę instytucji i zna wymagania. Współpraca na przestrzeni lat układa się bez zarzutu”.

Kolejnemu wykonawcy udzielono pięciu zamówień, za łączną kwotę 517,4 tys. zł, na: 1) remont dwóch łazienek – umowa nr 54/2023 z 5 września 2023 r. na kwotę 121,7 tys. zł brutto (wniosek zakupowy nr 701/2023, zarejestrowany 5 września i zatwierdzony 8 września 2023 r.); 2) prace malarskie – umowa nr 61/2023 z 23 września 2023 r. na kwotę 159,4 tys. zł (wniosek zakupowy nr 769/2023, zarejestrowany 20 września i zatwierdzony 21 września 2023 r.); 3) wymianę paneli wraz z usunięciem starych w pomieszczeniach i gruntowanie posadzki w piwnicy – umowa nr 64/2023 z 10 października 2023 r. na kwotę 86,6 tys. zł brutto (wniosek zakupowy 830/2023, zarejestrowany 6 października i zatwierdzony 9 października 2023 r.); 4) cyklizowanie i impregnację podłóg oraz wymianę stopnic i podestu w schodach – umowa nr 72/2023 z 24 października 2023 r. na kwotę 56,3 tys. zł brutto (wniosek zakupowy 866/2023, zarejestrowany 23 października i zatwierdzony 26 października 2023 r.), 5) remont łazienki w piwnicy – umowa nr 83/2023 z 8 listopada 2023 r. na kwotę 93,4 tys. zł brutto (wniosek zakupowy 904/2023, zarejestrowany 3 listopada i zatwierdzony 8 listopada 2023 r.), również nie pozyskując ofert konkurencyjnych.

We wnioskach zakupowych nie wskazano uzasadnienia udzielenia ww. zamówień wybranemu wykonawcy. W przypadkach, w których zawarto umowy nr 54/2023, 61/2023, 64/2023 i 72/2023, w zestawieniach porównawczych ofert (które nie zawierały wskazania ofert konkurencyjnych), w uzasadnieniu wyboru wykonawcy stwierdzono, że Oddział poszukiwał firmy, która w bardzo krótkim czasie i w bardzo niekorzystnym okresie w branży budowlanej, na poszukiwanie wykonawcy, wykona zlecenie. Rezerwowanie terminów remontów w lecie lub wczesną jesienią⁴², kiedy od dawna terminy są pozajmowane z uwagi na to, że jest najlepszy okres na prace budowlane jest bardzo utrudnione, dodatkowo

⁴² Fragment o poszukiwaniu wykonawców „wczesną jesienią” pojawił się w przypadku zamówień objętych umowami: 64/2023 i 72/2023.

zakres prac nie jest masowy, więc znalezienie wykonawcy nie było łatwe. Udało się znaleźć firmę, która z uwagi na szerokie spektrum działalności będzie mogła „przerzucić” kilku pracowników do prac w Opolu. Firma ma bogate portfolio zrealizowanych inwestycji w Polsce i w Niemczech – mieszkaniowych, usługowych i przemysłowych. Daje gwarancję solidnego wykonania usługi.

Natomiast w przypadku umowy nr 83/2023 w zestawieniu porównawczym ofert wybór wykonawcy uzasadniono w następujący sposób: „Z uwagi na fakt, że prace nie były planowane, a konieczność ich wykonania wynika z ogólnego stanu pomieszczenia, które zostało zaobserwowane podczas wykonywania czynności remontowych w innych pomieszczeniach (cieknące rury, trójniki, konieczność wykucia ich i zlikwidowanie wilgoci) zmusza Oddział do podjęcia dodatkowych czynności. Zadania te dobrze jest powierzyć firmie, która już wykonywała inne prace remontowe w tym budynku. Firmą, która zna już układ budynku, może zastosować jednolite materiały, to (...). Firma ma bogate portfolio zrealizowanych inwestycji w Polsce i w Niemczech – mieszkaniowych, usługowych i przemysłowych. Daje gwarancję solidnego wykonania usługi. Wykonywała prace na naszą rzecz, dała się poznać jako bardzo solidny wykonawca, stosuje również te same standardy jak w innych pomieszczeniach”.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że ww. zamówień udzielono na podstawie zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych (§ 6 ust. 7 pkt 5 lub 6). Wyjaśnił również, że firmę której udzielono pierwszego z zamówień dotyczących remontu łazienek⁴³ zaproponował Zastępca Dyrektora Oddziału. Wskazał, że w przypadku robót malarskich sprawdzono czy cena zaoferowana za usługę nie odbiega od ceny rynkowej.

NIK wskazuje, że zasada oszczędnego wydatkowania środków publicznych wymaga zapewnienia w jak najszerszym zakresie konkurencyjnego sposobu wyłaniania wykonawców zamówień publicznych. Niekonkurencyjny tryb udzielania zamówień nie koreluje z tą zasadą. NIK uznaje za nieprawidłowe, również na gruncie zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych, dzielenie zamówienia w taki sposób, aby stosować zasady określone w tym zarządzeniu dla zamówień do 10 tys. zł brutto (w tych przypadkach, według § 6 ust. 7 pkt 5 do obowiązków wnioskodawcy należy jedynie wskazanie proponowanego wykonawcy). Według § 6 ust. 7 pkt 6 ww. zarządzenia do obowiązków wnioskodawcy, dla zamówień których wartość przekracza 10 tys. zł brutto, należało sporządzenia zestawienia porównawczego minimum trzech ofert różnych wykonawców albo uzasadnienie zasadności powierzenia wykonania zamówienia danemu wykonawcy. We wnioskach zakupowych oraz w zestawieniach porównawczych ofert nie wykazano zasadności powierzenia zamówień wykonawcom, którym zostały udzielone. Nie wykazano, że zamówienia nie mogły być zrealizowane przez innych wykonawców (przedmiot zamówień nie powodował, że zamówienia mogły być wykonane wyłącznie przez wykonawców, którym powierzono ich realizację). NIK zauważa, że wykonawca zamówienia na rzecz Oddziału nie powinien być traktowany, po jego prawidłowym wykonaniu, jako podmiot w uprzywilejowanej pozycji w aspekcie

⁴³ Dotyczyło to zamówienia objętego umową 54/2023. Ostatecznie podmiot ten zrealizował pięć zamówień w ramach remontu budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu.

uzyskiwania kolejnych zamówień udzielanych przez Oddział. Prowadzi to bowiem to wyeliminowania konkurencji. Udzielanie zamówienia z rekomendacji Zastępcy Dyrektora Oddziału nie współgra z obowiązkiem przeprowadzania postępowania o udzielanie zamówień w sposób przejrzysty.

(akta kontroli: tom VIII, str. 1-9; tom XII, str. 285-414; tom XIII, str.1-6, 142-152, 330-358, 364-414, 445-465, 483-509, 515-554, 574-639)

7. W przypadku umowy nr 52/2023 (wniosek zakupowy 622/2023) na remont sieci teleinformatycznej i elektrycznej w budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu, Oddział wypłacił wykonawcy wynagrodzenie (II transzę) w kwocie 15,3 tys. zł pomimo, że protokół odbioru nie został podpisany przez przedstawiciela zamawiającego, co było niezgodne z § 8 ust. 2 i 3 umowy. W przypadku umowy nr 67/2023 (wniosek zakupowy nr 709/2023) na wykonanie 10 rolet zaciemniających zewnętrznych w ww. budynku, Oddział wypłacił wynagrodzenie wykonawcy w kwocie 36,7 tys. zł pomimo, że nie został sporządzony protokół odbioru, co było niezgodne z § 5 ust. 2 i 4 umowy.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, w odniesieniu do umowy nr 52/2023, że protokół odbioru II części umowy nie został podpisany przez zamawiającego omyłkowo, jednakże prace zostały wykonane, co potwierdzono w sporządzonym dokumencie. W odniesieniu do umowy nr 67/2023 Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że mimo braku formalnego protokołu odbioru, przed wystawieniem faktury przez wykonawcę dokonano odbioru prac oraz sprawdzono poprawność działania zamontowanych urządzeń. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości faktura nie zostałaby przekazana do płatności.

NIK wskazuje, że Oddział powinien przestrzegać postanowień zawieranych umów, skrupulatnie je realizując. Protokoły odbioru, jako dokumenty stanowiące podstawę do wystawiania faktur, powinny być sporządzane na okoliczność potwierdzenia zrealizowania zamówienia oraz powinny zawierać podpis przedstawiciela zamawiającego.

(akta kontroli: tom XIII, str. 336-358, 420-444, 574-576; tom XIV, str. 160-166, 329-336)

8. W latach 2023-2024 Oddział udzielił zamówień dotyczących zabezpieczenia budynku przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu w zakresie montażu systemu alarmowego (wniosek zakupowy nr 1009/2024) za kwotę 10,0 tys. zł oraz montaż systemu kamer (wniosek zakupowy nr 967/2024) za kwotę 33,2 tys. zł⁴⁴ bez pozyskania ofert konkurencyjnych, co było niezgodne z zasadą dokonywania wydatków publicznych w sposób oszczędny - zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, a także było niezgodne z zarządzeniem w sprawie udzielania zamówień publicznych.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że przy realizacji zamówienia na system alarmowy oraz telewizję dozorową, Oddział wybrał wykonawcę zgodnie z zapisami zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych - § 6 ust. 7 pkt 6. Oprócz względów cenowych, wybór wykonawcy uwzględniał również fakt, że system

⁴⁴ Zamówienie na montaż systemu alarmowego i systemu kamer powierzono temu samemu wykonawcy.

musiał współpracować z już istniejącym systemem ochrony. Wykonawca był koncesjonowanym pracownikiem zabezpieczenia technicznego.

NIK wskazuje, że zasada oszczędnego wydatkowania środków publicznych wymaga zapewnienia w jak najszerszym zakresie konkurencyjnego sposobu wyłaniania wykonawców zamówień publicznych. Niekonkurencyjny tryb udzielania zamówień nie koreluje z tą zasadą. NIK uznaje za nieprawidłowe, również na gruncie zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych, dzielenie zamówienia w taki sposób, aby stosować zasady określone w tym zarządzeniu dla zamówień do 10 tys. zł brutto (zamówienie na system alarmowy i system kamer zostały rozdzielone, a oba zamówienia realizował ten sam wykonawca). Według § 6 ust. 7 pkt 6 ww. zarządzenia do obowiązków wnioskodawcy, dla zamówień których wartość przekracza 10 tys. zł brutto, należało sporządzenia zestawienia porównawczego minimum trzech ofert różnych wykonawców albo uzasadnienie zasadności powierzenia wykonania zamówienia danemu wykonawcy. We wnioskach zakupowych nie wykazano zasadności powierzenia zamówień wykonawcom, którym zostały udzielone. Nie wykazano, że zamówienia nie mogły być zrealizowane przez innych wykonawców (przedmiot zamówień nie powodował, że zamówienia mogły być wykonane wyłącznie przez wykonawców, którym powierzono ich realizację).

(akta kontroli: tom XII, str. 1-215; tom XIV, str. 160-175)

9. Objęte badaniem zamówienia: 1) na kwoty do 10 tys. zł udzielone przez Oddział jako odrębne zamówienia w zakresie remontu i modernizacji budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu, 2) na kwoty do 10 tys. zł dotyczące zabezpieczenia budynku przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu, tj. zamurowania otworów okiennych (wniosek zakupowy nr 421/2023) za kwotę 8,0 tys. zł, montażu systemu alarmowego (wniosek zakupowy nr 1009/2024) za kwotę 10,0 tys. zł, oraz 3) na wykonanie operatu szacunkowego dotyczącego nieruchomości przy ul. Klasztornej w Opolu zostały udzielone bez zawarcia pisemnych umów, co było niezgodne Instrukcją sporządzania, obiegu i kontroli dokumentów finansowo księgowych w Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu⁴⁵ (kartą obiegu dokumentów nr 25 (pkt 2)), w myśl której należało zawierać pisemne umowy w przypadku dokonywania jednorazowej transakcji w kwocie powyżej 2 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że od roku 2006 obowiązywała ww. instrukcja, na mocy której zawieranie umów było obowiązkowe powyżej 2,0 tys. zł. Jednakże zmieniające się przepisy, w tym Zarządzenia Prezesa IPN, wprowadziły nowe progi kwotowe, które stopniowo zastąpiły dotychczasowe zasady. Początkowo, umowy były wymagane w przypadku transakcji powyżej 2,0 tys. zł, co w przypadku rosnącej inflacji i wzrostu kosztów spowodowało pewne trudności operacyjne. Obecnie, z uwagi na inflację, tylko niewielka część transakcji mieści się kwocie 2,0 tys. zł. Stosowanie takiej zasady oznaczałoby konieczność zawierania umów na bardzo drobne zakupy, takie jak np. opakowania ręczników papierowych. Z tego względu wprowadzono zmiany w Oddziałowej Instrukcji Dokumentów, dostosowując ją do zmieniających się

⁴⁵ Wprowadzonej decyzją nr 5/06 z 16 sierpnia 2006 r. Dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu. Dalej: instrukcja obiegu dokumentów z 2006 r.

przepisów oraz realiów rynkowych. Obecnie stosujemy progi wynikające z Zarządzenia Prezesa IPN – KŚZpNP, które zostały dostosowane do aktualnych warunków i pozwalają na sprawniejsze i bardziej elastyczne zawieranie umów.

NIK wskazuje, że ww. instrukcja z 2006 r. utraciła moc dopiero na podstawie § 4 zarządzenia nr 1/2024 Dyrektora Oddziału z 15 października 2024 r., które weszło w życie z dniem podpisania.

(akta kontroli: tom IX, str. 169-234; tom XII, str.1-215, 285-336; tom XV, str. 243-254)

10. Oddział nierzetelnie ustalił zakres zamówienia na wykonanie prac malarskich w budynkach przy ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu (tzw. budynki A i B). Na etapie wyłaniania wykonawcy zamówienia przedmiot zamówienia został określony na ok. 1888 m² w budynku A, a ostatecznie zakresem zamówienia⁴⁶ objęto malowanie powierzchni o 57% większej od planowanej pierwotnie, tj. 2956 m² (w tym również w budynku B, w którym pomalowano powierzchnię 293 m²). Wydatki za wykonanie ww. prac wyniosły 134,8 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że na etapie przygotowania zapytania ofertowego dokonano wstępnej, ogólnej oceny zakresu niezbędnych prac malarskich. Oceniono, że konieczne będzie odmalowanie pomieszczeń biurowych o łącznej powierzchni 1888 m². Zakres ten został przyjęty jako szacunkowy, uwzględniający tylko pomieszczenia pierwotnie planowane do remontu. Po rozpoczęciu realizacji prac, w wyniku przeprowadzonej na miejscu szczegółowej weryfikacji stanu technicznego i wizualnego pozostałych pomieszczeń, stwierdzono konieczność rozszerzenia zakresu malowania o kolejne powierzchnie, w tym m.in. korytarze i strefy komunikacyjne. Zmiana ta miała na celu zachowanie spójności estetycznej całego budynku oraz zapewnienie jednolitego standardu wykończenia. Dodatkowy zakres prac obejmował powierzchnię 1068 m², co łącznie dało 2956 m². Rozszerzenie prac było możliwe dzięki dostępności środków finansowych oraz zdolności wykonawcy do ich realizacji w przewidzianym terminie.

NIK wskazuje, że zamawiających powinien z należytą starannością określić zakres przedmiotowy zamówienia, w sposób zapewniający przekazanie wykonawcom wszystkich informacji mogących mieć wpływ na sporządzenie ofert. Niewątpliwie, zamawiający, działając z należytą starannością, mógł określić zakres zamówienia obejmując nim wszystkie powierzchnie, który wymagały malowania. Przyjęty sposób postępowania był niezgodny z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp.

(akta kontroli: tom XII, str. 554-622; tom XV, str. 1-20)

Wynagrodzenie określone w umowie z dnia 7 listopada 2024 r. zostało skalkulowane według stawki 35 zł/m². Do ustalenia wynagrodzenia za zakres prac objętych aneksem nr 1 (obejmującym malowanie ok. 388 m² na IV piętrze w budynku A) oraz aneksem nr 2 (obejmującym malowanie ok. 387 m² na III piętrze w budynku A oraz 293 m² w budynku B) przyjęto stawkę 40 zł/m² (w przypadku aneksu nr 2 doliczono również wynagrodzenie za dodatkowe

⁴⁶ Do umowy z 7 listopada 2024 r. na kwotę 81,3 tys. zł zawarto aneks nr 1 z dnia 28 listopada 2024 r. na kwotę 19,1 tys. zł i aneks nr 2 z dnia 16 grudnia 2024 r. na kwotę 34,4 tys. zł)

prace – obróbka drzwi wejściowych, przyklejenie listew, szpachlowanie pęknięć). Pomimo zwiększenia stawki jednostkowej przez wykonawcę w ofercie na zakres objętych ww. aneksami Oddział nie pozyskał ofert konkurencyjnych.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że decyzja o niezwracaniu się z zapytaniem ofertowym do innych wykonawców przed zawarciem aneksów została podjęta z uwagi na konieczność sprawnej i terminowej realizacji dodatkowych prac. Dotychczasowy wykonawca wywiązywał się z przyjętych zobowiązań w sposób rzetelny, zapewniając wysoką jakość i terminowość wykonania. Kontynuacja prac przez tego samego wykonawcę ograniczyła ryzyko opóźnień oraz pozwoliła na utrzymanie jednolitego efektu wizualnego i technologicznego. Dodatkowo, konieczność realizacji zadania w końcówce roku budżetowego ograniczała możliwości czasowe na przeprowadzenie nowego postępowania. Wyższa cena jednostkowa dla rozszerzonego zakresu wynikała z bardziej złożonego charakteru dodatkowych prac – obejmujących m.in. malowanie korytarzy z elementami wymagającymi precyzyjnych odcień (przy listwach, drzwiach, framugach) oraz zastosowaniem farb kolorowych, co wiązało się z większym nakładem pracy, czasem realizacji i wyższymi kosztami materiałów. Zawarcie aneksów było zgodne z obowiązującymi przepisami, a przesłanki ich podpisania miały charakter merytoryczny i organizacyjny, uzasadniających kontynuację prac bez angażowania dodatkowych wykonawców.

NIK wskazuje, że działania Oddziału IPN, nie zapewniały oszczędnego wydatkowania środków publicznych. Termin realizacji zamówienia w końcu roku budżetowego oraz inne okoliczności wskazane w wyjaśnieniach nie usprawiedliwiają zaniechania pozyskania ofert konkurencyjnych na wykonanie robót malarskich.

(akta kontroli: tom XII, str. 554-622; tom XV, str. 1-20)

11. Oddział udzielił w dniu 5 lipca 2023 r.⁴⁷ zamówienia na wykonanie za kwotę 22,2 tys. zł koncepcji aranżacji pomieszczeń i remontu budynku przy ul. Kośnego 62 w Opolu wraz ze zgłoszeniem remontu, obejmującego nowy podział parteru budynku, miejsca na toalety dla niepełnosprawnych i podjazd dla niepełnosprawnych wraz z niezbędną dokumentacją⁴⁸, w sposób niekonkurencyjny, nie zapewniający realizacji zasady oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającej z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp. Zamawiający przed udzieleniem zamówienia nie pozyskał ofert wykonawców, co najmniej trzech, na realizację zamówienia, co było niezgodne z § 3 ust.1 pkt 1 i 2 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych, który przewiduje, że postępowanie o udzielenie zamówienia przeprowadza się w sposób przejrzysty, zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz § 6 ust. 7 pkt 6 ww. zarządzenia, stanowiącego, że do obowiązków wnioskodawcy należy sporządzenie zestawienia porównawczego minimum trzech ofert różnych

⁴⁷ Umowa nr 53/2023.

⁴⁸ W § 2 umowy wskazano, że zakres prac obejmował: 1) koncepcję funkcjonalno-przestrzenną, 2) dokumentację niezbędną do zrealizowania koncepcji aranżacji i przeprowadzenia remontu, 3) zgłoszenie remontu i uzyskanie zatwierdzenia dokumentacji (o ile będzie to niezbędne i wymagane w świetle obowiązujących przepisów); 4) pełnienie nadzoru autorskiego w liczbie trzech wizyt. Niezależnie od powyższego wykonawca był zobowiązany do uzyskania mapy geodezyjnej do celów projektowych, o ile taka była wymagana.

wykonawców albo uzasadnienie zasadności powierzenia wykonania zamówienia danemu wykonawcy.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że wykonanie zamówienia powierzono wykonawcy z uwagi na jego renomę na rynku opolskim oraz znajomość budynku, ponieważ poprzedniemu właścicielowi przygotował projekt przebudowy. Firmę rekomendowała była p.o. Naczelnika Delegatury w Opolu. Zamówienie zostało udzielone na podstawie § 6 ust. 7 pkt 6 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych. Z uwagi na specyfikę zadania, nie przeprowadzono procedury pozyskiwania ofert od trzech podmiotów. Udzielono zamówienia zgodnie z obowiązującymi przepisami, zapewniając oszczędność poprzez wybór wykonawcy związanego z projektem budowlanym.

NIK wskazuje, że przedmiot zamówienia nie powodował, że zamówienie mogło być wykonane wyłącznie przez wykonawcę, któremu powierzono jego realizację. NIK podkreśla, że zasada oszczędnego wydatkowania środków publicznych wymaga zapewnienia w jak najszerszym zakresie konkurencyjnego sposobu wyłaniania wykonawców zamówień publicznych.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-2, 270-284; tom XIII, str. 242-273, 415-419; tom XIV, str. 160-175)

Oddział nierzetelnie określił zakres przedmiotowy zamówienia, bowiem nie określono, że wykonawca powinien sporządzić dokumentację projektową w zakresie wymaganym przepisami ustawy Pzp (art. 34 w związku z art. 103 ww. ustawy) do ustalenia wartości szacunkowej zamówienia na roboty budowlane i dokonania opisu przedmiotu zamówienia na roboty budowlane, które następnie realizowano w tym obiekcie.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że Oddział uznał, że roboty budowlane, które miały być realizowane, dotyczyły jedynie remontu oraz nowego układu funkcjonalnego bez ingerencji w strukturę budynku. W związku z tym Oddział uznał, że nie było konieczności stosowania przepisu art. 34 w związku z art. 103 ustawy Pzp. dotyczącego ustalenia wartości szacunkowej zamówienia na roboty budowlane. Zdaniem Oddziału zakres prac nie wymagał pełnej dokumentacji projektowej, która jest standardem w przypadku większych ingerencji w strukturę budynku.

NIK wskazuje, że skoro w obiekcie miały być wykonywane roboty budowlane w rozumieniu ustawy Pzp to należało pozyskać dokumentację niezbędną do prawidłowego przeprowadzenia postępowania w tym zakresie, w tym opisu przedmiotu zamówienia.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-2, 270-284; tom XIII, str. 242-273, 415-419; tom XIV, str. 160-175; tom XV, str. 1-20, 68-77)

Oddział nie dokonał protokolarnego odbioru przedmiotu zamówienia, co było przewidziane w § 6 umowy.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zgodnie z warunkami umowy, wykonawca przedstawił koncepcję zamawiającemu, co zostało zaakceptowane. Dokumentacja została przesłana w formie elektronicznej (mailowo). Chociaż nie dokonano formalnego odbioru, koncepcja ta stanowiła bazę do dalszego nanoszenia uwag, a wykonanie zamówienia zostało uznane za zgodne z umową.

NIK wskazuje, że protokół odbioru był dokumentem wymagany umową i stanowił warunek konieczny do dokonania wypłaty wynagrodzenia.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-2, 270-284; tom XIII, str. 242-273, 415-419; tom XIV, str. 160-175, tom XV, str. 1-20, 68-77)

12. Oddział nie dysponował dokładnymi danymi o rzeczywistej powierzchni użytkowej [...] i działając nierzetelnie, podawał niezgodne ze stanem faktycznym dane o powierzchni użytkowej w deklaracjach na podatek od nieruchomości. W deklaracjach na podatek od nieruchomości na lata 2022-2025 składanych Prezydentowi Wrocławia Oddział deklarował⁴⁹ przypadku [...] że powierzchnia użytkowa [...], podczas gdy faktyczna powierzchnia użytkowa wynosiła ok. 5000 m² (taka powierzchnia została określona w ekspertyzie technicznej sporządzonej na zamówienie Oddziału w 2024 r.; nadto w Programie Funkcjonalno-Użytkowym⁵⁰, sporządzanym w związku z planowaną przebudową [...] ustalono powierzchnię użytkową na ok. 4996 m², z wyciągu z operatu szacunkowego wynikało, że powierzchnia [...] nie obejmowała w szczególności korytarzy, które w [...], zajmują znaczną powierzchnię). Skutkowało to zaniżeniem podatku od nieruchomości, szacunkowo (przyjmując powierzchnię użytkową 5000 m²) na kwotę [...].

W przypadku [...] w deklaracjach na podatek od nieruchomości na lata 2023⁵¹-2025 deklarowano⁵² [...] powierzchnię użytkowej [...], podczas gdy w akcie notarialnym powierzchnię tę określono na [...], natomiast z zestawienia powierzchni pomieszczeń w tym [...] (sporządzonego na potrzeby kontroli, w oparciu o projekt remontu [...] przeprowadzonego przez Oddział IPN w 2023 r.) wynikało, że powierzchnia [...] bez klatek schodowych⁵³ to ok. [...] (przy czym w powierzchni klatek schodowych w projekcie uwzględniono również fragmenty kondygnacji przed biegami schodów, które należałoby uwzględnić w powierzchni użytkowej).

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że w przypadku deklaracji dotyczącej [...] źródłem danych do deklaracji była kopia z wyciągu z operatu szacunkowego, który wskazuje powierzchnię użytkową na [...]. Jako powód różnicy pomiędzy operatem, a PFU wskazał, że operat uwzględniał faktyczną powierzchnię użytkową w dacie jego sporządzenia (pomieszczenia możliwe do użytkowania), a PFU dotyczy stanu projektowanego, obejmuje m.in. klatki schodowe, przyszłe pomieszczenia do adaptacji. PFU nie jest dokumentem finalnym, a jego dane mają charakter projektowy, dlatego nie mogły być traktowane jako miarodajne do deklaracji podatkowej. Wskazał również, że wcześniejszej umowie użyczenia zawartej z Gminą Wrocław, ówczesny właściciel podał powierzchnię [...]. W przypadku [...] wskazał, że różnica pomiędzy danymi w akcie notarialnym a powierzchnią deklarowaną do podatku wynosi [...], która nie stanowi

⁴⁹ Dane w tym zakresie przyjęto na podstawie posiadanej kopii wyciągu z operatu szacunkowego (bez danych wykonawcy operatu) oraz umowy użyczenia zawartej przez Oddział IPN z Gminą Wrocław, obowiązującą przed przejęciem nieruchomości w trwały zarząd.

⁵⁰ Dalej: PFU.

⁵¹ Od czerwca 2023 r.

⁵² Na podstawie danych zawartych w korespondencji elektronicznej z dnia 12 maja 2023 r. z Naczelnikiem Wydziału Zarządzania Nieruchomościami w Biurze Administracyjno-Gospodarczym IPN, który powołał się na informację od ówczesnego właściciela [...].

⁵³ Przy czym w powierzchni klatek schodowych w projekcie uwzględniono również fragmenty kondygnacji przed biegami schodów, które należałoby uwzględnić w powierzchni użytkowej.

powierzchni użytkowej w rozumieniu podatkowym. Wyjaśnił również, że w drugiej połowie kwietnia br. zostanie przeprowadzony roczny przegląd budowlany, w ramach którego zostanie zweryfikowana rzeczywista powierzchnia użytkowa.

Z dokumentów przedłożonych przez Oddział po złożeniu ww. wyjaśnień wynikało, że w kwietniu 2025 r. dokonano pomiarów powierzchni użytkowej [...]*. Przy uwzględnieniu ww. powierzchni (a bez danych o powierzchni użytkowej części [...] przed biegami schodów na poziomie danej kondygnacji, zaliczonych, w posiadanym przez Oddział projekcie remontu [...]*, niezasadnie do powierzchni klatek schodowych), powierzchnia użytkowa [...]*, a zatem była większa od deklarowanej do podatku od nieruchomości o co najmniej [...]*, a podatek opłacony przez Oddział został zaniżony o kwotę co najmniej [...]*.

NIK wskazuje, że obowiązkiem podatnika jest określenie prawidłowej powierzchni użytkowej. W przypadku [...] jest wysoce prawdopodobne (na co wskazują dane o powierzchni użytkowej [...] zawarte w posiadanym przez Oddział wyciągu z operatu szacunkowego, w którym powierzchnia jest tożsama z powierzchnią ujętą w poprzednio zawartej umowie użyczenia z Gminą Wrocław), że zaniżenie powierzchni było skutkiem nieuwzględnienia powierzchni komunikacji (korytarzy, bez klatek schodowych) w [...]*, z którym komunikacja stanowi znaczną część powierzchni użytkowej. Należy wskazać, że powierzchnia użytkowana została określona na ok. 5000 m² również w ekspertyzie technicznej. Powierzchnia pomieszczeń ujętych w wyciągu z operatu szacunkowego wskazuje, że w ustalonej powierzchni nie uwzględniono korytarzy, co powinno być wskazówką dla Oddziału o konieczności ustalenia faktycznej powierzchni użytkowej [...]*, tym bardziej wobec danych wskazanych w późniejszej ekspertyzie technicznej oraz PFU. Natomiast w przypadku [...]*, powierzchnia użytkowa [...] została, w akcie notarialnym dotyczącym nabycia nieruchomości, określona na [...]*. Z pomiarów przeprowadzonych na zlecenie Oddziału w kwietniu 2025 r. wynikało, że powierzchnia użytkowa [...] (przy czym powierzchnia [...] nie jest przez ustawodawcę wyłączona z powierzchni użytkowej, która powinna być uwzględniana w podstawie opodatkowania). Zatem konieczne jest ustalenie faktycznej powierzchni użytkowej [...]*, z uwzględnieniem również powierzchni komunikacji przed biegami schodów.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-77, 210-284; tom XV, str. 1-24, 100-187, 500-515; tom XVI, str. 239-241)

13. Oddział w załącznikach do deklaracji na podatek od nieruchomości składanych Prezydentowi Wrocławia w latach 2022-2025 nie wykazywał odrębnie [...]*

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że [...] zostały ujęte łącznie w deklaracji podatkowej i stosowano koncepcję kontynuacji deklaracji z roku poprzedniego. Nie wpłynęło to na zaniżenie podstawy opodatkowania ani na wysokość należnego podatku.

NIK wskazuje, że w załącznikach do deklaracji na podatek od nieruchomości powinny być wykazane wszystkie [...] odrębnie (nie należy wykazywać kilku odrębnych [...] jako jednego [...]). Przedmiot opodatkowania powinien być prawidłowo określony.

(akta kontroli: tom XII, str. 1-5, 210-284; tom XV, str. 1-24, 100-187)

14. Oddział przed zawarciem obowiązujących w okresie objętym kontrolą umów na najem powierzchni biurowych i magazynowych we Wrocławiu przy ul. Długosza 48 i 60 oraz w Opolu przy ul. Piastowskiej 17 (w związku z którymi wydatki na czynsz, opłatę eksploatacyjną oraz opłatę za dodatkowe miejsca parkingowe⁵⁴ wyniosły w latach 2022-2025 (do 31 marca) 6311,5 tys. zł), oraz w czasie realizacji tych umów⁵⁵, nie podejmował działań mających na celu oszczędne wydatkowanie środków publicznych za wynajęcie nieruchomości, w tym nie pozyskiwał ofert konkurencyjnych oraz nie publikował ogłoszeń o zamiarze wynajęcia pomieszczeń biurowych i magazynowych. Było to niezgodne z art. 44 ust. 3 pkt 1 pkt 1 upf.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że umowa najmu pomieszczeń przy ul. Długosza 48 we Wrocławiu na lata 2022-2026 była kontynuacją wcześniejszej umowy, obowiązującej w latach 2017-2021. Przy podejmowaniu decyzji o jej przedłużeniu brano pod uwagę zarówno kryteria cenowe, jak i pozacenowe. W ramach warunków nowej umowy uzyskano korzystne obniżki stawek czynszu, m.in. w 2022 r. opłatę obniżono o połowę, a w 2025 r. przez osiem miesięcy dla części pomieszczeń oraz przez sześć miesięcy dla Przystanku Historia. Nie przeprowadzono analizy kosztów alternatywnego wynajmu w innych lokalizacjach, gdyż kluczowe były względy organizacyjne, infrastrukturalne oraz administracyjne. Ewentualna przeprowadzka wiązałaby się z koniecznością ponownej organizacji infrastruktury teleinformatycznej, zabezpieczeń technicznych oraz dostosowania przestrzeni do potrzeb pracowników i petentów, co wiązałoby się z dodatkowymi kosztami. Ponadto bliskość siedziby głównej przy ul. Sołtysowickiej umożliwia sprawne zarządzanie oraz kontakt między jednostkami. Umowa najmu pomieszczeń przy ul. Piastowskiej 17 w Opolu na lata 2022-2024 była przedłużeniem wcześniejszej umowy. Przy jej sporządzaniu uwzględniono zarówno warunki finansowe, jak i organizacyjne. Analiza kosztów najmu w innych lokalizacjach nie była przeprowadzana, gdyż uznano, że zmiana siedziby wiązałaby się z istotnymi trudnościami organizacyjnymi, koniecznością dostosowania infrastruktury oraz przyzwyczajeniem petentów. Dodatkowym atutem było to, że w stawce czynszu uwzględniono media oraz usługi porządkowe, a jedynym dodatkowym kosztem pozostawała opłata za energię elektryczną zużytą przez klimatyzatory. Decyzję o przedłużeniu umowy podjęto w oparciu o art. 11 ust. 1 pkt 6 ustawy Pzp. W odniesieniu do wyboru na siedzibę Przystanku Historia lokalu przy ul. Długosza 60 we Wrocławiu Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że było to spowodowane szeregiem istotnych czynników, które przesądziły o wyborze właśnie tej lokalizacji i sprawiły, że nie brano pod uwagę innych opcji. Kluczowe znaczenie miała optymalna powierzchnia lokalu, która w kontekście wciąż obowiązujących obostrzeń pandemicznych (stan zagrożenia został odwołany dopiero 1 lipca 2023 r.) – była w pełni akceptowalna i pozwalała na bezpieczną organizację zajęć. Dodatkowym atutem była bliskość „biura macierzystego” oraz sąsiedztwo magazynu z niezbędnym wyposażeniem, co umożliwiało łatwe i szybkie przenoszenie akcesoriów bez konieczności transportu. Dzięki temu

⁵⁴ Opłata eksploatacyjna oraz opłata za dodatkowe miejsca parkingowe występowały w przypadku nieruchomości we Wrocławiu.

⁵⁵ W tym w związku z rozszerzeniem zakresu najmu o pomieszczenia na potrzeby Przystanku Historia.

można było sprawnie realizować zarówno zajęcia, jak i inne zadania organizacyjne. Istotnym udogodnieniem była również możliwość rozstawienia namiotu przed lokalem i prowadzenia zajęć na świeżym powietrzu bez potrzeby uzyskiwania dodatkowych zgód na zajęcie pasa drogowego. Ze względu na powyższe okoliczności lokal przy Długosza 60 został uznany za najbardziej funkcjonalny i praktyczny, co przesądziło o jego wyborze i wykluczyło konieczność poszukiwania alternatywnych lokalizacji.

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób oszczędny. Względy organizacyjne nie uzasadniały zaniechania działań mających na celu pozyskanie konkurencyjnych ofert najmu pomieszczeń biurowych i magazynowych.

(akta kontroli: tom XI, str. 261-278; tom XIV, str. 160-279; tom XV, str. 323-326
330-350, 519-521; tom XVI, str. 82-94)

15. Oddział wynajmował pomieszczenia biurowe o nadmiernej powierzchni w stosunku do potrzeb, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych. Przed najmem powierzchni biurowych przy ul. Długosza 48 i 60 we Wrocławiu na okres od 2022 r. do 2026 r. oraz powierzchni biurowej w Opolu, a także w toku realizacji tych umów, nie przeprowadzono analiz dotyczących zapotrzebowania na powierzchnię biurową i nie ograniczono wynajmowanej powierzchni do niezbędnego, minimalnego poziomu.

W przypadku prowadzonego procesu dotyczącego planowanego zagospodarowania na potrzeby Oddziału, przekazanego w trwały zarząd, budynku przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu, Dyrektor Oddziału IPN w mailu z 6 listopada 2024 r., kierowanym do Zastępcy Dyrektora Biura Administracyjno-Gospodarczego Centrali IPN, wskazał, że „udało się zaoszczędzić kolejne metry, głównie poprzez redukcję metrażu przypadającego na jednego pracownika (z 15 m² na 10 m²)”.

Przyjmując analogicznie powierzchnię 10 m² jako zapotrzebowanie na powierzchnię biurową dla jednego pracownika (w przypadku najmu pomieszczeń), powierzchnia pomieszczeń biurowych wynajmowana na potrzeby pracowników wykonujących aktualnie pracę przy ul. Długosza 48 i 60 we Wrocławiu mogłaby wynosić ok. 34% mniej niż obecnie (na potrzeby 62 pracowników w 2024 r. wynajmowano 939 m² powierzchni⁵⁶), co skutkowałoby znaczącym obniżeniem kosztów najmu. Z kolei w Opolu wynajmowano pomieszczenia biurowe⁵⁷ o powierzchni 171 m² na potrzeby od 10 do 13 pracowników w latach 2022-2024, podczas gdy w świetle ww. założeń na potrzeby takiej liczby pracowników wystarczająca byłaby powierzchnia wynosząca ok. 100-130 m² (od ok. 42% do ok. 24% mniejsza od wynajmowanej).

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że decyzja o najmie powierzchni biurowych przy ul. Długosza 48 i 60 we Wrocławiu oraz przy ul. Piastowskiej 17 w Opolu na okres od 2022 r. została podjęta w oparciu o wcześniejsze ustalenia

⁵⁶ Podana dalej powierzchnia dotyczy powierzchni sekretariatów (112 m²) i pokoi biurowych (827 m²). Nie uwzględnienia innego rodzaju wynajmowanych pomieszczeń, ujętych w umowie, np. czytelnia, archiwum, serwerowni, pomieszczeń socjalnych, komunikacji.

⁵⁷ Podana dalej powierzchnia dotyczy powierzchni sekretariatów (37 m²) i pokoi biurowych (134 m²). Nie uwzględnienia innego rodzaju pomieszczeń, ujętych w umowie, np. czytelnia, archiwum, serwerowni, pomieszczeń socjalnych, komunikacji.

i dostępne materiały archiwalne, bez przeprowadzania odrębnej analizy zapotrzebowania na powierzchnię biurową. W przypadku lokalizacji przy ul. Długosza 48 i 60 podstawą do podjęcia decyzji był projekt rozmieszczenia pracowników opracowany przed przeprowadzką do tej siedziby w 2017 r. Już w tamtym okresie w części pomieszczeń powierzchnia przypadająca na jednego pracownika była mniejsza niż 10 m². W momencie przedłużania umowy najmu w 2022 r. nie odnotowano redukcji liczby pracowników wykonujących obowiązki służbowe w tej lokalizacji, co uznano za potwierdzenie aktualności wcześniejszych ustaleń dotyczących powierzchni biurowej. Analogicznie, w odniesieniu do nieruchomości przy ul. Piastowskiej 17 w Opolu, decyzja o wynajmie została oparta na wcześniejszych założeniach dotyczących zapotrzebowania na powierzchnię biurową. Trzeba także wziąć pod uwagę, że część wynajmowanej powierzchni przeznaczona jest na ciągi komunikacyjne, magazyn pomocy edukacyjnych, pomieszczenia socjalne, toalety, a także serwerownię, bibliotekę, salę narad oraz Przystanek Historia. Nie można zatem całościowej powierzchni przyjmować jako powierzchnię zajmowaną przez pracowników i w ten sposób wyliczać, ile metrów kwadratowych przypada na pracownika. Ponadto przyjęcie średnio 10 m² na pracownika w planowanej lokalizacji przy ul. Sołtysowickiej 21d było konieczne z uwagi na ograniczenia budynku. Za optymalny został przyjęty pierwotnie przelicznik 15 m².

Zdaniem NIK, w związku z wynajmowaniem pomieszczeń biurowych Oddział powinien dążyć do maksymalnego zmniejszenia wydatków w tym zakresie, a jednym z istotnych warunków oszczędnego wydatkowania środków publicznych powinno być ograniczenie wynajmowanej powierzchni biurowej. W odniesieniu do docelowego miejsca lokalizacji Oddziału (budynku przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu) przyjęto założenie, że wystarczającą powierzchnią biurową w przeliczeniu na pracownika będzie 10 m². Analogiczna zasada mogła zostać wdrożona w odniesieniu do obiektów wynajmowanych. Przedstawiając powyższe dane o wynajmowanej powierzchni biurowej uwzględniono wyłącznie pomieszczenia biurowe (nie uwzględniano pomieszczeń/powierzchni o innej funkcji, w tym komunikacji).

(akta kontroli: tom XI, str. 261-352; tom XIV, str. 160-279; tom XVI, str. 71-79)

16. Oddział w latach 2022-2025 (do 31 marca) wynajmował 23 miejsca postojowe przy ul. Długosza we Wrocławiu za dodatkową odpłatnością⁵⁸, dokonując z tego tytułu wydatków na kwotę 126,7 tys. zł, które były niecelowe.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że decyzja o wynajmie miejsc parkingowych została podjęta w celu zabezpieczenia bieżących potrzeb organizacyjnych Oddziału. Miejsca ta przeznaczone są do: parkowania pojazdów służbowych, zatrzymywania się gości i osób wizytujących Oddział (np. uczestników spotkań, konferencji, wydarzeń), użytku przez pracowników Oddziału, zwłaszcza w kontekście ograniczonej liczby miejsc postojowych w przestrzeni publicznej przy ul. Długosza. Rozwiązanie to wpływa na sprawną realizację zadań statutowych jednostki.

⁵⁸ Do lutego 2022 r. za dodatkową odpłatnością wynajmowano 20 miejsc parkingowych, a od marca 2022 r. 23 miejsca parkingowe. Ponadto w ramach umowy najmu powierzchni biurowej i czynszu opłacanego z tego tytułu, Oddział miał do dyspozycji 10 miejsc parkingowych.

NIK wskazuje, że celem działalności Oddziału nie jest zapewnianie miejsc parkingowych, w tym pracownikom lub innym osobom w związku z różnymi okolicznościami i zdarzeniami. Miejsca parkingowe dla samochodów służbowych mogły być zapewnione w ramach puli miejsc, którymi dysponował Oddział bez konieczności ponoszenia dodatkowych opłat. Zdaniem NIK Oddział powinien dążyć do ograniczenia wydatków związanych z wynajmem nieruchomości, w tym nie powinien wynajmować miejsc parkingowych za dodatkową odpłatnością.

(akta kontroli: tom XIV, str. 160-279; tom XV, str. 330-350)

17. W prowadzonej ewidencji księgowej Oddział zaniżył o 13,8 tys. zł wartość brutto (nabycia) posiadanych środków trwałych, wskutek czego błędnie naliczył wartość amortyzacji, a w konsekwencji wartość aktywów netto należących do Oddziału, prezentowaną w bilansie za 2023 r. i 2024 r.

W dniu 30 listopada 2023 r. Oddział przyjął do ewidencji środków trwałych urządzenie do transportu osób niepełnosprawnych⁵⁹ o wartości 40,0 tys. zł. Nie spełniało ono jednak definicji środka trwałego, określonej w art. 3 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶⁰, ponieważ nie było kompletne i zdadne do użytku, bowiem nie zostało zamontowane w docelowym miejscu. W myśl przywołanej definicji, aby urządzenie można było zakwalifikować jako środek trwały musi ono spełniać przymiot kompletności i zdadności do użytku. Ponadto zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 uor, wartość środka trwałego, jako składnika aktywów, wycenia się według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, lub wartości przeszacowanej, pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Zatem cena nabycia kompletnego i zdadnego do użycia środka trwałego, w postaci urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych, powinna być powiększona o wartość brutto usługi montażu w wysokości 13,8 tys. zł, tj. wynieść w sumie 53,8 tys. zł.

Jak wyjaśnił Dyrektor Oddziału koszty montażu platformy dźwigowej nie zostały pierwotnie uwzględnione w początkowej wartości środka trwałego w wyniku niedopatrzenia. Dyrektor Oddziału dodał, że po uwzględnieniu kosztów montażu dokonano korekty wartości początkowej środka trwałego oraz odpowiednio skorygowano odpisy amortyzacyjne za poszczególne lata. Korekty dokonano w trakcie kontroli NIK.

NIK wskazuje, że z uwagi na znikomą wartość zniżenia wartości środka trwałego oraz odpowiadającej jej kwoty odpisów amortyzacyjnych, powyższa nieprawidłowość nie miała istotnego wpływu na obraz sytuacji finansowej Oddziału, a zatem nie skutkuje koniecznością dokonania korekty bilansu Oddziału za 2023 r. i 2024 r.

(akta kontroli: tom I, str. 692-701)

18. Oddział od momentu otrzymania przez IPN, w wyniku decyzji Ministra Rozwoju Pracy i Technologii nr 13/21 z 19 kwietnia 2021 r., w trwały zarząd nieruchomości położonej we Wrocławiu przy ul. Sołtysowickiej 21d, na której

⁵⁹ W ewidencji środków trwałych określone jako winda dla niepełnosprawnych.

⁶⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.; dalej: uor.

posadowiony był budynek garażowy, do czasu kontroli NIK, nie podjął działań mających na celu przyjęcie tego budynku do ewidencji środków trwałych. Przyjęcie do wskazanej ewidencji budynku garażowego o wartości szacunkowej 258,4 tys. zł nastąpiło dopiero w dniu 17 kwietnia 2025 r. Powyższe było działaniem nierzetelnym.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że do ewidencji majątku trwałego przyjęto nieruchomości gruntowe oraz budynek biurowy zgodnie z posiadanymi dokumentami PT. W dokumentacji tej nie figurował budynek garażowy. Dopiero w toku kontroli NIK ustalono, iż budynek garażowy nie został ujęty w ewidencji środków trwałych i w związku z tym podjęto niezwłocznie czynności w celu jego przyjęcia na stan inwentarzowy.

NIK wskazuje, że Oddział użytkował ww. budynek od momentu jego otrzymania, jak również uiszczzał od niego podatek od nieruchomości. Ze zgromadzonego materiału wynika ponadto, że Oddział dysponował dokumentem PT o numerze PT/0003/2013 z 17 grudnia 2013 r. wystawionym na podstawie decyzji nr 39/13 Ministra Skarbu Państwa z 12 lipca 2013 r., na podstawie którego Prezydent Wrocławia przekazał Oddziałowi środek trwały w postaci budynku garażowego „F”, położony we Wrocławiu przy ul. Sołtysowickiej 21d. Powyższe wskazuje, że Oddział miał wiedzę, że na nieruchomości tej już w 2013 r. znajdował się budynek garażowy, a mimo to nie podjął działań mających na celu przyjęcie ww. budynku do ewidencji środków trwałych.

(akta kontroli: tom I, str. 702-712)

19. Oddział nie dysponował kompletną dokumentacją z przeprowadzonej w 2022 r. i będącej wynikiem przetargu pisemnego nieograniczonego sprzedaży dwóch samochodów osobowych (marki Skoda Octavia i Opel Astra), która to dokumentacja nie obejmowała:

- a) protokołu z czynności komisji do przeprowadzenia oceny przydatności składników rzeczowych majątku ruchomego, będącego w dyspozycji Oddziału – powołanej decyzją nr 2/2017 Dyrektora Oddziału z 2 marca 2017 r., gdzie w § 2 przewidziano obowiązek przedstawiania takiego protokołu Dyrektorowi Oddziału w terminie siedmiu dni od zakończenia czynności;
- b) pisemnych ofert zakupu przedmiotowych samochodów, protokołu z postępowania przetargowego czy zawiadomień skierowanych do oferentów w sprawie odrzucenia ich oferty, tj. dokumentów o których mowa w § 17 ust. 1, § 19 ust. 2 i § 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 października 2019 r. w sprawie szczegółowego sposobu gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego Skarbu Państwa⁶¹.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wszystkie wymagane dokumenty związane z procedurą likwidacji ww. pojazdów zostały sporządzone i zgromadzone w wersji papierowej oraz umieszczone w dedykowanym segregatorze, który był przechowywany w zabezpieczonej szafie w pomieszczeniach Oddziałowego Biura Administracyjno-Gospodarczego we Wrocławiu. Dodał, że pomimo przeprowadzonych poszukiwań wskazany segregator nie został odnaleziony oraz brak jest informacji, gdzie mógł się znajdować po ostatnim dostępie do jego

⁶¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 228.

zawartości, w związku z czym niektóre dokumenty nie zostały przekazane do kontroli.

(akta kontroli: tom I, str. 670-673)

20. W trzech przypadkach nabyte autorskie prawa majątkowe nie zostały wykorzystane do realizacji zadań ustawowych Oddziału IPN, co było działaniem niegospodarnym. Oddział nie wykorzystał, do dnia zakończenia niniejszej kontroli, autorskich praw majątkowych i związanych z nimi tłumaczeń, bądź opracowań, które nabył:

a) w związku z wnioskiem zakupowym nr 1059/2022 - zlecając przygotowanie opracowania „Ciężniki gąsienicowe Wojska Polskiego II RP”. Na ten cel Oddział wydatkował 10,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że opracowanie miało zostać wykorzystane w realizacji ustawowych zadań Oddziału. Prace nad projektem miały być kontynuowane w Centrali IPN przez byłego dyrektora Oddziału, który obecnie jest pracownikiem Biura Edukacji Narodowej w Centrali IPN. Prace miały być kontynuowane ze szczególnym uwzględnieniem następujących obszarów działalności: badania naukowe i działalność analityczna; edukacja i popularyzacja historii; ekspozycje muzealne i wystawy tematyczne; wsparcie kwerend historycznych; publikacje IPN. Dyrektor wskazał, że Oddział nie posiada informacji na temat wykorzystywania opracowania w ramach ustawowych zadań realizowanych przez Centralę.

NIK wskazuje, że nie wskazano działań Oddziału, w których zamówiona publikacja zostałaby wykorzystana do dnia zakończenia kontroli. Wydatek na przygotowanie wskazanego opracowania został poniesiony z wydatków Oddziału IPN.

(akta kontroli: tom II, str. 80-89; tom III, str. 1, 6-7)

b) w ramach dwóch wniosków zakupowych, tj. nr 833/2022 i nr 747/2023, Oddział zamówił tłumaczenie książek pod tytułem „Varsavska smlouva 1969-1985” i „Varsavska smlouva 1985-1991” z języka czeskiego na język polski wydatkując na ten cel odpowiednio 29,4 tys. zł oraz 27,4 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że tłumaczenie książek zostało zaplanowane z myślą o realizacji zadań związanych z: działalnością badawczą i naukową; działalnością edukacyjną i popularyzatorską; przygotowaniem publikacji IPN; ekspozycji muzealnych i wystaw. Tłumaczenie te są obecnie w toku procesu wydawniczego.

NIK wskazuje, że do dnia zakończenia kontroli nie wskazano działań Oddziału, w których zamówione publikacje zostałyby faktycznie wykorzystane. Zlecenie tłumaczeń odbyło się w 2022 r. oraz 2023 r.

(akta kontroli: tom II, str. 133-189; tom III, str. 2, 13-15, 613, 619-620)

21. W dwóch przypadkach nabywania autorskich praw majątkowych Oddział nie zawarł pisemnej umowy na wykonanie przedmiotu zamówienia, co było działaniem nierzetelnym i niezgodnym z instrukcją obiegu dokumentów z 2006 r. W pkt VIII tej instrukcji („Dokumenty finansowo-księgowe” – ust. 2 lit. g) wskazano, że „dokumentami finansowo-księgowymi obcymi są zawsze oryginały i do nich zaliczamy: umowy (w tym: zamówienia) zakupu, dostawy, usług,

towarów, robót, dotyczące ubezpieczeń – służą do udokumentowania zaangażowania wydatków” (karta obiegu dokumentu nr 25). W pkt 2 tej karty wskazano, że umowy obowiązkowo winny być zawierane w przypadku dokonywania jednorazowej transakcji w kwocie powyżej 2 tys. zł. Wobec braku zawarcia pisemnych umów nie zabezpieczono interesu zamawiającego. Ponadto wystąpił jeden przypadek nie zawarcia, wymaganego umową, aneksu do niej, oraz jeden przypadek zawarcia umowy po terminie na wykonanie zamówienia. Każdy z czterech przywołanych przypadków opisano poniżej:

a) w związku z wnioskiem zakupowym nr 833/2022, dotyczącym tłumaczenia z języka czeskiego na język polski książki Mateja Bily'ego pod tytułem „Varsavska smlouva 1985-1991”, nie zawarto aneksu do umowy w tej sprawie. Był on wymagany w związku z § 1 ust. 3 pkt 2 zawartej umowy, w którym zaplanowany przez strony termin wykonania II etapu umowy ustalony został na maj 2023 r., przy czym dokładny termin miał być uzgodniony w formie aneksu do umowy. Jej wartość opiewała na 29,4 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zabezpieczenie interesów zamawiającego zostało osiągnięte poprzez:

- umowa zawierała postanowienia dotyczące kar umownych za jej niewykonanie w uzgodnionym terminie;
- strony pozostawały w stałym kontakcie, uzgadniając szczegóły harmonogramu. Strony mogły wspólnie ustalać nowe terminy, zachowując ciągłość realizacji umowy;
- każdy zakończony etap umowy podlegał akceptacji, co umożliwiała bieżące monitorowanie realizacji zadania oraz wczesne wykrywanie ewentualnych problemów.

NIK wskazuje, że brak aneksu i wyznaczenia terminu wykonania II etapu uniemożliwiał dochodzenie kar umownych. Zgodnie z § 8 wszelkie zmiany umowy wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności;

(akta kontroli: tom II, str. 161-169; tom III, str. 2, 16-17)

b) w związku z wnioskiem zakupowym nr 399/2023, dotyczącym zakupu jednorazowej licencji na 23 fotografii z Państwowej Agencji Prasowej, nie zawarto umowy na. Wartość zamówionych fotografii ustalono na 7,6 tys. zł;

c) w związku z wnioskiem zakupowym nr 591/2024, dotyczącym wykonania skanów zdjęć 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej i mjr. Ryszarda Małaszkiwicza ze zbiorów Instytutu Polskiego i Muzeum Gen. Sikorskiego w Londynie, nie zawarto umowy na nabycie licencji skanów zdjęć. Wartość skanów zdjęć ustalono na 4,9 tys. zł.

Odnosnie kwestii opisanych powyżej jako b) i c) Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że instrukcja obiegu dokumentów z 2006 r. nie była w pełni stosowana. W związku z tym, nie były zawierane umowy pisemne w odniesieniu do wymienionych wydatków. Instrukcja ta, mimo że była stosowana w wielu innych obszarach, nie odpowiadała w pełni zmieniającym się realiom organizacyjnym oraz przepisom prawnym, co skutkowało koniecznością jej aktualizacji;

(akta kontroli: tom IX, str. 47-50)

d) w związku z wnioskiem zakupowym nr 262/2022, dotyczącym tłumaczenia tekstów z języka czeskiego i języka słowackiego na język polski do publikacji

pt. „Wspólna historia? 50 lat doświadczeń Polaków, Czechów i Słowaków w warunkach niepodległości, okupacji i reżimów totalitarnych (1918-1968)” – umowę na wykonanie tłumaczenia podpisano 21 kwietnia 2022 r., a zgodnie z § 1 ust. 3 tej umowy miało być wykonane do 20 kwietnia 2022 r. Wartość zawartej umowy ustalono na 8,1 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że rozbieżność wynika z oczywistej omyłki pisarskiej popełnionej na etapie sporządzania dokumentu. W toku przygotowania umowy błędnie wskazano datę 20 kwietnia 2022 r. jako ostateczny termin realizacji dzieła, zamiast prawidłowego terminu przypadającego po dacie zawarcia umowy. Błąd ten nie został wychwycony przy podpisywaniu umowy przez obie strony.

NIK wskazuje, że termin 20 kwietnia 2022 r. został również wskazany we wniosku ESEW jako termin realizacji zamówienia. W formularzu RUD – zgłoszenie umowy o dzieło do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako datę zawarcia umowy podano 21 kwietnia 2022 r., a datę 20 kwietnia 2022 r. jako datę rozpoczęcia i zakończenia wykonywania dzieła.

(akta kontroli: tom II, str. 116-132; tom III, str. 1, 10)

22. W czterech przypadkach nabycie przez Oddział autorskich praw majątkowych nie odbyło się z zachowaniem wydatkowania środków publicznych w sposób oszczędny, zgodnie z zasadą wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp. Dotyczyło to następujących spraw:

a) w ramach wniosku zakupowego nr 833/2022, dotyczącego tłumaczenia z języka czeskiego na język polski książki pt. „Varsavska smlouva 1985-1991”, Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na wykonanie przedmiotu zamówienia. Nie prowadzono również negocjacji z wybranym wykonawcą w zakresie ceny, jak również nie rozpoznano rynku w zakresie obowiązujących cen. Oddział wysłał do trzech potencjalnych wykonawców zapytanie ofertowe na wykonanie tłumaczenia, przy czym jeden z potencjalnych wykonawców nie podjął się wyceny i wykonania tłumaczenia, drugi z wykonawców nie odpowiedział na zapytanie. Odpowiedź otrzymano tylko od jednego z zapytanych wykonawców, któremu finalnie zlecono wykonanie tłumaczenia. Wartość zawartej umowy wynosiła 29,4 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że w pierwszej kolejności dokonano analizy oferowanej usługi, uwzględniając jej jakość, zakres oraz zgodność z wymaganiami projektowymi. Dodał, że aby zapewnić oszczędność środków publicznych, przeprowadzono analizę kosztów tłumaczenia w kontekście aktualnych rynkowych stawek za tłumaczenie.

NIK wskazuje, że Oddział nie przedłożył dokumentów potwierdzających przeprowadzenie analizy stawek rynkowych za tłumaczenie;

(akta kontroli: tom II, str. 161-189; tom III, str. 2, 18-19)

b) w ramach wniosku zakupowego nr 475/2024 Oddział zawarł umowę na stworzenie muzyki i udźwiękowienia filmu pod roboczym tytułem „Ucieczka”. Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na wykonanie przedmiotu zamówienia. Nie prowadzono również negocjacji z wybranym wykonawcą w zakresie ceny, jak również nie rozpoznano rynku w zakresie obowiązujących cen. Wykonawca umowy został wybrany z polecenia reżysera filmu. Wartość zawartej umowy wynosiła 17,5 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że eksplikacja reżyserska od początku zakładała wykorzystanie muzyki tego autora do filmu. Wykonawca był współtwórca tego projektu autorskiego. Muzyka tego wykonawcy była integralną częścią całego projektu, a decyzja o jego udziale wynikała z wcześniejszych ustaleń reżyserskich. Ze względu na unikalny wkład w projekt oraz z góry określoną koncepcję muzyczną nie przeprowadzono rozeznania rynku ani nie pozyskano ofert innych wykonawców;

(akta kontroli: tom II, str. 222-265; tom III, str. 593-594)

c) w ramach wniosku zakupowego nr 463/2024 Oddział zawarł umowę na zaprojektowanie i wykonanie aplikacji pomnika nagrobnego dla majora Ryszarda Małaszkiwicz. Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na wykonanie przedmiotu zamówienia. Nie prowadzono również negocjacji z wybranym wykonawcą w zakresie ceny, jak również nie rozpoznano rynku w zakresie obowiązujących cen. Wartość zawartej umowy wynosiła 13,3 tys. zł.

Dyrektor wyjaśnił, że ofertę pozyskał pracownik OBUWWr. Rodzina zmarłego podjęła decyzję o remoncie mogiły i przedstawiła wstępne koncepcję, uwzględniając m.in. projekt „gapy” (odznaki spadochronowej), czyli symbolu wojsk spadochronowych, autorstwa wykonawcy umowy. OBUWWr podjęło realizację projektu ze względu na wyjątkową postać zmarłego oraz na prośbę jego bliskich. Na prośbę osoby reprezentującej rodzinę Oddział zwrócił się do autora projektu z zapytaniem ofertowym dotyczącym wykonania projektu. Wykonawca umowy był jednocześnie pomysłodawcą i autorem projektu rzeźby. Ze względu na unikalny charakter dzieła nie było możliwe powierzenie jego wykonania innemu artyście, co czyniłoby ewentualne porównanie ofert bezzasadnym.

NIK wskazuje, że po otrzymaniu oferty od wykonawcy nie przeprowadzono z nim żadnych negocjacji w zakresie ceny, przyjmując jego ofertę jako ostateczną. Oddział nie przedłożył w tym zakresie dokumentów. Ponadto NIK zauważa, że zastosowany symbol – gapa (odznaka) spadochronowa nie jest autorskim projektem wykonawcy⁶². W opinii NIK Oddział, w celu oszczędnego gospodarowania środkami publicznej, mógł i powinien porównać konkurencyjne oferty na wykonanie pomnika;

(akta kontroli: tom II, str. 266-278; tom III, str. 592-593)

d) w ramach wniosku zakupowego nr 446/2024 Oddział zawarł umowę na stworzenie wstępnej koncepcji filmu dokumentalnego pod roboczym tytułem „Ucieczka”, wraz z opracowaniem scenariusza, reżyserią, montażem i post produkcją. Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na wykonanie przedmiotu zamówienia. Nie rozpoznano również rynku w zakresie obowiązujących cen. Wartość zawartej umowy wynosiła 14,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że 18 października 2023 r. reżyser (następnie wybrany jako wykonawca umowy) zwrócił się drogą mailową do Oddziału IPN z wnioskiem o wsparcie finansowe realizacji filmu dokumentalnego. Eksplikacja

⁶² https://pl.wikipedia.org/wiki/Znak_Spadochronowy [dostęp: 16 kwietnia 2025 r.]

reżyserska zakładała koszty powstania filmu na poziomie 150 tys. zł. Po analizie merytorycznej i zapoznaniu się z przedstawionymi zagadnieniami, podjęto decyzję o przeprowadzeniu rozmów o weryfikacji kosztów. Koszt realizacji filmu został ostatecznie obniżony do kwoty 60-70 tys. zł. Współpraca została nawiązana bez formalnego przeprowadzenia rozeznania rynku, ponieważ film był autorskim dziełem wykonawcy. Zdecydowano się na realizację filmu przez wybranego wykonawcę ze względu na jego autorskie podejście do tematu oraz przedstawioną koncepcję reżyserską, która odpowiadała misji edukacyjnej IPN. Jednocześnie tematyka filmu korespondowała z planowanymi na 2024 r. działaniami edukacyjnymi IPN. Decyzja o realizacji była podjęta po szczegółowej analizie kosztów, co pozwoliło na uzyskanie optymalnej kwoty 60 tys. zł, z czego IPN pokrył 40 tys. zł. Realizacja projektu przez wykonawcę była podyktowana unikalnością jego koncepcji artystycznej oraz brakiem potrzeby korzystania z usług innych wykonawców.

(akta kontroli: tom II, str. 279-300, tom III, str. 584, 591-592)

NIK wskazuje, że zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, jednostki sektora finansów publicznych powinny dokonywać wydatków w sposób oszczędny. Zasada oszczędnego wydatkowania środków publicznych wymaga zapewnienia w jak najszerszym zakresie konkurencyjnego sposobu wyłaniania wykonawców zamówień publicznych. Niekonkurencyjny tryb udzielania zamówień nie koreluje z tą zasadą.

23. W pięciu przypadkach Oddział nie odebrał zamówionych dzieł od wykonawców protokołem odbioru, lub odebrał je na podstawie protokołu niepodpisanego przez wskazanych w umowach przedstawicieli Oddziału, a w konsekwencji przyjął rachunek za wykonanie dzieła/pracy i dokonał płatności bez właściwego odbioru zamówienia, co było działaniem nierzetelnym i niezgodnym z zawartymi umowami. Dotyczyło to następujących spraw:

a) wniosku zakupowego nr 1059/2022, dotyczącego przygotowania opracowania pt. „Ciągniki gąsienicowe Wojska Polskiego II RP”. Zgodnie z § 5 ust. 4 podpisanej w tej sprawie umowy podstawą do wystawienia rachunku za wykonane dzieło miał być protokół odbioru podpisany przez upoważnionego przedstawiciela Oddziału. Wysokość wystawionego przez wykonawcę rachunku wynosiła 10,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że nieodebranie przedmiotu umowy protokołem odbioru wynikało z niedopatrzenia proceduralnego. Podstawą wypłaty wynagrodzenia była pozytywna ocena dostarczonego materiału przez pracowników merytorycznych;

(akta kontroli: tom II, str. 80-89; tom III, str. 613, 616-617)

b) wniosku zakupowego nr 262/2022, dotyczącego tłumaczenia tekstów z języka czeskiego i języka słowackiego na język polski do publikacji pt. „Wspólna historia? 50 lat doświadczeń Polaków, Czechów i Słowaków w warunkach niepodległości, okupacji i reżimów totalitarnych (1918-1968)”. Zgodnie z § 4 ust. 4 podpisanej w tej sprawie umowy potwierdzeniem wykonania dzieła miało być przekazanie wykonanego przedmiotu umowy w formie elektronicznej, potwierdzenie odbioru przedmiotu umowy oraz rachunek, stanowiący podstawę do wypłaty

wynagrodzenia wykonawcy. Wysokość wystawionego przez wykonawcę rachunku wynosiła 8,1 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że brak sporządzenia protokołu odbioru wynikał z charakteru przedmiotu umowy oraz ustaleń między stronami. Tłumaczenie zostało przekazane w formie elektronicznej i poddane weryfikacji pod względem merytorycznym i językowym. Akceptacja treści była równoznaczna z przyjęciem dzieła, co zastąpiło konieczność formalnego protokołu odbioru. Sporządzenie protokołu uznano za zbędne, ponieważ nie miało wpływu na rozliczenie usługi.

NIK wskazuje, że zgodnie z § 6 zawartej z wykonawcą umowy wszelkie zmiany wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności. Oddział nie przekazał dokumentacji z weryfikacji tłumaczenia pod względem merytorycznym;

(akta kontroli: tom II, str. 116-132; tom III, str. 1-3, 11-12)

c) wniosku zakupowego nr 833/2022, dotyczącego tłumaczenia z języka czeskiego na język polski książki pt. „Varsavska smlouva 1985-1991”. Zgodnie z § 2 ust. 3 podpisanej umowy odbiór zamówienia powinien nastąpić w formie protokołu zdawczo-odbiorczego, podpisanego przez upoważnionych przedstawicieli Oddziału, a zgodnie z § 3 ust. 2 tej samej umowy podstawą do wystawienia rachunku miał być podpisany przez obie strony protokół zdawczo-odbiorczy. Wysokość wystawionego rachunku wynosiła 29,4 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że ostateczna akceptacja przetłumaczonego tekstu, poprzedzona odpowiednimi konsultacjami i weryfikacją, została uznana za wystarczające potwierdzenie wykonania umowy, co zastąpiło formalny protokół odbioru. Wpłata wynagrodzenia nastąpiła na podstawie rachunku, którego opis jednoznacznie wskazywał na zgodność realizacji usługi z postanowieniami umowy. Przedmiot umowy został dokładnie oceniony pod względem merytorycznym przez osobę odpowiedzialną za realizację zadania.

NIK wskazuje, że zgodnie z § 8 umowy wszelkie zmiany wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności. Oddział nie przekazał dokumentacji związanej z przeprowadzoną oceną tłumaczenia pod względem merytorycznym.

(akta kontroli: tom II, str. 161-189; tom III, str. 2-3, 15-17)

d) wniosku zakupowego nr 747/2023, dotyczącego tłumaczenia z języka czeskiego na język polski książki pt. „Varsavska smlouva 1969-1985”. Zgodnie z § 2 ust. 4 podpisanej umowy upoważnionemu przedstawicielowi Oddziału przysługiwało prawo oceny wykonania przedmiotu umowy po każdym wykonanym etapie i jego odbioru w formie protokołu zdawczo-odbiorczego. Zgodnie z § 3 ust. 2 podstawą do wystawienia rachunku był podpisany przez obie strony protokół zdawczo-odbiorczy każdego etapu prac. Wysokość wystawionego rachunku wynosiła 27,4 tys. zł.

Dyrektor wyjaśnił, że brak sporządzenia protokołu odbioru wynikał z przyjętego trybu realizacji umowy oraz ustaleń między stronami. Tłumaczenie zostało przekazane w formie elektronicznej i poddane weryfikacji merytorycznej oraz językowej. Akceptacja treści przez zamawiającego była jednoznaczna z przyjęciem dzieła, co zastąpiło formalny protokół odbioru. Wpłata wynagrodzenia miała miejsce na podstawie rachunku, którego opis jednoznacznie wskazywał na zgodność realizacji usługi z postanowieniami umowy.

NIK wskazuje, że zgodnie z § 8 umowy wszelkie zmiany wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności. Oddział nie przekazał dokumentacji związanej z przeprowadzoną oceną tłumaczenia pod względem merytorycznym;

(akta kontroli: tom II, str. 133-160; tom III, str. 2-3, 19)

e) wniosku zakupowego nr 205/2024, dotyczącego stworzenia wstępnej koncepcji filmu dokumentalnego pt. „Ta nasza młodość... Historia wrocławskiego Niezależnego Zrzeszenia Studentów” wraz z opracowaniem trailera filmu i samego filmu. Zgodnie z § 8 ust. 2 podpisanej umowy potwierdzeniem wykonania i przyjęcia przedmiotu umowy miał być protokół odbioru podpisany przez dwóch upoważnionych przedstawicieli Oddziału, bez żadnych uwag i zastrzeżeń. Zgodnie z ust. 4 zapłata miała nastąpić na podstawie prawidłowo wystawionego rachunku wraz z protokołem odbioru. W protokole odbioru z 23 maja 2024 r. brakuje podpisu jednego z dwóch przedstawicieli Oddziału. Wysokość wystawionego rachunku wyniosła 30,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że pomimo wymogu formalnego podpisu protokołu odbioru przez dwóch przedstawicieli Oddziału, proces odbioru dzieła odbywał się w bieżącym kontakcie z wykonawcą, a finalny efekt zamówienia został zaakceptowany przez Oddział. Wynagrodzenie zostało wypłacone na podstawie zaakceptowanej dokumentacji oraz weryfikacji poprawności realizacji filmu.

(akta kontroli: tom X, str. 314-336; tom XIV, str. 1-40)

24. W jednym przypadku Oddział nie nabył całości autorskich praw majątkowych do zamówionego filmu, co było działaniem nierzetelnym i niegospodarnym. W rezultacie Oddział nie mógł dysponować nabytymi prawami autorskimi do filmu bez ograniczeń. Wysokość zawartej umowy wynosiła 30,0 tys. zł.

W ramach wniosku zakupowego nr 205/2024 przewidywano pozyskanie całości autorskich praw majątkowych, natomiast Oddział zawarł umowę o dzieło nr 10/2024 na stworzenie filmu dokumentalnego pt. „Ta nasza młodość... Historia wrocławskiego Niezależnego Zrzeszenia Studentów”. W § 4 tej umowy autor oświadczył, że w ramach produkcji filmu zawarł umowę koprodukcji z Ośrodkiem Kultury i Sztuki we Wrocławiu⁶³, w której OKiS ma 25% wkładu w produkcję i współwłasność filmu, a jednocześnie przeniósł na OKiS 25% udziału w przysługujących autorowi autorskich praw majątkowych do filmu, praw zależnych i praw pokrewnych wraz z prawem dalszego udzielania takich zezwoleń, korzystania i rozporządzania filmem. Na podstawie § 5 tej umowy autor przeniósł na Oddział swój udział w produkcję film i we współwłasności filmu, wynoszący 75% i przekazał Oddziałowi przysługujące w związku z tym w udziale autorskie prawa majątkowe do filmu, prawa zależne i prawa pokrewne wraz z prawem dalszego udzielania takich zezwoleń, zgód, korzystania i rozporządzania filmem.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że umowa przewidywała określony zakres przeniesienia praw autorskich, co wynikało z warunków uzgodnionych z wykonawcą. Nie nabyto całości praw majątkowych do filmu, ponieważ częściowe prawa pozostawały w gestii OKiS. Na podstawie porozumienia OKiS

⁶³ Dalej: OKiS.

przekazał nieodpłatnie prawa autorskie umożliwiające wykorzystywanie filmu zgodnie z celem zamówienia.

NIK wskazuje, że za określoną we wniosku zakupowym kwotę na realizację zamówienia przewidywano nabycie całości autorskich praw majątkowych do filmu, co ostatecznie nie nastąpiło. W ocenie NIK, do takiego stanu przyczyniło się zawarcie umowy dopiero w trakcie faktycznej realizacji zamówienia.

(akta kontroli: tom XIV, str. 1-40)

25. W okresie od 25 lutego 2022 r. do 22 kwietnia 2025 r., tj. od daty przekazania przez Centralę IPN samochodu służbowego Skoda Octavia, w Oddziale nie sporządzano kart drogowych dla tego pojazdu, co było działaniem nierzetelnym.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wskazany pojazd służbowy został przekazany przez Centralę IPN do wyłącznej dyspozycji jednego z jej pracowników. Przekazanie to nastąpiło na podstawie ustnego polecenia Prezesa IPN w listopadzie 2017 r. Wyjaśnił on, że choć w IPN obowiązuje procedura ewidencji pojazdów, w tym przypadku nie została zastosowana, co wynikało z braku formalnych ustaleń dotyczących użytkowania pojazdu w tym okresie.

NIK wskazuje, że ww. pojazd został przekazany do Oddziału 25 lutego 2022 r. Dla pozostałych pojazdów służbowych użytkowanych w tym samym okresie karty drogowy były prowadzone.

(akta kontroli: tom II, str. 611; tom III, str. 612-615)

26. Badaniami kontrolnymi objęto 176 kart drogowych wystawionych dla użytkowanych w Oddziale samochodów służbowych, z których 173 nie zostały wypełnione w całości, tj. we wszystkich wymaganych rubrykach, co było działaniem nierzetelnym. Braki w kartach drogowych dotyczyły następujących pojazdów i rubryk⁶⁴:

- a) Kia E-Soul – w przypadku 10 kart drogowych z maja 2024 r., ośmiu kart drogowych z listopada 2024 r. oraz 12 kart drogowych z lutego 2025 r. nie uzupełniono wszystkich rubryk występujących w stosowanym wzorze tych kart. Niepoprawnie wypełniono karty drogowy o numerach:
- 9299671 – 9299672: nieuzupełnione rubryki 4-8, 14 i 17;
 - 9299673: nieuzupełnione rubryki 4-8, 10, 14 i 17;
 - 9299665, 9299670: nieuzupełnione rubryki 4-8, 14 i 16-17;
 - 9299669: nieuzupełnione rubryki 5, 8, 14 i 17;
 - 9299666 – 9299668: nieuzupełnione rubryki 7-8 i 17;
 - 9299664: nieuzupełnione rubryki 5, 7-8, 14, 15 i 17.

⁶⁴ Rubryki dotyczyły: [4] godzin rozpoczęcia i zakończenia pracy kierowcy oraz ilości godzin pracy; [5] promienia wyjazdu (określenie miejscowości lub ilości kilometrów); [6] stwierdzenia, że pojazd był sprawny do wyjazdu [7] kontroli drogowy; [8] podpisu osoby zlecającej wyjazd i stwierdzającej przyjazd; [9] stanu paliwa po otrzymaniu oraz przy zwrocie karty drogowy; [10] podpisu osoby wystawiającej kartę; [11] normy zużycia paliwa na 100 km przebiegu; [12] daty, godziny i stanu licznika przy powrocie oraz zużycia paliwa; [13] daty, godziny i stanu licznika przy wyjeździe; [14] czasu pracy i przebiegu pojazdu w km; [16] podpisu osoby obliczającej wyniki; [17] podpisu osoby kontrolującej wyniki.

Powyższe karty sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w maju 2024 r. Ponadto w żadnej z tych kart nie podano miejsca garażowania tego pojazdu służbowego;

- 9299601 - 9299602, 9299608: nieuzupełnione rubryki 4-8, 14 i 17;
- 9299604: nieuzupełnione rubryki 7-8 i 17;
- 9299603, 9299605 – 9299606: nieuzupełnione rubryki 4-8 i 16-17;
- 9299607: nieuzupełnione rubryki 4-8 i 17.

Powyższe karty sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w listopadzie 2024 r. Dodatkowo na odwrocie karty nr 9299602 brakowało podpisu osoby jadącej tym pojazdem. W żadnej z wymienionych wyżej kart nie podano miejsca garażowania pojazdu służbowego.

- 6754971, 6754973 – 6754975: nieuzupełnione rubryki 7-8 i 17;
- 6754972: nieuzupełnione rubryki 4-5, 7-8 i 16-17;
- 6754976: nieuzupełnione rubryki 4-5, 7, 12, 14 i 17;
- 6754977 i 6754981: nieuzupełnione rubryki 4-5, 7-8, 14 i 17;
- 6754978 - 6754980 i 6754982: - nieuzupełnione rubryki 4-8, 14 i 17.

Karty te sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w lutym 2025 r. Dodatkowo na odwrocie kart nr 6754983 i 6754978 brakowało podpisów osób jadących. Ponadto, z wyjątkiem karty nr 6754976, nie podano miejsca garażowania pojazdu służbowego;

- b) Renault Megane E-Tech – niepoprawnie uzupełniono karty drogowe o numerach:

- SC 709139 - SC 709146, SC 709101 - SC 709102, SC 709163 - SC 709178: nieuzupełnione rubryki 6-8 i 17.

Karty te sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w maju i listopadzie 2024 r. oraz w lutym 2025 r. Ponadto w żadnej z wymienionych wyżej kart nie podano miejsca garażowania pojazdu służbowego;

- c) Ford Tourneo – w przypadku 11 kart drogowych z maja 2024 r., 11 kart drogowych z listopada 2024 r. oraz siedmiu kart drogowych z lutego 2025 r. nie uzupełniono wymaganych rubryk w stosowanym wzorze tych kart. Niepoprawnie uzupełniono karty drogowe o numerach:

- 8766097: nieuzupełnione rubryki 7-12 i 17;
- 6806516, 8577470, 8767101, 6806512-6806513, 6806515: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12 i 17;
- 8766098: nieuzupełnione rubryki 4-9, 11-12, 14 i 17;
- 8766096: nieuzupełnione rubryki 7-12 i 17;
- 8766093: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12 i 16-17;
- 6806514: nieuzupełnione rubryki 6-9, 11-12 i 17.

Powyższe karty sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w maju 2024 r. Ponadto w kartach nr 8766097, 6806516 i 8766098 nie podano miejsca garażowania pojazdu służbowego, rodzaju paliwa, rodzaju nadwozia i pojemności cylindrów;

- 6754881-6754882: nieuzupełnione rubryki 5, 7-9, 11-12, 14 i 17;
- 6754884: nieuzupełnione rubryki 7-8, 10-12, 17;
- 6754883: nieuzupełnione rubryki 7-12 i 17;
- 6754893: nieuzupełnione rubryki 4-9, 11-12 17;
- 6806560: nieuzupełnione rubryki 4-9, 11-12, 16-17;
- 6806559: nieuzupełnione rubryki 6-9, 11-12, 17;
- 6806557: nieuzupełnione rubryki 5, 7-9, 11-12, 17;

- 6806555-6806556 i 6806558: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12, 17.

Powyższe karty sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w listopadzie 2024 r. Ponadto w ww. kartach, z wyjątkiem karty nr 6754883, nie podano miejsca garażowania pojazdu służbowego, rodzaju paliwa, rodzaju nadwozia i pojemności cylindrów.

- 6754914: nieuzupełnione rubryki 5, 7-9, 11-12 i 17;
- 6754910: nieuzupełnione rubryki 4-9, 11-12 i 16-17;
- 6754907-6754909 i 6754912-6754913: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12 i 17.

Powyższe karty sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w lutym 2025 r. Ponadto w ww. kartach, oprócz kart nr 675909 i 675907, nie podano miejsca garażowania pojazdu służbowego, rodzaju paliwa, rodzaju nadwozia i pojemności cylindrów;

- d) Opel Insignia – w przypadku sześciu kart drogowych z maja 2024 r., 19 kart drogowych z listopada 2024 r. oraz 19 kart drogowych z lutego 2025 r. nie uzupełniono wszystkich wymaganych rubryk występujących w stosowanym wzorze tych kart. Niepoprawnie uzupełniono karty drogowe o numerach:

- 9299569 - 9299570: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12 i 17;
- 8766091: nieuzupełnione rubryki 7-12 i 16-17;
- 8766094, 8766099 - 8766100: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12 i 16-17.

Powyższe karty sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w maju 2024 r.;

- 6755165-6755169, 6755171-6755182: nieuzupełnione rubryki 6-9, 11-12 i 17;
- 705247: nieuzupełnione rubryki 6-9, 11-12 i 17;
- 6755170: nieuzupełnione rubryki 4, 6-9, 11-12 i 17.

Karty te sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w listopadzie 2024 r. Ponadto w ww. kartach, poza kartami nr 6755172, 6755168 i 6755182, nie zawarto informacji o danych pojazdu i miejsca garażowania. Dodatkowo na odwrocie karty nr 6755167 brakowało podpisu osoby jadącej tym pojazdem;

- 6755055-6755073: nieuzupełnione rubryki 6-9, 11-12 i 17.

Karty te sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w lutym 2025 r. Ponadto w ww. kartach, poza kartą nr 6755057, nie zawarto informacji o danych pojazdu i miejsca garażowania. Dodatkowo na odwrocie karty nr 6755064 brakowało podpisu jednej z osób jadących tym pojazdem;

- e) Skoda Octavia – w przypadku 16 kart drogowych z maja 2024 r., 14 kart drogowych z listopada 2024 r. oraz 14 kart drogowych z lutego 2025 r. nie uzupełniono wszystkich rubryk występujących w stosowanym wzorze tych kart. Niepoprawnie uzupełniono karty drogowe o numerach:

- 9299501-9299505, 9299507-9299509 oraz 9299511-9299514: nieuzupełnione rubryki 7-12 i 17;
- 9299506-9299510: nieuzupełnione rubryki 7-12, 14 i 17.

Karty te sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w maju 2024 r. Dodatkowo na odwrocie karty nr 9299507 nie podano przebiegu trasy wyjazdu w km;

- 9299791, 9299793-9299795, 9299798, 9299800, 9299802, 9299804-9299805: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12 i 17;
- 9299796: nieuzupełnione rubryki 5, 7-9, 11-12 i 16-17;

- 9299797: nieuzupełnione rubryki 5, 7-9, 11-12 i 17;
- 9299799: nieuzupełnione rubryki 4-9, 11-12 i 16-17;
- 9299801: nieuzupełnione rubryki 5-9, 11-12 i 17;
- 9299803: nieuzupełnione rubryki 5, 7-9, 11-12, 14 i 17 (na odwrocie tej karty nie podano trasy wyjazdu w km).

Powyższe karty sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w listopadzie 2024 r. Dodatkowo w żadnej z wymienionych powyżej kart nie podano informacji o pojeździe – pojemność cylindrów, rodzaj paliwa, rodzaj nadwozia, miejsce garażowania;

- 9299830-9299832, 9299834-9299840 oraz 1707683-1707684: nieuzupełnione rubryki 7-9, 11-12 i 17;
- 9299833: nieuzupełnione rubryki 4-9, 11-12, 14 i 17;
- 1707681: nieuzupełnione rubryki 5, 7-9, 11-12 i 17.

Karty te sporządzono w związku z użytkowaniem pojazdu w lutym 2025 r. Dodatkowo w żadnej z wymienionych powyżej kart, poza kartą nr 9299830, nie podano informacji o pojeździe – pojemności cylindrów, rodzaju paliwa, rodzaju nadwozia, miejsca garażowania.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zarządzenie w sprawie korzystania ze służbowych samochodów osobowym IPN nie określa wzoru kart drogowych. Oddział przyjął wzór kart dostępnych na rynku sprzedaży. Dodał, że karty drogowe są dokumentem pomocniczym, służącym do nadzoru nad wykorzystaniem pojazdów. Mają one odzwierciedlać te parametry, które mają wpływ na koszty eksploatacji samochodów – trasy przejazdów, przebiegi tych pojazdów, a w przypadku pracowników zatrudnionych na stanowisku kierowcy – również czas jego pracy. Dyrektor Oddziału nadmienił, że nie ma obowiązku wypełniania wszystkich pól kart drogowych. Wszystkie wymagane informacje są wykazywane na kartach drogowych prowadzonych przez Oddział. Brak przebiegu pojazdów w kilometrach na odwrocie dwóch kart wynika z przeoczenia kierowców.

NIK wskazuje, że stwierdzone w braki kartach drogowych dotyczyły m.in. stanu paliwa po otrzymaniu i jej zwrocie, jak również normy zużycia paliwa. Parametry te mają wpływ na koszt eksploatacji pojazdu. Żadna z analizowanych kart nie została podpisana przez osobę kontrolującą wyniki, co wskazuje na brak nadzoru nad ich prowadzeniem.

(akta kontroli: tom III, str. 134-481, 607-611)

27. Treść sporządzonych miesięcznych kart eksploatacji pojazdu nie była zgodna – w zakresie dotyczącym dni użytkowania i przebiegu pojazdu – z zarejestrowanymi kartami drogowymi tych pojazdów, co było działaniem nierzetelnym. Niezgodności wystąpiły dla następujących pojazdów i miesięcy:

a) KIA E-Soul:

- listopad 2024 r.: według kart drogowych pojazdu przebieg wyniósł 411 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 422 km;
- luty 2025 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 305 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 278 km;

b) FORD Tourneo:

- listopad 2022 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 3726 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 3784 km;
- maj 2023 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 1245 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 1431 km;

- listopad 2023 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 2828 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 2108 km;
 - maj 2024 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 2267 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 2081 km;
 - listopad 2024 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 1820 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 1858 km;
 - luty 2025 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 1009 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 1195 km;
- c) Renault Megane E-Tech:
- maj 2024 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 71 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 40 km;
 - listopad 2024 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 938 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 933 km;
 - luty 2025 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 627 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 326 km;
- d) Opel Insignia:
- listopad 2022 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 3662 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 3667 km;
 - listopad 2023 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 4471 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 4075 km;
 - listopad 2024 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 2012 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 1997 km;
 - luty 2025 r.: według kart drogowych przebieg pojazdu wyniósł 2101 km, a w miesięcznej karcie ewidencyjnej pojazdu – 902 km.

Dyrektor wyjaśnił, że rozbieżności w powyższym zakresie wynikają z błędów o charakterze technicznym i nieuwagi przy prowadzeniu dokumentacji, w tym z nieprecyzyjnego przenoszenia danych z kart drogowych do miesięcznych kart ewidencyjnych.

NIK wskazuje, że skala i zakres rozbieżności nie wskazuje na błędy o charakterze technicznym, świadczy natomiast o braku nadzoru nad prowadzeniem dokumentacji w tym zakresie.

(akta kontroli: tom III, str. 107-133, 584-590, 595-596)

OCENA CZĄSTKOWA

Oddział udzielił 16 zamówień publicznych na kwotę 814,4 tys. zł bez stosowania ustawy Pzp, co było działaniem nieuprawnionym. Ponadto wielokrotnie udzielał zamówień bez pozyskania ofert konkurencyjnych lub minimalnej liczby trzech ofert wynikającej z zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp.

W latach 2022-2025 (do 31 marca) Oddział poniósł wydatki z tytułu czynszu, opłaty eksploatacyjnej i opłaty za dodatkowe miejsca parkingowe w przypadku najmu nieruchomości przy ul. Długosza we Wrocławiu⁶⁵ oraz Piastowskiej w Opolu w łącznej wysokości 6311,5 tys. zł, przy czym umowy najmu zostały zawarte bez pozyskania ofert konkurencyjnych, co nie zapewniało wydatkowania środków publicznych w sposób oszczędny.

⁶⁵ Opłata eksploatacyjna i opłata za dodatkowe miejsca parkingowe występowała w przypadku nieruchomości we Wrocławiu.

Oddział utrzymywał wprawdzie budynki przy ul. Sołtysowickiej 21a we Wrocławiu oraz ul. Kośnego 62 w Opolu w dobrym stanie technicznym, o czym świadczyły wyniki kontroli okresowych przeprowadzanych w tych budynkach. Nie zapewnił jednak przeprowadzenia kontroli okresowych w dwóch budynkach (budynku koszarowym i garażowym) przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu, co było niezgodne z art. 62 Prawa budowlanego oraz nie prowadził dla tych obiektów ksiąg obiektów budowlanych.

Oddział nie ustalił faktycznej powierzchni użytkowej [...]*, dysponując rozbieżnymi danymi w tym zakresie, co skutkowało заниżeniem podatku od nieruchomości.

Oddział nabywał jedynie oprogramowanie lub usługi dostępu do aplikacji niezbędne do realizacji zadań ustawowych. Trzy z nabytych wartości niematerialnych i prawnych nie zostały wykorzystane do działalności Oddziału, co było działaniem niegospodarnym, na co Oddział wydatkował 66,8 tys. zł. Oddział również nie zachował zasady oszczędnego wydatkowania środków publicznych, o której mowa w art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp w czterech przypadkach nabycia wartości niematerialnych i prawnych. Ponadto w trzech przypadkach nie zawarto umowy, czym nie zabezpieczono interesu Skarbu Państwa. Wystąpiły również przypadki nieodbierania zamówionych dzieł i zleceń protokołem odbioru, a co za tym idzie wydatkowania środków publicznych bez wszystkich określonych w umowach dokumentów, co było działaniem nierzetelnym. Oddział dysponował łącznie 14 pojazdami do celów służbowych, których eksploatacja przebiegała w niezakłócony sposób. W związku z użytkowaniem samochodów sporządzano karty drogowe, które jednak nie były uzupełniane w całości, co było działaniem nierzetelnym. Dla jednego z analizowanych aut karty te nie były sporządzane.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Rozporządzanie środkami finansowymi

2.1 Dopasowanie struktury organizacyjnej Oddziału do zakresu realizowanej działalności

W skład Oddziału wchodziły komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska pracy przewidziane w § 2 pkt 3 regulaminu organizacyjnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu⁶⁶, tj.: Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (OKWr), Oddziałowe Biuro Lustracyjne (OBLWr), Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (OARWr), Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa (OBUWWr), Wieloosobowe Stanowisko do spraw Poszukiwań i Identyfikacji (WSPiWr), Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej (OBENWr), Oddziałowe Biuro Badań Historycznych (OBBHWr), Oddziałowe Biuro Administracyjno-Gospodarcze (OBAGWr), Oddziałowe Biuro Ochrony (OBOWr), Referat

⁶⁶ Wprowadzonego zarządzeniem nr 27/21 Prezesa IPN z 6 września 2021 r. (ze zm.). Dalej: regulamin organizacyjny IPN.

Finansowo-Księgowy (RFKWr), Samodzielne Stanowisko Asystenta Prasowego (APWr), Samodzielne Stanowisko do spraw Kadr (KWr), Samodzielne Stanowisko do spraw BHP (BHPWr).

Spośród rodzajów działalności IPN przewidzianych ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu⁶⁷, ww. komórki organizacyjne Oddziału prowadziły następujące: a) archiwalną⁶⁸ – OARWr, b) śledczą⁶⁹ – OKWr, c) lustracyjną⁷⁰ – OBLWr, d) badawczą⁷¹ – OBBHWr, e) edukacyjną⁷² – OBENWr, f) poszukiwawczą⁷³ – WSPIWr, g) w zakresie upamiętniania walk i męczeństwa⁷⁴ – OBUWWr.

W okresie objętym kontrolą zmiana struktury organizacyjnej Oddziału miała miejsce w 2022 r. i polegała na utworzeniu w Delegaturze IPN w Opolu (DOp)⁷⁵ (wchodzącej w skład Oddziału) samodzielnego stanowiska asystenta prasowego, podlegającego organizacyjnie Naczelnikowi DOp oraz przewidzianego do realizacji zadań dotyczących lokalnych działań medialnych i informacyjnych.

Planowany dla Oddziału wymiar zatrudnienia wynosił: na koniec 2022 r. – 148,5 etatów, a na koniec 2023 r., 2024 r. i kwartału 2025 r. – 147,5 etatów. Zmniejszenie od 2023 r. planu zatrudnienia o jeden etat związane było z przeniesieniem w 2022 r. jednego pracownika WSPIWr do Biura Poszukiwań i Identyfikacji w Centrali IPN w Warszawie.

Na koniec lat 2022, 2023 i 2024 wymiar ogółem etatów wykonanych w Oddziale oraz w podziale na poszczególne komórki organizacyjne i rodzaje działalności ustawowej IPN przedstawiał się następująco:

- a) ogółem⁷⁶: 137,75 etatów na koniec 2022 r., 143,5 etatów na koniec 2023 r., 145,25 etatów na koniec 2024 r., z czego w komórkach realizujących działalność ustawową IPN odpowiednio: 111,5, 111, 112 etatów;
- b) komórki organizacyjne⁷⁷: OKWr – odpowiednio pięć, pięć i pięć etatów, OBLWr – odpowiednio 11, 13 i 13 etatów, OARWr – odpowiednio 49,5, 48 i 48 etatów, OBUWWr – odpowiednio sześć, sześć i sześć etatów, WSPIWr – odpowiednio dwa, jeden i jeden etat, OBENWr – odpowiednio 13, 13 i 16 etatów, OBBHWr – odpowiednio 16, 16 i 16 etatów, OBAGWr – odpowiednio 12, 15,25 i 13 etatów, OBOWr – odpowiednio osiem, osiem i osiem etatów,

⁶⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 102; dalej: ustawa o IPN.

⁶⁸ Ewidencjonowanie, gromadzenie, przechowywanie, opracowywanie, zabezpieczanie, udostępnianie i publikowanie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa, Trzeciej Rzeszy, ZSRR i innych.

⁶⁹ Ściganie przestępstw popełnionych na osobach narodowości polskiej lub obywateli polskich innych narodowości w okresie od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r.

⁷⁰ Analiza postępowań lustracyjnych i prowadzenie postępowań lustracyjnych.

⁷¹ Prowadzenie badań naukowych nad porozbiorową i najnowszą historią Polski, a także udostępnianie zgromadzonych dokumentów innym placówkom naukowym i osobom w celu prowadzenia takich badań.

⁷² Prowadzenie działań w zakresie edukacji publicznej.

⁷³ Poszukiwanie miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego.

⁷⁴ Prowadzenie działalności związanej z upamiętnianiem historycznych wydarzeń, miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą.

⁷⁵ Na podstawie § 1 pkt 28 lit. b zarządzenia nr 40/22 Prezesa IPN z 7 listopada 2022 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie regulaminu organizacyjnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

⁷⁶ Obejmuje etaty urzędnicze i prokuratorskie.

⁷⁷ W przypadku OKWr i OBLWr w każdym z okresów nie uwzględniono w sumie dziewięciu etatów prokuratorskich.

RFKWr – odpowiednio trzy, pięć i pięć etatów, APWr – odpowiednio jeden, dwa i dwa etaty, KWr – odpowiednio jeden, jeden i jeden etat, BHPWr – odpowiednio 0,25, 0,25 i 0,25 etatu;

- c) według rodzajów działalności: archiwalna – odpowiednio 49,5, 48 i 46 etatów, śledcza – odpowiednio 11, 11 i 11 etatów, lustracyjna – odpowiednio 14, 16 i 16 etatów, badawcza – odpowiednio 16, 16 i 16 etatów, edukacyjna – odpowiednio 13, 13 i 16 etatów, poszukiwawcza – odpowiednio dwa, jeden i jeden etat, upamiętniania walk i męczeństwa – odpowiednio sześć, sześć i sześć etatów.

W Oddziale w okresie objętym kontrolą przeciętne zatrudnienie⁷⁸ wyniosło:

- a) ogółem 136 osób w 2022 r., 135 osób w 2023 r. i 141 osób w 2024 r., natomiast w komórkach realizujących działalność ustawową IPN odpowiednio 107, 106 i 110 osób;
- b) w wybranych komórkach organizacyjnych: OKWr – odpowiednio 11, 11 i 11 osób, OBLWr – odpowiednio 14, 14 i 15 osób, OARWr – odpowiednio 44, 45 i 46 osób, OBUWWr – odpowiednio sześć, pięć i sześć osób, WSPiWr – odpowiednio dwie, jedna i jedna osoba, OBENWr – odpowiednio 14, 15 i 15 osób, OBBHWr – odpowiednio 16, 15 i 16 osób;
- c) w ramach poszczególnych rodzajów działalności: archiwalna – odpowiednio 44, 45 i 46 osób, śledcza – odpowiednio 11, 11 i 11 osób, lustracyjna – odpowiednio 14, 14 i 15 osób, badawcza – odpowiednio 16, 15 i 16 osób, edukacyjna – odpowiednio 14, 15 i 15 osób, poszukiwawcza – odpowiednio dwie, jedna i jedna osoba, upamiętniania walk i męczeństwa – odpowiednio sześć, pięć i sześć osób.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zatrudnienie w Oddziale pozostało na podobnym poziomie, a wzrost przeciętnego zatrudnienia ma charakter pozorny, gdyż nie obejmuje ono pracowników, którzy nie otrzymywali za dany okres wynagrodzenia od zakładu pracy, tj. np. osób będących na urloпах wychowawczych, świadczeniu rehabilitacyjnym, zasiłku chorobowym czy zasiłku opiekuńczym. Dodał, że wzrost przeciętnego zatrudnienia nie ma więc przełożenia na realny wzrost zatrudnienia czy konieczność zmiany planu etatów Oddziału.

(akta kontroli: tom I, str. 398-504)

2.2 Przeciętne wynagrodzenie w komórkach organizacyjnych Oddziału

W latach 2021-2024 wydatki poniesione przez Oddział na wynagrodzenia wzrosły z 11 337,1 tys. zł do 16 671,2 tys. zł (o 47,1%), a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wzrosło z 6748 zł do 9853 zł (o 46,0%). W tym samym okresie w przypadku:

- a) OARWr – przeciętne zatrudnienie wynosiło od 46 do 51 osób, wydatki na ich wynagrodzenia wzrosły z 3574,3 tys. zł do 4404,5 tys. zł, średnie wynagrodzenie wzrosło z 5840 zł do 7979 zł;
- b) OKWr – przeciętne zatrudnienie wynosiło 11 osób, wydatki na ich wynagrodzenie wzrosły z 1714,5 tys. zł do 2636,2 tys. zł, a średnie wynagrodzenie wzrosło z 12 988 zł do 19 971 zł;

⁷⁸ Przeciętna liczba osób zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty.

- c) OBLWr – przeciętne zatrudnienie wynosiło od 15 do 16 osób, wydatki na ich wynagrodzenia wzrosły z 1335,6 tys. zł do 2280,9 tys. zł, a średnie wynagrodzenie wzrosło z 6956 zł do 12672 zł;
- d) OBBHWr – przeciętne zatrudnienie wynosiło od 14 osób 16 osób, wydatki na ich wynagrodzenia wzrosły z 1207,9 tys. zł do 1570,8 tys. zł, a średnie wynagrodzenie wzrosło z 7190 zł do 8180 zł;
- e) OBENWr – przeciętne zatrudnienie wynosiło od 14 do 15 osób, wydatki na ich wynagrodzenia wzrosły z 941,1 tys. zł do 1451,1 tys. zł, a średnie wynagrodzenie wzrosło z 5602 zł do 8062 zł;
- f) WSPIWr – przeciętne zatrudnienie wynosiło od jednej do dwóch osób, wydatki na ich wynagrodzenia zmniejszyły się z 116,9 tys. zł do 90,5 tys. zł, a średnie wynagrodzenie wzrosło z 4873 zł do 7544 zł.
- g) OBUWWr – przeciętne zatrudnienie wynosiło sześć osób, wydatki na ich wynagrodzenia wzrosły z 421,2 tys. zł do 545,4 tys. zł, a średnie wynagrodzenie wzrosło z 5850 zł do 7575 zł.

W Oddziale nie zatrudniano osób realizujących działalność w zakresie ochrony dobrego imienia Rzeczypospolitej Polskiej i Narodu Polskiego.

Największe zmiany w zakresie wydatków na wynagrodzenia nastąpiły w latach 2021-2024 w:

- OARWr, gdzie łącznie wzrosły o 23,2%, natomiast średnie wynagrodzenie wzrosło o 36,6%;
- OKWr, gdzie łącznie wzrosły o 53,8% i taki sam wzrost odnotowano dla średniego wynagrodzenia;
- OBLWr, gdzie łącznie wzrosły o 70,8%, natomiast średnie wynagrodzenie wzrosło o 82,2%.

Wzrost wynagrodzeń pracowników Oddziału w latach 2023-2024 nastąpił przede wszystkim w związku z zastosowaniem średniorocznych wskaźników wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w wysokości odpowiednio 107,8% w 2023 r. i 120% w 2024 r., jak również ze względu na wypłaty środków z funduszu nagród oraz nagród jubileuszowych.

W przypadku prokuratorów zatrudnionych w Oddziale wzrost ich wynagrodzeń związany był ze zmianą podstawy ustalenia ich wynagrodzenia zasadniczego wynikającą z ustaw o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustaw budżetowych na lata 2022-2024⁷⁹, oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 lutego 2016 r. w sprawie wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów oraz wysokości dodatków funkcyjnych przysługujących prokuratorom⁸⁰.

(akta kontroli: tom I, str. 496-501; tom III, str. 3, 22-24)

2.3 Zawieranie umów cywilnoprawnych z osobami fizycznymi na realizację zadań ustawowych IPN

W latach 2022-2024 Oddział zawarł 92 umowy zlecenia na łączną kwotę 403,5 tys. zł (z tego 20 umów na kwotę 58,2 tys. zł w 2022 r., 34 umowy na kwotę 239,8 tys. zł w 2023 r. oraz 38 umów na kwotę 105,4 tys. zł w 2024 r.), oraz

⁷⁹ Odpowiednio: ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. (Dz. U. poz. 2770), ustawa z dnia 1 grudnia 2022 r. (Dz. U. poz. 2666) i ustawa z 16 stycznia 2024 r. (Dz. U. poz. 123).

⁸⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 1656.

113 umów o dzieło na łączną kwotę 568,1 tys. zł (z tego 51 umów na kwotę 110,5 tys. zł w 2022 r., 25 umów na kwotę 211,8 tys. zł w 2023 r. oraz 37 umów na kwotę 245,9 tys. zł w 2024 r.). Umowy te nie były zawierane z pracownikami Oddziału.

Badaniem objęto pięć umów zleceń na kwotę 192,5 tys. zł⁸¹ i osiem umów o dzieło na kwotę 264,3 tys. zł⁸². Wykonawcy 10 umów zostali wybrani w sposób niekonkurencyjny, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, a proces zawierania umów, sposób realizacji i nadzór w tym zakresie nie zawsze był rzetelny i zapewniający gospodarne wydatkowanie środków publicznych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom X, str. 1-553; tom XIV, str. 1-40, 160-166, 329-336)

2.4 Przebieg zakupu usług, dostaw oraz robót budowlanych

W latach 2022-2024 łączna kwota wydatków poniesionych na zakup usług obcych, dostaw i robót budowlanych wyniosła odpowiednio: 3114,5 tys. zł, 3812,1 tys. zł i 3912,6 tys. zł, co stanowiło 15% (lata 2022 i 2023) i 14% (2024 r.) udziału w wydatkach ogółem jednostki, wynoszących 20 447,3 tys. zł w 2022 r., 24 108,2 tys. zł w 2023 r. i 27 925,1 tys. zł w 2024 r. Było to związane z następującymi paragrafami klasyfikacji budżetowej: 4190 (nagrody konkursowe)⁸³, 4210 (zakup materiałów i wyposażenia)⁸⁴, 4270 (zakup usług

⁸¹ Tj.: 1) umowę nr 6/OBEN/22 z 15 marca 2022 r. na kwotę 2,5 tys. zł za udział w pracach komisji konkursowej przy VIII Ogólnopolskim Konkursie Recytatorskim „W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbruck” i ocenie artystycznej wystąpień uczestników – deklamacji utworów, nadesłanych drogą elektroniczną, współorganizowanych przez Oddział, 2) umowę nr 18 z 29 czerwca 2023 r. na kwotę 97,0 tys. zł za zorganizowanie i przeprowadzenie 200 zajęć historyczno-edukacyjnych prezentujących postać i historię Danuty Siedzikówny „Inki” sanitariuszki AK, połączonych z nauką pierwszej pomocy, 3) umowę nr 25 z 29 sierpnia 2023 r. na kwotę 69,2 tys. zł (po uwzględnieniu podwyższenia wynagrodzenia aneksem nr 1 z 1 września 2023 r. o kwotę 25,6 tys. zł) za wykonanie czynności obsługi organizacyjno-technicznej 100 spektakli pt. „Historia Misia Wojtka”, 4) umowę nr 14 z 7 maja 2024 r. na kwotę 20,8 tys. zł za wykonanie czynności obsługi organizacyjno-technicznej 30 spektakli pt. „Historia Misia Wojtka” (umowa została zawarta już po wykonaniu przedmiotu zamówienia, gdyż spektakle odbyły się w dniach 22-30 kwietnia 2024 r.), 5) umowę nr 31A/OBEN/2024 z 21 października 2024 r. na kwotę 3,0 tys. zł, za poprowadzenie cyklu spacerów historycznych „Wrocławskie cmentarze szklakiem Powstańców Warszawskich (i nie tylko)”.

⁸² Tj.: 1) umowę nr 13/2023 z 31 maja 2023 r. na kwotę 44,3 tys. zł za autorskie wykonanie prac graficznych i merytorycznych nad wystawą plenerową pod roboczym tytułem „Wrocław 1948. Stolica Polski”, 2) umowę nr 21/2023 z 29 sierpnia 2023 r. na kwotę 53,2 tys. zł za występy aktorskie w 100 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 3) umowę nr 22/2023 z 29 sierpnia 2023 r. na kwotę 53,2 tys. zł za występy aktorskie w 100 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 4) umowę nr 8/2024 z 7 maja 2024 r. na kwotę 16,0 tys. zł za występy aktorskie w 30 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 5) umowę nr 9/2024 z 7 maja 2024 r. na kwotę 16,0 tys. zł na występy aktorskie w 30 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 6) umowę nr 10/2024 z 21 maja 2024 r. na kwotę 30,0 tys. zł brutto za autorskie, artystyczne i niepowtarzalne przygotowanie scenariusza, montaż materiału filmowego oraz reżyserię filmu dokumentalnego pod roboczym tytułem: „Ta nasza młodość...Historia wrocławskiego NZS” (materiał filmowy o długości ok. 40 minut oraz 15 sekundowy zwiastun filmu), 7) umowę nr 24/2024 z 11 października 2024 r. na kwotę 35,7 tys. zł za wykonanie pomnika upamiętniającego ludność cywilną powstańczej Warszawy przetrzymywaną w niemieckich obozach pracy we Wrocławiu i okolicach w latach 1944-1945, 8) umowę nr 37/24 z 19 grudnia 2024 r. na kwotę 16,0 tys. zł na wykonanie projektu graficznego edukacyjnej gry karcianej „Wywrotowcy”.

⁸³ W tym: 1,1 tys. zł (2022 r.), 16,0 tys. zł (2023 r.) i 95,0 tys. zł (2024 r.).

⁸⁴ W tym: 810,5 tys. zł (2022 r.), 952,9 tys. zł (2023 r.) i 943,3 tys. zł (2024 r.).

remontowych)⁸⁵, 4300 (zakup usług pozostałych)⁸⁶, 4380 (zakup usług obejmujących tłumaczenia)⁸⁷ i 4390 (zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii)⁸⁸, w ramach których poszczególne komórki organizacyjne Oddziału wydatkowały środki w kwocie:

- APWr: 219,0 tys. zł (2022 r.), 117,5 tys. zł (2023 r.) i 73,6 tys. zł (2024 r.);
- OBBHWr⁸⁹: 132,6 tys. zł (2022 r.), 142,4 tys. zł (2023 r.) i 168,1 tys. zł (2024 r.);
- OBENWr⁹⁰: 439,5 tys. zł (2022 r.), 657,3 tys. zł (2023 r.) i 657,9 tys. zł (2024 r.);
- OBLWr⁹¹: 27,4 tys. zł (2022 r.), 23,1 tys. zł (2023 r.) i 23,9 tys. zł (2024 r.);
- WSPiWr⁹²: 21,6 tys. zł (2022 r.), 23,7 tys. zł (2023 r.) i 26,3 tys. zł (2024 r.);
- OBUWWr⁹³: 231,1 tys. zł (2022 r.), 234,9 tys. zł (2023 r.) i 622,5 tys. zł (2024 r.);
- DOp: 272,6 tys. zł (2022 r.), 391,0 tys. zł (2023 r.) i 267,2 tys. zł (2024 r.);
- OARWr⁹⁴: 125,6 tys. zł (2022 r.), 119,7 tys. zł (2023 r.) i 110,0 tys. zł (2024 r.);
- OBAGWr: 1526,5 tys. zł (2022 r.), 2010,4 tys. zł (2023 r.) i 1844,3 tys. zł (2024 r.);
- OKWr⁹⁵: 32,7 tys. zł (2022 r.), 11,1 tys. zł (2023 r.) i 18,8 tys. zł (2024 r.);
- OBOWr: 86,1 tys. zł (2022 r.), 80,9 tys. zł (2023 r.) i 100,0 tys. zł (2024 r.).

(akta kontroli: tom IV, str. 144-167; tom VII, str. 620-624)

We wskazanym okresie dokonano zakupu usług obcych w związku z realizacją m.in.:

- projektu Kongres Pamięci Narodowej w Warszawie w dniach 13-15 kwietnia 2023 r. pod hasłem „Historia mówi przez pokolenia” w łącznej wysokości 92,0 tys. zł⁹⁶.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że w ramach ww. projektu Oddział działał na polecenie Centrali IPN oraz Biura Edukacji Narodowej w Warszawie. Dodał, że poszczególnym oddziałom IPN przydzielono konkretne strefy tematyczne i zakresy działań. Ponadto wyjaśnił, że proces ten nie został sformalizowany, a informacje o strefach i zadaniach zostały przekazane w trakcie spotkania organizacyjnego, które odbyło się w Centrali IPN przed wydarzeniem. Ustalenia te następnie były realizowane w czasie przygotowań i podczas samego Kongresu. Pomysłodawcą dowozu uczestników na Kongres – jak wyjaśnił – była Centrala IPN, której zależało na zapewnieniu szerokiego udziału młodzieży oraz organizacji patriotycznych w wydarzeniu;

- projektu „Szlaki nadziei. Odyseja Wolności” w łącznej kwocie 11,8 tys. zł⁹⁷;
- projektu dotyczącego postaci Danuty Siedzikówny „Inki” w łącznej kwocie 107,8 tys. zł⁹⁸;

⁸⁵ W tym: 168,1 tys. zł (2022 r.), 726,3 tys. zł (2023 r.) i 342,4 tys. zł (2024 r.).

⁸⁶ W tym: 2101,6 tys. zł (2022 r.), 2068,2 tys. zł (2023 r.) i 2460,7 tys. zł (2024 r.).

⁸⁷ W tym: 31,7 tys. zł (2022 r.), 45,0 tys. zł (2023 r.) i 46,7 tys. zł (2024 r.).

⁸⁸ W tym: 1,5 tys. zł (2022 r.), 3,7 tys. zł (2023 r.) i 24,6 tys. zł (2024 r.).

⁸⁹ Działalność badawcza.

⁹⁰ Działalność edukacyjna.

⁹¹ Działalność lustracyjna.

⁹² Działalność poszukiwawcza.

⁹³ Działalność w zakresie upamiętniania walk i męczeństwa.

⁹⁴ Działalność archiwalna.

⁹⁵ Działalność śledcza.

⁹⁶ Z przeznaczeniem na: [1] zakup szablonów oraz artykułów do przeprowadzenia warsztatów z robienia toreb o tematyce solidarnościowej – 41,7 tys. zł, [2] usługi transportowe – 42,5 tys. zł, [3] publikację spotów reklamowych – 7,8 tys. zł.

⁹⁷ Z przeznaczeniem na: [1] wydruk wystawy na rollupach – 7,6 tys. zł, [2] usługi cateringowe podczas szkolenia „Szlaki Nadziei. Losy Polaków podczas II wojny światowej” – 4,2 tys. zł.

⁹⁸ Z przeznaczeniem na: [1] serię spektakli o losach sanitariuszki – 10,0 tys. zł, [2] zakup nagród dla uczestników turnieju pierwszej pomocy przedmedycznej „Być jak Inka” – 0,8 tys. zł,

- projektu „Miś Wojtek” w łącznej kwocie 341,3 tys. zł⁹⁹;
- aplikacji Szybownica '87 w łącznej kwocie 66,9 tys. zł¹⁰⁰;
- projektu dotyczącego postaci Antka Srebrnego w łącznej kwocie 8,5 tys. zł¹⁰¹;
- projektu „Silni Polską!” w łącznej kwocie 67,2 tys. zł¹⁰².

W okresie objętym kontrolą nie dokonywano zakupu środków trwałych ani usług obcych dotyczących promocji gier komputerowych.

(akta kontroli: tom I, str. 526-531; tom VIII, str. 344-447; tom IX, str. 37-42)

Sposób planowania, przygotowania i prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego regulowało zarządzenie w sprawie udzielania zamówień publicznych. W Oddziale nie wprowadzono odrębnych wewnętrznych uregulowań w tym zakresie. Dla zamówień o wartości szacunkowej poniżej 130,0 tys. zł netto, wyłączonych z obowiązku stosowania ustawy Pzp, określono w § 6 ust. 5 i 6 dwa tryby udzielania zamówienia publicznego w zależności od progu kwotowego. W przypadku zamówień, których wartość była mniejsza lub równa 10,0 tys. zł brutto wnioskodawca mógł wskazać proponowanego wykonawcę wraz z adresem i numerem telefonu, tj. bez zachowania trybu konkurencyjnego. Natomiast w przypadku zamówień, których wartość przekraczała 10,0 tys. zł brutto wnioskodawca był zobowiązany do sporządzenia zestawienia porównawczego minimum trzech ofert różnych wykonawców, albo musiał uzasadnić zasadność powierzenia wykonania zamówienia danemu wykonawcy.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że Centrala IPN udostępniła Oddziałowi od 1 stycznia 2021 r.¹⁰³ możliwość korzystania z platformy przetargowej¹⁰⁴. Oddział nie partycypował w kosztach jej użytkowania. Z ww. platformy skorzystano raz i miało to miejsce w 2024 r. w związku z prowadzonym postępowaniem na świadczenie usług sprzątania i utrzymania czystości w pomieszczeniach Oddziału we Wrocławiu przy ul. Sołtysowickiej 21A, ul. Długosza 48 oraz na placu Solnym 8-9. Z przedmiotowej platformy nie korzystano w odniesieniu do zamówień o wartości do 130,0 tys. zł, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

[3] przeprowadzenie 200 lekcji historyczno-edukacyjnych prezentujących historię Danuty Siedzikówny – 97,0 tys. zł.

⁹⁹ Z przeznaczeniem na: [1] realizację mobilnego teatryku historyczno-patriotycznego, spektakli i obsługę organizacyjno-techniczną spektakli – 287,6 tys. zł, [2] lekcje w zoo pt. „Historia Misia Wojtka” – 4,5 tys. zł, [3] partycypację w kosztach utrzymania niedźwiedzicy w zoo – 22,1 tys. zł, [4] turnieje piłkarskie Misia Wojtka – 1,9 tys. zł, [5] zakup misiów, drobnych upominków, magnesów oraz innych rzeczy potrzebnych do realizacji teatryków/spektakli – 25,2 tys. zł.

¹⁰⁰ Z przeznaczeniem na: [1] przygotowanie trailera – 49,2 tys. zł, [2] zakup dwóch komputerów – 7,8 tys. zł, [3] zakup dwóch par gogli VR oraz dodatkowego sprzętu – 8,2 tys. zł, [4] wydruk ścianki promocyjnej wielkoformatowej – 1,7 tys. zł.

¹⁰¹ Na wykonanie rysunków postaci z komiksów „Wojenna Odyseja Antka Srebrnego 1939-1946”, „Aga, Adam i Hamlet na tropie tajemnicy”, „Srebrni na szlakach Niepodległej” oraz „Srebrni na szlakach Bitwy Warszawskiej 1920”.

¹⁰² Z przeznaczeniem na: [1] zakup wejściówek do atrakcji turystycznych – 3,9 tys. zł, [2] pokrycie kosztów transportu, noclegu i cateringu dla uczestników projektu – 38,5 tys. zł, [3] zakup czterech sztuk tomików z wierszami Krzysztofa Kamila Baczyńskiego i 12 sztuk długopisów szpiegowskich – 0,2 tys. zł, [4] zakup koszulek oraz bluz z okazjonalnym nadrukiem – 15,8 tys. zł, [5] zakup kamieni do malowania, skrzynek drewnianych, i workopolek odbłaskowych – 8,8 tys. zł.

¹⁰³ We wrześniu 2020 r. udostępniono wersję testową.

¹⁰⁴ Dostępna pod adresem: https://ipnlogintrade.net/rej_estracja/ustawowe.html.

(akta kontroli: tom I, str. 526-531; tom VII, str. 632-642; tom VIII, str. 1-9; tom IX, str. 1-4)

W ramach przeprowadzonego badania, którym objęto 40 wniosków zakupowych wytypowanych z bazy ESEW¹⁰⁵ ustalono, że cztery z nich zostały anulowane i nie wiązały się z nimi żadne wydatki. W przypadku pozostałych 36 wniosków wydatkowano środki w łącznej kwocie 1527,9 tys. zł. Wszystkie zamówienia, z uwagi na wartość poniżej 130,0 tys. zł, zostały udzielone bez stosowania ustawy Pzp.

Analiza wykazała, że w przypadku dwóch wniosków zakupowych o numerze 753/2022 i 763/2022, które składały się na jeden wydatek w postaci partycypowania w kosztach utrzymania niedźwiedzia we wrocławskim Zoo, postępowanie zostało właściwie udokumentowane, a zamówienie zrealizowano zgodnie z umową¹⁰⁶ i dokonano jego prawidłowego rozliczenia w kwocie 22,1 tys. zł. Uzasadnieniem dla tego zamówienia (określonym we wniosku zakupowym) było to, że Oddział prowadził wzmożone działania edukacyjne skierowane m.in. do najmłodszych grup wiekowych, które mogłyby uczyć się poprzez zabawę. Do tego celu, jak wskazano, odpowiedni był niedźwiedź, z uwagi na odniesienie do misia Wojtka. Możliwość jego obejrzenia na żywo, a nie tylko maskotki, miała pobudzać wyobraźnię dzieci i stać się znaczącą zachętą do dalszego poznawania najnowszej historii Polski. Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że patronat nad niedźwiedzią był powiązany z projektem edukacyjnym „Historia Misia Wojtka”, który miał na celu przybliżenie historii związanych z II wojną światową. Dodał, że opieka nad niedźwiedzią była częścią działań edukacyjnych realizowanych przez Oddział m.in. na terenie Zoo we Wrocławiu¹⁰⁷.

W odniesieniu do pozostałych 33 wniosków zakupowych stwierdzono przypadki, że wykonawcy umów zostali wybrani w sposób niekonkurencyjny, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, a proces zawierania umów, sposób realizacji i nadzór w tym zakresie nie zawsze był rzetelny i zapewniający gospodarne wydatkowanie środków publicznych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: tom VII, str. 1-619, 625-631; tom VIII, str. 10-343, 448-478)

2.5 Wydatki na podróże służbowe krajowe i zagraniczne

Zasady wyjazdów służbowych, w tym ich przygotowania, rozliczania kosztów i w zakresie sprawozdawczości uregulowane w Oddziale: [1] zarządzeniem Prezesa IPN z 18 kwietnia 2018 r. w sprawie krajowych i zagranicznych podróży służbowych pracowników IPN¹⁰⁸, natomiast w sprawach nieuregulowanych tym zarządzeniem stosowano przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej¹⁰⁹; [2] zarządzeniem Prezesa IPN

¹⁰⁵ Elektroniczny System Ewidencji Wydatków.

¹⁰⁶ Umowa obowiązywała od 1 września 2022 r. do 31 sierpnia 2023 r.

¹⁰⁷ W okresie obowiązywania umowy zrealizowano trzy zamówienia dotyczące przeprowadzenia lekcji w Zoo we Wrocławiu.

¹⁰⁸ Zarządzenie nr 40/11, zmienione: 20 sierpnia 2019 r., 23 października 2019 r., 3 marca 2022 r., 28 grudnia 2022 r. i 10 marca 2025 r.; dalej: zarządzenie w sprawie podróży służbowych IPN.

¹⁰⁹ Dz. U z 2023 r. poz. 2190; dalej: rozporządzenie w sprawie należności z tytułu podróży służbowej.

z 14 lutego 2014 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością IPN¹¹⁰.

(akta kontroli: tom II, str. 9-42)

W latach 2021-2024 wydatki Oddziału na podróże służbowe krajowe i zagraniczne wyniosły łącznie 749,6 tys. zł. Na krajowe podróże służbowe wydatkowano odpowiednio 70 tys. zł, 145,8 tys. zł, 160,0 tys. zł i 125,5 tys. zł, natomiast na zagraniczne podróże służbowe odpowiednio 29,4 tys. zł, 77,9 tys. zł, 72,0 tys. zł i 69,0 tys. zł.

(akta kontroli: tom II, str. 49-50)

Badanie wybranej próby 17 podróży krajowych wykazało, że:

- we wszystkich przypadkach podróże odbyły się na podstawie polecenia wyjazdu służbowego, które wystawione zostały przez osobę uprawnioną;
- w każdym przypadku prawidłowo ustalono warunki odbywania podróży służbowej;
- w każdym przypadku koszty podróży rozliczono zgodnie z rozporządzeniem w sprawie należności z tytułu podróży służbowej i odpowiednimi aktami wewnętrznymi; oddelegowany pracownik w terminie rozliczył koszty podróży i złożył oświadczenie o okolicznościach mających wpływ na prawo do diety i innych należności z tytułu podróży służbowej;
- łączne koszty podróży objętych analizą wyniosły 22,2 tys. zł.

(akta kontroli: tom II, str. 57-59)

Badanie wybranej próby 15 podróży zagranicznych wykazało, że:

- we wszystkich przypadkach podróże odbyły się na podstawie zaakceptowanego wniosku o delegację zagraniczną przyszłego delegowanego, którego załącznikami były: zaproszenie instytucji zagranicznej lub informacja o konferencji, merytoryczne uzasadnienie podróży, oświadczenie o uzyskaniu wizy lub o braku konieczności jej uzyskania oraz program pobytu za granicą; w przypadku jednej podróży wniosek został złożony i zaakceptowany jako podróż do trzech miast w Szwajcarii, niemniej ta podróż zagraniczna objęła swoim zakresem również Niemcy i Francję, co nie zostało wcześniej wskazane i zaakceptowane we wniosku na delegację, a co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w każdym przypadku prawidłowo ustalono warunki odbywania podróży;
- wszystkie podróże były związane z realizacją zadań ustawowych IPN;
- w każdym przypadku koszty podróży rozliczono zgodnie z rozporządzeniem w sprawie należności z tytułu podróży służbowej i aktami wewnętrznymi, a oddelegowani pracownicy w terminie rozliczyli koszty podróży;
- w przypadku jednej podróży w sprawozdaniu z zagranicznej podróży służbowej pracownik nie wskazał rezultatów z działalności prowadzonej podczas delegacji, a dyrektor Oddziału nie wyegzekwował spełnienia tego obowiązku, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;

¹¹⁰ Zarządzenie nr 65/11, zmienione: 21 marca 2013 r. i 2 marca 2015 r.

- w 14 pozostałych przypadkach sprawozdanie z podróży obejmowało wszystkie wymagane informacje;
- łączne koszty objętych analizą podróży służbowych zagranicznych wyniosły 91,1 tys. zł.

(akta kontroli: tom II, str. 51-56, 301-607)

W 2022 r. dwóch pracowników Oddziału odbyło podróż służbową związaną z realizowanym przez IPN projektem „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. Koszty tych podróży służbowych wyniosły 38 zł.

W związku z realizacją projektu „Miś Wojtek”: [1] w 2022 r. trzech pracowników Oddziału odbyło podróże służbowe – koszty wyniosły 0,6 tys. zł; [2] w 2023 r. 12 pracowników Oddziału odbyło podróże służbowe – koszty wyniosły 1,2 tys. zł; [3] w 2024 r. 12 pracowników Oddziału odbyło podróże służbowe – koszty wyniosły 5,7 tys. zł. Oddelegowani pracownicy realizowali zadania związane m.in. z: prowadzeniem zajęć edukacyjnych i prelekcji o Misiu Wojtku, realizacją teatrzyków o historii Misia Wojtka, warsztatami plastycznymi o Misiu Wojtku.

Dziiesięciu pracowników Oddziału odbyło w dniach 13-15 kwietnia 2023 r. podróż służbową związaną z organizowanym przez IPN na stadionie PGE Narodowym w Warszawie kongresem pod hasłem „Historia mówi przez pokolenia”. W związku z tymi podróżami wydatkowano 1,2 tys. zł. Oddelegowani pracownicy realizowali zadania związane z obsługą stoiska Oddziału oraz transportem osób. Ponadto czterech pracowników Oddziału zostało oddelegowanych na zorganizowany przez IPN w dniach 18-19 czerwca 2024 r. kongres pod hasłem „Historia mówi przez pokolenia”. Związane z tym koszty podróży służbowych wyniosły 0,2 tys. zł.

Jeden pracownik Oddziału odbył w 2024 r. podróż służbową związaną z promocją gier komputerowych Gra Szyfrów, Warsaw Rising – Miasto Bohaterów i aplikacji Szybowcowa '87. Koszty tej podróży służbowej wyniosły 0,2 tys. zł.

(akta kontroli: tom II, str. 45-48)

Wydatki na podróże służbowe stanowiły 0,5% ogółu wydatków Oddziału w 2022 r., oraz odpowiednio 1,0% w 2023 r. i 0,7% w 2024 r.

(akta kontroli: tom II, str. 49; tom IV, str. 144-167)

2.6 Realizacja zadań inwestycyjnych

W latach 2022-2025 (styczeń-marzec) Oddział planował wydatki w dwóch rozdziałach klasyfikacji budżetowej, tj. w rozdziale 75112 – Jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, oraz w rozdziale 92128 – Działalność dotycząca miejsc pamięci narodowej oraz ochrony pamięci walk i męczeństwa realizowana przez jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Na lata 2022-2024 wydatki w rozdziale 92128 zaplanowano (plan po zmianach) odpowiednio w kwotach: 849,3 tys. zł, 917,7 tys. zł i 1398,3 tys. zł. Wykonanie wyniosło natomiast 848,6 tys. zł w 2022 r., 910,5 tys. zł w 2023 r. i 1398,3 tys. zł.

Na 2025 r. w tym rozdziale zaplanowano wydatki w wysokości 1044,0 tys. zł, natomiast ich wykonanie po pierwszym kwartale wyniosło 236,2 tys. zł.

Oddział nie planował i nie ponosił wydatków inwestycyjnych ujmowanych w paragrafie 6050 dwóch powyższych rozdziałów klasyfikacji budżetowej. Plan wydatków Oddziału obejmował natomiast zakupy inwestycyjne klasyfikowane w paragrafie 6060, ale wyłącznie dla rozdziału 75112. Pierwotnie planowane w paragrafie 6060 wydatki w latach 2022-2025 wyniosły odpowiednio: 30,0 tys. zł, 40,0 tys. zł, 715,0 tys. zł i 365,0 tys. zł. Plany po zmianach dla tego samego paragrafu na powyżej wskazane lata wyniosły odpowiednio: 32,0 tys. zł, 154,8 tys. zł, 357,0 tys. zł i 365,0 tys. zł. Z kolei wykonanie tak zaplanowanych wydatków wyniosło w latach 2022-2024, zgodnie z rocznymi sprawozdaniami Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa, odpowiednio: 32,0 tys. zł (100,0%), 154,7 tys. zł (99,97%) i 356,8 tys. zł (99,95%). W pierwszym kwartale 2025 r. Oddział nie zrealizował wydatków w paragrafie 6060.

Przyczyną zmniejszenia w 2024 r. planu wydatków na zakupy inwestycyjne o 358,0 tys. zł, tj. o 50,1% pierwotnego planu wydatków w paragrafie 6060, była rezygnacja z zakupu samochodów osobowych, która nie znalazła odzwierciedlenia w planie zamówień publicznych Oddziału na 2024 r., o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Niewykorzystane środki zostały zgłoszone we wrześniu 2024 r.¹¹¹ do blokady. Oddział nie opracowywał planu rzeczowo-finansowego, natomiast dysponował planami wieloletnimi na lata 2022-2024, 2023-2025 i 2024-2026, w których uwzględniał wydatki m.in. na zakupy inwestycyjne.

Z poniesionych przez Oddział w latach 2022-2024 wydatków na zakupy inwestycyjne (paragraf 6060) kwotę 98,5 tys. zł przeznaczono na zakup wartości niematerialnych i prawnych, natomiast kwotę 445,0 tys. zł na zakup produktów gotowych. Wydatki poniesione na zakup wartości niematerialnych i prawnych objęły oprogramowanie bezpiecznego wydruku dla sześciu urzędzeń wielofunkcyjnych oraz oprogramowanie do zarządzania w Oddziale infrastrukturą IT a także system nadzoru nad ruchem kołowo-pieszym. Z kolei wydatki na zakup produktów gotowych (środków trwałych) objęły: osiem urzędzeń wielofunkcyjnych, trzy depozytory kluczy (dla Oddziału we Wrocławiu oraz Delegatury w Opolu), bramę przesuwaną z napędem. Ponadto zakupiono urządzenie do transportu osób niepełnosprawnych i samochód osobowy¹¹². Powyższe postępowania przeprowadzono w oparciu o obowiązujące procedury wewnętrzne, tj. zarządzenie w sprawie udzielania zamówień publicznych.

Do szczegółowej kontroli wybrano sześć¹¹³ z 11 przeprowadzonych w latach 2022-2024 postępowań dotyczących zakupów inwestycyjnych o łącznej wartości 389,6 tys. zł¹¹⁴. Dla zamówień o wartości przekraczającej 10,0 tys. zł brutto Oddział, w oparciu o zarządzenie w sprawie udzielania zamówień publicznych, zobowiązany był przygotować zestawienie porównawcze trzech ofert, jednakże w oparciu o § 6 ust. 7 pkt 6 ww. zarządzenia uprawniony był jednocześnie do

¹¹¹ Za pośrednictwem Prezesa IPN.

¹¹² Po zakończeniu umowy najmu długoterminowego dokonano wykupu samochodu.

¹¹³ Dwa postępowania na zakup depozytorów kluczy, dwa postępowania na zakup urzędzeń wielofunkcyjnych, jedno postępowanie na zakup bezpiecznego oprogramowania do zarządzania wydrukiem i jedno postępowanie na zakup urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych.

¹¹⁴ Z czego: 31,9 tys. zł w 2022 r., 98,1 tys. zł w 2023 r. i 259,6 tys. zł w 2024 r.

wskazania wybranego przez siebie wykonawcy wraz z podaniem uzasadnienia. W postępowaniach dotyczących zakupu urządzeń wielofunkcyjnych Oddział posługiwał się nazwą i modelem konkretnego urządzenia, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Z kolei w przypadku zakupu depozytorów kluczy Oddział przeprowadził dwa odrębne postępowania, tj. w 2023 r. na zakup jednego depozytora kluczy, a w 2024 r. na zakup dwóch kolejnych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Ponadto, dokonując płatności za odbiór depozytora kluczy dla Delegatury w Opolu, Oddział uregulował pełną kwotę zobowiązania pomimo, że wykonawca nie wywiązał się w pełni z realizacji przedmiotu umowy, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Z kolei w postępowaniu obejmującym zakup urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych Oddział prowadził negocjacje telefoniczne z jednym z dwóch wykonawców, których oferty były najtańsze, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Oddział w okresie objętym kontrolą przeprowadził jedno postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na podstawie przepisów ustawy Pzp, które dotyczyło zakupu usług sprzątania pomieszczeń. Postępowanie przeprowadzono na podstawie art. 275 ustawy Pzp, tj. w trybie podstawowym, prowadzonym na platformie przetargowej IPN-KŚZpNP (<https://ipnlogintrade.net>)¹¹⁵. W postępowaniu tym prawidłowo wyłoniono wykonawcę, niemniej Oddział przed otwarciem ofert nie udostępnił informacji o kwocie jaką zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia, a także nie dopełnił obowiązku informacyjnego wobec wykonawców, których oferty zostały odrzucone, wynikającego z art. 253 ust. 1 ustawy Pzp, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dokonane przez Oddział w okresie objętym kontrolą zakupy inwestycyjne zrealizowane zostały na potrzeby wszystkich komórek organizacyjnych Oddziału i Delegatury w Opolu oraz dla każdego z zadań ustawowych IPN. Wymienione składniki aktywów Oddziału przyjęte zostały na jego stan za dowodami OT „Przyjęcie środka trwałego”.

(akta kontroli: tom IV, str. 1-764; tom V, str. 1-201, 662-664; tom VI, str. 499-528, 533-564, 567-573)

2.7 Realizacja zadań statutowych IPN przez komórki organizacyjne Oddziału

Statutowe zadania Oddziału określone zostały zarówno w regulaminie organizacyjnym jak i w budżecie zadaniowym. Na lata 2022-2025 zaplanowano realizację tych zadań w ramach dwóch funkcji państwa, tj. „Zarządzanie państwem” oraz „Kultura i dziedzictwo narodowe”. W przypadku Oddziału każdej z tych funkcji przypisane zostało jedno zadanie, tj. odpowiednio: „Działalność ustawowa IPN” oraz „Ochrona i popularyzacja dziedzictwa i tożsamości narodowej w kraju i za granicą”. Na realizację pierwszego z powyższych zadań składały się cztery podzadania, tj.: [1] gromadzenie, opracowywanie, digitalizacja i udostępnianie dokumentów z archiwów IPN, [2] prowadzenie śledztw w sprawie zbrodni nazistowskich, komunistycznych oraz przeciwko ludzkości

¹¹⁵ https://ipn.logintrade.net/zapytania_email,180562,75d35cbc5f99c52813b74637382852a4.html – dostęp 27 marca 2025 r.

i innych, [3] opracowywanie i publikowanie informacji w BIP IPN oraz katalogach tematycznych, prowadzenie rejestru oświadczeń lustracyjnych i ich analiza, przygotowywanie postępowań lustracyjnych i [4] działalność edukacyjna, wystawiennicza, badawcza, wydawnicza i dokumentacyjna. Natomiast na realizację drugiego ze wskazanym powyżej zaplanowano trzy podzadania, tj.: [1] ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego i miejsc pamięci narodowej w kraju i zagranicą, [2] opieka nad miejscami pamięci narodowej oraz grobami i cmentarzami wojennymi i [3] upamiętnianie wydarzeń historycznych.

Jak wskazał Dyrektor Oddziału, wartości mierników ustalane były przez naczelników poszczególnych biur Oddziału w oparciu o średnie wykonanie z lat poprzednich oraz z uwzględnieniem warunków kadrowo-organizacyjnych danego biura. Nadmieniał, że w przypadku biur realizujących czynności udostępniania informacji z archiwum trudno miarodajnie oszacować wartość, ponieważ liczba ta uzależniona była od liczby wniosków kierowanych przez zainteresowanych do Oddziału.

Dla oceny stanu realizacji przez Oddział powyższych funkcji, zadań i podzadań przyjęto w każdym roku objętym kontrolą łącznie po 21 mierników, z czego 16 mierników dla zadań i podzadań funkcji pierwszej i pięć mierników dla zadań i podzadań funkcji drugiej.

W 2022 r. Oddział nie zrealizował pięciu mierników, gdyż z zaplanowanej liczby:

- a) siedmiu przedsięwzięć (w ramach poszukiwania miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego) – zrealizowano sześć, tj. 85,7%,
- b) 3150 wniosków o udostępnienie dokumentów (w ramach upowszechniania wiedzy o najnowszej historii Polski) – zrealizowano 2811, tj. 89,2%,
- c) 20 publikacji naukowych (w ramach prowadzenia badań nad najnowszą historią Polski) – zrealizowano 17, tj. 85,0%,
- d) siedmiu przedsięwzięć (w ramach upowszechniania wiedzy na temat najnowszej historii Polski) – zrealizowano sześć, tj. 85,7%,
- e) 20 publikacji naukowych (w ramach upowszechniania wiedzy na temat najnowszej historii Polski) – zrealizowano 17, tj. 85,0%.

W 2023 r. Oddział nie zrealizował jednego miernika, gdyż z zaplanowanej liczby 3150 wniosków o udostępnienie dokumentów (w ramach upowszechniania wiedzy o najnowszej historii Polski) zrealizowano 2748, tj. 87,2%.

W 2024 r. Oddział nie zrealizował pięciu mierników, gdyż z zaplanowanej liczby:

- a) sześciu przedsięwzięć (w ramach poszukiwania miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego) – zrealizowano cztery, tj. 66,7%,
- b) 32000 wniosków o udostępnienie dokumentów (wszystkim kategoriom wnioskodawców) – zrealizowano 30675, tj. 95,9%,
- c) 90 postępowań zakończonych przez Prokuratorów IPN (zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa (...) wyjaśniania przez uprawniony

organ wszystkich okoliczności dotyczących zbrodni) – zrealizowano 77, tj. 85,6%,

- d) 20 publikacji naukowych (w ramach prowadzenia badań nad najnowszą historią Polski) – zrealizowano 17, tj. 85,0%,
- e) sześciu przedsięwzięć (w ramach prowadzenia prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób poległych w walkach) – zrealizowano cztery, tj. 66,7%.

Niepełna realizacja zadań wynikała przede wszystkim ze sposobu szacowania wartości mierników, które stanowiły wypadkową wartości z lat ubiegłych oraz stanu kadrowego, a także czasochłonności np. postępowań prokuratorskich czy procesu poszukiwań i identyfikacji miejsc i szczątków. W przypadku realizacji wniosków o udostępnienie informacji lub dokumentów, Dyrektor wskazał, że wykonanie zależy w głównej mierze od faktycznej liczby wpływających wniosków. Zadanie poszukiwania i identyfikacji miejsc i szczątków nie zostało zrealizowane w pełni, ponieważ od 2023 r. toczyły się rozmowy z właścicielem działki o jej udostępnienie, a także rozmowy z zarządem gminy o wyznaczenie miejsc pochówku. Kwestia niższego niż zakładane wykonanie mierników związanych z publikacjami naukowymi wynikała z faktu, iż mierniki dotyczyły publikacji zakończonych (opublikowanych/wydanych). Proces recenzowania prac publikowanych przez Oddział niejednokrotnie wydłużał czas realizacji zadania.

Koszty realizacji zadań ustawowych obejmowały również koszty wynagrodzeń i obsługi administracyjnej realizowanej przez OBAGWr i komórki administracyjne (księgowość, kadry, obsługa IT).

Funkcjonujące w strukturze Oddziału komórki organizacyjne współpracowały z odpowiednimi komórkami organizacyjnymi Centrali IPN przy realizacji następujących przedsięwzięć:

- a) OBENWr – spektakle „Historia misia Wojtka” i „Historia Wiktorii i Franka”, koncert „W drodze...”, turniej gier planszowych pn. „Liga Planszówek”¹¹⁶ i turniej „Debat Historycznych”, pokaz filmu „Mocny człowiek” z muzyką na żywo w ramach projektu pn. „Kultura (nie)ocalona”, spotkanie autorskie „Zostali na wschodzie”, warsztaty historyczne, obóz historyczno-patriotyczny w Gdańsku, zakup i udostępnienie trailera „Szybowcowa '87”, wystawa „Gospodarka III Rzeszy”, dni wydawnictwa IPN, projekt „Silni Polską”, „Przystanek Historia Szwajcaria”, „Drużyna Inki”, „Zostali na Wschodzie: słownik inteligencji w ZSRS 1945-1991”, a także Kongres Pamięci Narodowej w Warszawie oraz regionalne kongresy pamięci;
- b) OBBHWr – Konferencja „Józef Mackiewicz” - odczytania współczesne w 120 rocznicę urodzin, konferencja naukowa „Kochanek literackiej muzy: Interdyscyplinarne studia nad życiem i twórczością Sergiusza Piaseckiego”, oraz współpraca przy redakcji ogólnopolskiego dodatku prasowego „Najodważniejsi z odważnych”, poświęconego Solidarności Walczącej;
- c) WBSiIWr – prace poszukiwawczo-ekshumacyjne śp. Teofila Wróblewskiego, śp. Zenona Preka, śp. Jana Dudziaka, śp. Heleny Motylkówny, śp. Antoniego Wodyńskiego i śp. Ignacego Swindera, a także prace poszukiwawcze miejsc

¹¹⁶ Od 2025 r.

spoczynku jeńców wojennych Arbeitskommando 1001 w Wierzbowej (II etap);

- d) OBUWWr – rekonstrukcja kwater więziennych na Cmentarzu Osobowickim oraz upamiętnienie żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych Okręgu VII Śląskiego kpt. Henryka Flamego, ps. „Bartek” w Malerzowicach Wielkich;
- e) OAWr – realizacja dwóch projektów bazodanowych, tj. Bazy Ofiar Zbrodni Wołyńskiej oraz bazy pn. „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945”; udział w realizacji umowy zawartej pomiędzy IPN a Instytutem Naukowym w Kanadzie, polegający na porządkowaniu, opracowywaniu i ewidencjonowaniu materiałów archiwalnych zgromadzonych w celu ich digitalizacji i przejęcia przez IPN w formie cyfrowej.

Oddział weryfikował stopień realizacji zadań i podzadań dokonując okresowych analiz ich zakresu rzeczowego i finansowego. Jak wskazał Dyrektor Oddziału, poziom zaawansowania realizacji zadań, z uwagi na ich charakter, np. daty wydarzeń, rocznic itp., nie rozkładał się równomiernie w ciągu roku kalendarzowego.

Wysokość wydatków zaplanowanych na realizację powyższych zadań przypisanych do obu funkcji w latach 2022-2024 wyniosła odpowiednio: 20 680,7 tys. zł, 24 157,2 tys. zł i 28 068,7 tys. zł, a ich wykonanie wyniosło odpowiednio: 20 447,0 tys. zł, 24 108,2 tys. zł i 27 925,1 tys. zł.

Nowe zadania, wprowadzane w ciągu roku do planu pracy objęły w OBUWWr m.in.: wykonanie i montaż tablicy memoratywnej poświęconej Polakom i więźniom innych narodowości osadzonych w AI. Breslau-Lissa (2023 r.), pomnik Powstańczej Warszawy – upamiętnienie ludności cywilnej powstańczej Warszawy deportowanej do Wrocławia w latach 1944-1945 (2024 r.), tablica poświęcona Kornelowi Morawieckiemu – przeznaczona do Przystanku Historia (2022 r.), powstanie kwatery ofiar terroru komunistycznego na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu oraz przygotowanie uroczystości w rocznicę mordu na żołnierzach NSZ Okręgu VII Śląskiego kpt. Henryka Flamego ps. „Bartek” w Malerzowicach Wielkich (2024 r.). Zrezygnowano natomiast z realizacji dwóch zadań, tj. projektu poświęconego Danucie Siedzikównie „Ince”, planowanego w 2024 r. w ramach działalności Przystanku Historia, oraz z dodruku w latach 2023-2024 puzzli przestrzennych (w związku z posiadaniem ich zapasu wydrukowanego w 2022 r.). Wystąpiło także przesunięcie terminu realizacji na kolejny rok budżetowy (drugą połowę 2025 r. i 2026 r.) projektu „Stanisławowski Las Pamięci”.

OBENWr zrealizowało w latach 2022-2024 łącznie 16 nowych zadań, w tym dziewięć z inicjatywy własnej, trzy - z inicjatywy zgłoszonej przez Biuro Przystanków Historia Centrali IPN (w 2022 r.: Danuta Siedzikówna „Inka” i „Miś Wojtek”, a w 2024 r. - „Historia Wiktorii i Franka”), dwa – z inicjatywy Biura Edukacji Narodowej Centrali IPN (w 2023 r. Kongresy Pamięci Narodowej, a w 2024 r. projekt „Silni Polską”), jeden z inicjatywy Wydawnictwa IPN (w 2022 r. - „Dni Wydawnictwa IPN”) oraz jeden z inicjatywy Biura Nowych Technologii Centrali IPN (w 2022 r. - Szybowcowa '87).

OBBHWr zrezygnowało z organizowanej przez siebie konferencji pt. „Aparat bezpieczeństwa Państwa wobec Kościoła Katolickiego i prawosławnego

w Europie Środkowo-Wschodniej”, z uwagi na zbieżność jej tematu z tematem konferencji organizowanej przez Centralę IPN¹¹⁷, a w 2024 r. zrealizowało cykl sześciu paneli dyskusyjnych związanych z rocznicami ważnych wydarzeń historycznych (zgodnie z wytycznymi Centrali IPN).

W związku z realizacją dodatkowych zadań, zarówno z własnej inicjatywy jak i realizowanych we współpracy z innymi jednostkami IPN, do planu finansowego Oddziału wprowadzano zmiany zwiększające, tj. sześć w 2022 r. na łączną kwotę 421,9 tys. zł, 15 w 2023 r. na łączną kwotę 2118,9 tys. zł. oraz osiem zmian w 2024 r. na łączną kwotę 807,8 tys. zł. W celu realizacji zadań ustawowych Oddział zlecał usługi lub dostawy podmiotom zewnętrznym. Łączny koszt zlecenia zadań w latach 2022-2024 wyniósł 4176,8 tys. zł, z czego 1047,8 tys. zł, w 2022 r., 1401,0 tys. zł w 2023 r. i 1727,9 tys. zł w 2024 r.

(akta kontroli: tom IV, str. 2-3, 92-143, 118-211, 214-216, 226-236, 245-248, 704-764; tom V, str. 202-605; tom VI, str. 565-566, 776-782)

2.8 Korzystanie ze służbowych kart płatniczych

Wydatkowanie środków przy użyciu służbowych kart płatniczych uregulowane zostało zarządzeniem nr 7/14 Prezesa IPN z 29 stycznia 2014 r. w sprawie regulaminu korzystania ze służbowych kart płatniczych użytkowanych przez pracowników Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Broni Przeciwko Narodowi Polskiemu¹¹⁸. Oddział dysponował od 2018 r. zgodą Prezesa IPN na posługiwanie się czterema kartami płatniczymi. W tym samym roku zrezygnował z możliwości posługiwania się dwoma takimi kartami¹¹⁹. W praktyce Oddział użytkował jedną kartę płatniczą w latach 2022-2024 i dwie karty płatnicze od stycznia 2025 r., przy czym pierwszą z nich posługiwał się wyznaczony pracownik Delegatury w Opolu, a drugą wyznaczony pracownik Oddziału. Ustalony przez Dyrektora Generalnego IPN miesięczny limit wydatków dla karty płatniczej wyniósł odpowiednio 3,0 tys. zł¹²⁰ i 20,0 tys. zł¹²¹. W latach 2022-2024 opłata roczna za użytkowanie karty wyniosła 175,0 zł. Od 2025 r. nie ponoszono kosztów dokonywania płatności kartą.

Zgodnie z zarządzeniem w sprawie korzystania ze służbowych kart płatniczych, płatności taką kartą dokonywano w Oddziale w sytuacji, gdy nie było możliwości zapłaty przelewem bankowym. Wydatkowanie środków przy użyciu karty płatniczej każdorazowo poprzedzone było złożeniem wniosku zakupowego. Płatności kartą poddane szczegółowej kontroli obejmowały zakupy na łączną kwotę 11,6 tys. zł i dotyczyły wyposażenia do serwowania kawy, drobnego sprzętu biurowego (lampki na biurka), zniczy i kwiatów, a także artykułów spożywczych, usług kurierskich, biletów komunikacji miejskiej, biletów lotniczych do delegacji zagranicznych, rocznej subskrypcji programu graficznego Canva

¹¹⁷ Pt. „W poszukiwaniu wroga ... Aparat bezpieczeństwa w państwach Europy Środkowo - Wschodniej wobec środowisk niezależnych, przejawów oporu społecznego i postaw opozycyjnych 1956-1980”.

¹¹⁸ Zmienione zarządzeniem nr 23/18 Prezesa IPN z 14 maja 2018 r.; dalej: zarządzenie w sprawie korzystania ze służbowych kart płatniczych.

¹¹⁹ Pismo znak OVIWr-301-2/18 z 7 maja 2018 r.

¹²⁰ Pismo Dyrektora Generalnego Instytutu Pamięci Narodowej znak BBII3-0780-3(5)/15 z 18 lutego 2015 r.

¹²¹ Dyrektor Oddziału skierował 19 sierpnia 2024 r. wniosek do Prezesa IPN o wyrażenie zgody na wydanie karty i uzyskał taką zgodę wraz ze zwiększeniem limitu.

Pro, badania technicznego samochodu osobowego, węża ogrodowego, grabi, mebli biurowych (stołów, krzeseł, sofy), elektrycznych grzejników itp.

W Oddziale akceptowano wnioski pracowników dotyczące jednorazowych zakupów powtarzalnych towarów, a także wnioski obejmujące kwoty zabezpieczające środki na takie zakupy na okres sześciu lub 12 miesięcy, niemniej we wnioskach nie wskazywano planowanego sposobu uregulowania zobowiązań (tj. w formie przelewu bankowego lub poprzez płatność kartą). Łączna kwota wydatków poniesionych w latach 2022-2024 przez Oddział i Delegaturę w Opolu na zakup kwiatów wyniosła odpowiednio 28,2 tys. zł, 17,2 tys. zł oraz 21,1 tys. zł, na zakup zniczy odpowiednio 0,3 tys. zł, 5,2 tys. zł oraz 7,5 tys. zł, natomiast na zakup artykułów spożywczych odpowiednio 13,8 tys. zł, 10,0 tys. zł i 12,5 tys. zł. Oddział nie posiadał dokumentacji umożliwiającej stwierdzenie dokonywania weryfikacji możliwości dokonywania płatności przelewem bankowym za dokonywane zakupy powtarzalnych towarów. Prowadzenie takiej weryfikacji było uzasadnione w świetle § 6 ust. 1 zarządzenia w sprawie korzystania ze służbowych kart płatniczych, gdzie przewidziano, że pracownik będący użytkownikiem służbowej karty płatniczej używa jej, gdy nie ma możliwości uregulowania płatności w formie przelewu bankowego. Jak wskazał Dyrektor Oddziału, kwestia weryfikacji możliwości dokonania płatności przelewem bankowym, przed jej dokonaniem przy użyciu służbowej karty płatniczej podlega weryfikacji polegającej na zapytaniu sprzedawcy o możliwość dokonania płatności przelewem, a służbowe karty płatnicze wykorzystywane są do dokonywania płatności wyłącznie w sytuacjach, gdy sprzedawca nie oferuje możliwości uregulowania zobowiązania z odroczonym terminem płatności (w formie przelewu), placówka handlowa dopuszcza płatność jedynie gotówką lub kartą, lub gdy występują inne uzasadnione okoliczności, w których odmowa zapłaty kartą uniemożliwiłaby dokonanie zakupu.

(akta kontroli: tom V, str. 606-664; tom VI, str. 1-498, 503-530, 757-775)

2.9 Realizacja działań w ramach kontroli zarządczej

Roczny plan działalności, w tym w zakresie działalności ustawowej, obejmujący cele/zadania oraz mierniki określające stopień ich realizacji, opracowywany był przez Oddział i zatwierdzany dla każdego z lat objętych kontrolą na formularzu oznaczonym symbolem UB-BZ „Zestawienie planowanych wydatków budżetowych zgodnych z ustawą budżetową w układzie zadaniowym na rok bieżący”¹²². Opracowywano również sprawozdania z wykonania przywołanych powyżej planów w formie:

- a) formularza RB-BZ1 „Roczne sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym”,
- b) informacji dotyczącej wykonania planu wydatków w układzie zadaniowym.

W rocznych planach działalności Oddziału (UB-BZ) oraz w sprawozdaniach z ich realizacji (m.in. RB-BZ1) wskazano i opisano, wyznaczone przez Centralę IPN,

¹²² Udostępniony w aplikacji TrezorBZ formularz o którym mowa w § 8 pkt 42 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej (Dz. U. 2022 r. poz. 745, ze zm.), poprzedzonym rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 28 stycznia 2019 r. w sprawie

mierniki określające stopień realizacji poszczególnych celów/zadań Oddziału, jak również wyznaczono ich odpowiednio docelowe i osiągnięte w danym roku wartości w ujęciu rzeczowym i finansowym. Dla poszczególnych rodzajów realizowanej przez Oddział działalności przewidziano następujące zadania/działania i związane z nimi mierniki:

- 1) archiwalna: a) podzadanie 1.9.1. – cel: udostępnianie dokumentów w postaci cyfrowej wszystkim kategoriom wnioskodawców (miernik: liczba uporządkowanych i opracowanych dokumentów udostępnionych w postaci cyfrowej), b) działanie 1.9.1.1. – cel: opracowanie i digitalizacja zgromadzonych dokumentów (miernik: liczba zgromadzonych, opracowanych i zdigitalizowanych dokumentów), c) działanie 1.9.1.2. – cel: udostępnianie dokumentów wszystkim kategoriom wnioskodawców (miernik: liczba udostępnionych dokumentów);
- 2) śledcza: działanie 1.9.2.2. – cel: zapewnienie obywatelom konstytucyjnego prawa do wszechstronnego i bez nieuzasadnionej zwłoki wyjaśnienia wszystkich okoliczności dot. zbrodni nazistowskich, komunistycznych, wojennych, przeciwko ludzkości, pokojowi i innych (miernik: liczba postępowań zakończonych przez prokuratorów IPN w ciągu roku kalendarzowego);
- 3) lustracyjna: a) działanie 1.9.3.1. – cel: publikacja w BIP zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 tzw. ustawy lustracyjnej z 2006 r. oraz w katalogach z art. 52a pkt 6, 7 i 8 ustawy o IPN z 1988 r. (miernik: liczba osób, odnośnie których zebrano i ostatecznie zweryfikowano informacje), b) działanie 1.9.3.2. – cel: przygotowanie postępowań lustracyjnych (miernik: liczba osób, odnośnie których zebrano i ostatecznie zweryfikowano informacje);
- 4) badawcza: działanie 1.9.4.1. – cel: prowadzenie badań naukowych nad najnowszą historią Polski i ich upowszechnianie (miernik: liczba publikacji naukowych);
- 5) edukacyjna: działanie 1.9.4.1. – cel: upowszechnianie wiedzy na temat najnowszej historii Polski (miernik: liczba zrealizowanych przedsięwzięć/publikacji);
- 6) poszukiwawcza: działanie 1.9.4.1. – cel: prowadzenie prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego i upowszechnianie ich wyników (miernik: liczba zrealizowanych przedsięwzięć);
- 7) upamiętniania walk i męczeństwa: a) podzadanie 9.1.1. – cel: utrzymanie i ochrona miejsc pamięci narodowej (mierniki: liczba obiektów wprowadzonych do ewidencji miejsc pamięci narodowej i liczba przeprowadzonych lustracji miejsc pamięci narodowej), b) działanie 9.1.1.7. – cel: poprawa stanu utrzymania miejsc pamięci narodowej oraz grobów i cmentarzy wojennych (miernik: liczba wykonanych remontów miejsc pamięci oraz grobów i cmentarzy wojennych), c) działanie 9.1.1.9. – cel: edukacja historyczna i propagowanie postaw patriotycznych (mierniki: liczba dofinansowanych przedsięwzięć upamiętniających wydarzenia historyczne

i liczba zrealizowanych trwałych upamiętnień faktów, wydarzeń i postaci związanych z walką i męczeństwem).

Wykonanie zaplanowanych na lata 2022-2024 wielkości mierników służących monitorowaniu wykonaniu celów i zadań Oddziału przedstawione zostały w punkcie 2.7 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli: tom I, str. 527, 530, 532-535; tom IV, str. 92-96, 98-102, 118-122, 168-181)

Procedury kontroli zarządczej wprowadzone zostały w IPN zarządzeniem nr 1/11 Prezesa IPN z 28 stycznia 2011 r. w sprawie procedur kontroli zarządczej w Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, gdzie w § 11 przewidziano m.in., że kierownicy:

- a) jednostek i komórek organizacyjnych zobowiązani są do bieżącej oceny funkcjonowania kontroli zarządczej i podejmowania środków zaradczych w celu wyeliminowania zidentyfikowanych problemów (ust. 2);
- b) jednostek organizacyjnych co najmniej raz w roku przeprowadzają samoocenę systemu kontroli, dokumentując jej wyniki na piśmie (ust. 3).

Z kolei decyzją nr 6/2016 Dyrektora Oddziału z 23 lutego 2016 r. w sprawie wprowadzenia Systemu kontroli zarządczej w Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu:

- a) wprowadzono obowiązek przeprowadzania przynajmniej raz do roku procesu identyfikacji i analizy czynników ryzyka, oraz analizowania każdego czynnika ryzyka pod kątem jego wpływu na osiągnięcie przez jednostkę założonych celów i zadań (§ 6 ust. 6);
- b) wprowadzono wymóg prowadzenia rejestru ryzyk strategicznych i operacyjnych, opracowywany w oparciu o kwestionariusze identyfikacji i oceny ryzyk, przy czym każda komórka organizacyjna Oddziału prowadzi częściowy rejestr ryzyk, który w terminie do końca czerwca każdego roku przekazywany jest koordynatorowi kontroli zarządczej (§ 6 ust. 9);
- c) dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemu kontroli zarządczej wyznaczono zespół ds. kontroli zarządczej, kierowany przez koordynatora kontroli zarządczej, którą to funkcję powierzono kierownikowi Referatu Prawno-Organizacyjnego¹²³ (§ 7 ust. 2);
- d) przewidziano, że do zadań zespołu ds. kontroli zarządczej należy m.in. monitorowanie systemu zarządzania ryzykiem w jednostce oraz przygotowanie i przeprowadzenie procesu samooceny kontroli zarządczej w Oddziale (§ 7 ust. 4 pkt 3 i 4), z której do końca lutego każdego roku koordynator zespołu ds. kontroli zarządczej sporządza pisemny raport (§ 4 ust. 1 pkt 5b);
- e) przewidziano, że do monitorowania systemu kontroli zarządczej w Oddziale stosuje się program wydawnictwa Forum pn. „Narzędzia do kontroli zarządczej. Program do realizacji standardów kontroli” (§ 8 ust. 2).

W okresie objętym kontrolą w Oddziale nie realizowano, przewidzianego w § 6 ust. 9 załącznika do decyzji nr 6/2016 Dyrektora Oddziału z 23 lutego 2016 r., obowiązku prowadzenia rejestru ryzyk strategicznych i operacyjnych, jak

¹²³ Obecnie kierownik Oddziałowego Biura Administracyjno-Gospodarczego (OBAGWr).

również prowadzenia przez poszczególne komórki organizacyjne częściowych rejestrów ryzyk, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Nie dysponowano także programem pn. „Narzędzia do kontroli zarządczej. Program do realizacji standardów kontroli” wydawnictwa Forum, przewidzianym w § 8 ust. 2 załącznika do decyzji nr 6/2016 Dyrektora Oddziału z 23 lutego 2016 r. do monitorowania systemu kontroli zarządczej w Oddziale, co omówiono szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Obowiązujący od 12 grudnia 2022 r. zakres obowiązków koordynatora kontroli zarządczej¹²⁴ obejmował m.in. następujące zadania: (a) nadzór i koordynacja działań w zakresie kontroli zarządczej, (b) opracowywanie i wdrażanie procedur związanych z kontrolą zarządczą oraz monitorowanie ich efektywności, (c) analizę i ocenę ryzyka w obszarze realizowanych zadań i procesów, (d) przeprowadzanie audytów wewnętrznych i kontrolowanie zgodności z przyjętymi procedurami i standardami, (e) sporządzanie raportów dotyczących stanu kontroli zarządczej.

Koordynator kontroli zarządczej nie prowadził – przewidzianych w jego zakresie obowiązków – audytów i kontroli wewnętrznych pod kątem zgodności realizowanych zadań i procesów z przyjętymi procedurami i standardami, na co wskazano także w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dyrektor Oddziału składał i przekazywał do Centrali IPN pisemne oświadczenia o stanie kontroli zarządczej za lata 2022-2024 oświadczając, że w kierowanej przez niego jednostce w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.

Procedura samooceny kontroli zarządczej przeprowadzona została w Oddziale w styczniu 2023 r. za rok 2022, w styczniu 2024 r. za rok 2023 i w styczniu 2025 r. za rok 2024. Pisemne raporty z tych samoocen kontroli zarządczej sporządzone zostały przez koordynatora kontroli zarządczej i zatwierdzone przez Dyrektora Oddziału przed końcem lutego odpowiednio 2023 r., 2024 r. i 2025 r. Wynikało z nich, że na łączną liczbę 143, 147 i 146 ankiet przekazanych pracownikom Oddziału w styczniu odpowiednio 2023 r., 2024 r. i 2025 r., wypełnionych i zwróconych zostało anonimowo odpowiednio 20 (14,0%), 22 (15,0%) i 15 (10,3%). Mając na uwadze powyższe wyniki ankiety uznano za niereprezentatywne, uniemożliwiające właściwe odzwierciedlenie skali obszarów postrzeganych jako wymagające poprawy lub funkcjonujących w sposób należyty.

W Oddziale nie realizowano w innej formie udokumentowanych procesów monitorowania systemu zarządzania ryzykiem w jednostce oraz procesów identyfikacji i analizy czynników ryzyka, prowadzonych z własnej inicjatywy Oddziału pod kątem ich wpływu na osiągnięcie założonych celów i zadań. Oddział nie prowadził także w tym zakresie audytów i kontroli wewnętrznych o których mowa w zakresie obowiązków koordynatora kontroli zarządczej. Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą w Oddziale nie prowadzono odrębnych, udokumentowanych procesów identyfikacji i analizy ryzyka inicjowanych lokalnie. Wskazał jednocześnie, że działania w tym zakresie

¹²⁴ Powierzenie obowiązków koordynatora kontroli zarządczej nastąpiło pismem Dyrektora Oddziału z 12 grudnia 2022 r., a ich przyjęcie zostało potwierdzone odrębnym podpisem.

realizowano w oparciu o obowiązujące wytyczne oraz dokumentację Centrali IPN.

W każdym z lat okresu objętego kontrolą z inicjatywy Kierownika Samodzielnej Sekcji Audytu Wewnętrznego (funkcjonującej w strukturze organizacyjnej Centrali IPN) i na potrzeby opracowywanego przez tę komórkę organizacyjną na kolejny rok planu audytu wewnętrznego realizowano w Oddziale czynności związane z identyfikacją i analizą czynników ryzyka dla poszczególnych obszarów prowadzonej działalności i występujących w ich ramach procesów, czego efektem były analizy ryzyka (zawierające m.in. kategorie, wagi i poziomy ryzyk zidentyfikowanych dla poszczególnych obszarów/procesów), sporządzane w postaci tabelarycznej a zatwierdzane przez Dyrektora Oddziału. I tak np. realizowanemu przez:

- 1) OBENWr procesowi „Działalność edukacyjna, projektowanie oraz prowadzenie i nadzorowanie konkursów, upowszechnianie wiedzy o porzeczności i najnowszej historii Polski” przypisano: a) w kategorii „priorytety kierownictwa” na lata 2022-2025 każdorazowo najwyższą możliwą wagę ryzyka, tj. na poziomie „4”, b) w kategorii „istotność pod względem finansowym” na lata 2022-2023 i dla 2024 r. wagę ryzyka na poziomie „4”, a dla 2025 r. na poziomie „3”;
- 2) OBAGWr procesowi „Obsługa administracyjno-gospodarcza, zarządzanie majątkiem ruchomym i nieruchomym” przypisano: a) w kategorii „priorytety kierownictwa” na lata 2022-2025 każdorazowo najwyższą możliwą wagę ryzyka, tj. na poziomie „4”, b) w kategorii „istotność pod względem finansowym” na lata 2022-2025 każdorazowo wysoką wagę ryzyka, tj. na poziomie „3”;
- 3) OBAGWr procesowi „Przygotowywanie dokumentacji przetargowej w ramach prowadzonych postępowań” przypisano: a) w kategorii „priorytety kierownictwa” na lata 2022-2025 każdorazowo najwyższą możliwą wagę ryzyka, tj. „4”, b) w kategorii „istotność pod względem finansowym” na lata 2022-2025 każdorazowo najwyższą wagę ryzyka, tj. na poziomie „4”.

(akta kontroli: tom I, str. 505-525, 536-590, 594-596)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wykonawcy trzech objętych badaniem umów zleceń¹²⁵ na kwotę 187,0 tys. zł zostali wybrani w sposób niekonkurencyjny, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp oraz zasadą przeprowadzania postępowania w sposób przejrzysty, zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji, a także było niezgodne z § 6

¹²⁵ 1) umowy nr 18 z 29 czerwca 2023 r. na kwotę 97,0 tys. zł za zorganizowanie i przeprowadzenie 200 zajęć historyczno-edukacyjnych prezentujących postać i historię Danuty Siedzikówny „Inki” sanitariuszki AK, połączonych z nauką pierwszej pomocy, 2) umowy nr 25 z 29 sierpnia 2023 r. na kwotę 69,2 tys. zł (po uwzględnieniu podwyższenia wynagrodzenia aneksem nr 1 z 1 września 2023 r. o kwotę 25,6 tys. zł) za wykonanie czynności obsługi organizacyjno-technicznej 100 spektakli pt. „Historia Misia Wojtka”, 3) umowy nr 14 z 7 maja 2024 r. na kwotę 20,8 tys. zł za wykonanie czynności obsługi organizacyjno-technicznej 30 spektakli pt. „Historia Misia Wojtka” (umowa została zawarta już po wykonaniu przedmiotu zamówienia, gdyż spektakle odbyły się w dniach 22-30 kwietnia 2024 r.).

ust. 7 pkt 6 zarządzenia w sprawie zamówień publicznych w zakresie zamówień o wartości powyżej 10,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału odnośnie wyboru wykonawcy umowy na czynności obsługi organizacyjno-technicznej 100 spektakli pt. Historia Misia Wojtka wyjaśnił, między innymi, że zamówienie zostało udzielone wybranemu wykonawcy na podstawie rekomendacji Biura Przystanków Historia w Warszawie, które wcześniej współpracowało z wykonawcą i było zadowolone z jakości świadczonych usług. Decyzję o jego zaangażowaniu podjęto na podstawie pozytywnych doświadczeń ze współpracy. W przypadku zawierania umów zleceń, zgodnie z przepisami, nie istnieje obowiązek formalnego rozpoznania rynku. Ponadto jego doświadczenie oraz dostępność w wymaganym czasie były kluczowe dla terminowej realizacji zamówienia. W odniesieniu do umowy na obsługę organizacyjno-techniczną 30 spektakli Dyrektor Oddziału złożył analogiczne wyjaśnienia. Wyjaśnił również, że oferty innych wykonawców nie zostały pozyskane ponieważ wydarzenie miało specyficzny charakter i wymagało doświadczenia w podobnych projektach oraz szybkiej realizacji.

W zakresie umowy dotyczącej zajęć historyczno-edukacyjnych Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że wybór wykonawcy zamówienia wynikał z rekomendacji Biura Przystanków Historia w Centrali IPN w Warszawie. Biuro to mając wcześniejsze doświadczenia we współpracy z wykonawcą, wskazało go jako odpowiedniego kandydata do realizacji tego zadania. Decyzja o wyborze wykonawcy została podjęta po konsultacjach z przedstawicielami Biura Przystanków Historia, które odbywały się z formie rozmów telefonicznych. Ze względu na upływ czasu nie jest możliwe wskazanie konkretnych osób uczestniczących w tych konsultacjach. Przed udzieleniem zamówienia nie pozyskano co najmniej trzech ofert podmiotów ze względu na wybór wykonawcy oparty na analizie jego doświadczenia w prowadzeniu zajęć historyczno-edukacyjnych, dostępności czasowej oraz zdolności do realizacji projektu w wymaganym zakresie. Wykonawca spełniał wszystkie wymagane kryteria merytoryczne i organizacyjne, co pozwoliło na efektywną realizację zamówienia w zakładanym terminie oraz zgodnie z przyjętymi założeniami programowymi.

NIK wskazuje, że zasada oszczędnego wydatkowania środków publicznych wymaga zapewnienia w jak najszerszym zakresie konkurencyjnego sposobu wyłaniania wykonawców zamówień publicznych na warunkach rynkowych. Niekonkurencyjny tryb udzielania zamówień nie koreluje z tą zasadą. Ponadto należy zauważyć, że według § 6 ust. 7 pkt 6 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych do obowiązków wnioskodawcy, dla zamówień których wartość przekracza 10 tys. zł brutto, należało sporządzenia zestawienia porównawczego minimum trzech ofert różnych wykonawców albo uzasadnienie zasadności powierzenia wykonania zamówienia danemu wykonawcy. We wnioskach zakupowych nie wykazano zasadności powierzenia zamówień wykonawcom, którym zostały udzielone. Nie wykazano, że zamówienia nie mogły być zrealizowane przez innych wykonawców (przedmiot zamówień nie powodował, że zamówienia mogły być wykonane wyłącznie przez wykonawców, którym powierzono ich realizację). Wykonawca zamówienia na rzecz IPN, nie powinien być traktowany, po jego prawidłowym wykonaniu, jako podmiot w uprzywilejowanej pozycji w aspekcie uzyskiwania kolejnych zamówień udzielanych przez jednostki organizacyjne IPN. Prowadzi to bowiem to

wyeliminowania konkurencji. Dyskrecjonalny sposób wyboru wykonawców zamówień nie współgra z obowiązkiem przeprowadzania postępowania o udzielanie zamówień w sposób przejrzysty. Analiza wniosków zakupowych (w których powoływano się na 11 ust. 2 pkt 1 ustawy Pzp – jako podstawę niestosowania ustawy Pzp, podczas gdy przepis ten dotyczy wyłączenia umów z zakresu prawa pracy, do których nie należą umowy zlecenia) oraz treść złożonych wyjaśnień wskazuje, że w Oddziale błędnie uznawano, że zawieranie umów zleceń nie stanowi udzielania zamówień publicznych, a w związku z tym, nie jest konieczne pozyskiwanie ofert konkurencyjnych. Niezależnie od nieprawidłowości takiego stanowiska, należy podkreślić, że również wydatki ponoszone na podstawie umów zlecenia, objęte są zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych.

(akta kontroli: tom X. str. 58-312; tom XIV, str. 1-40, 160-166, 329-336)

2. Proces zawierania umów zlecenia, ich realizacji i nadzór w tym zakresie nie zawsze był rzetelny i zapewniający gospodarne wydatkowanie środków publicznych:

a) Oddział dopuścił do realizacji umowy na przeprowadzenie zajęć historyczno-edukacyjnych prezentujących postać i historię Danuty Siedzikówny „Inki” sanitariuszki AK, połączonych z nauką pierwszej pomocy, w sposób niezgodny z postanowieniami umowy oraz nierzetelnie sprawował nadzór nad jej realizacją i rozliczeniem. Nieprawidłowo ukształtowane zostały również warunki umowy, które nie odpowiadały założeniom umownym dotyczącym przeprowadzenia zajęć w uzgodnieniu z dyrektorami placówek szkolnych.

Oddział wypłacił wykonawcy wynagrodzenie w kwocie 97,0 tys. zł pomimo, że:

- wykonawca nie przekazał Oddziałowi miesięcznych raportów zawierających dane określone w § 7 umowy (nazwę i adres placówki szkolnej z podaniem liczby uczniów biorących udział w zajęciach, liczbę apteczek, przekazanych protokolarnie szkołom) – przekazanie tych raportów przed wypłatą wynagrodzenia było wymagane zgodnie z § 8 ust. 5 ww. umowy;
- zestawienia liczby godzin wykonywania umowy nie potwierdził pracownik Oddziału, ale inne osoby, w tym osoby z podmiotów zewnętrznych (fundacji, klubu sportowego) i innych jednostek organizacyjnych IPN, co było niezgodne z § 8 ust. 3 umowy. Ponadto część potwierdzeń liczby godzin wykonywania umowy nie była zgodna z załącznikiem do umowy (nie zawierała wskazania godziny rozpoczęcia i zakończenia wykonywania umowy w poszczególnych dniach i liczby godzin wykonywania umowy w poszczególnych dniach). Przy czym część zestawień była podpisana przez osoby, których Oddział nie potrafił w toku kontroli zidentyfikować (wskazując na nieczytelność podpisów¹²⁶),
- nie weryfikowano faktycznego czasu przeprowadzonych zajęć, w tym w placówkach szkolnych. Ponadto zapłacono wynagrodzenie za realizację zajęć w tych samych dniach (2 i 3 listopada 2023 r.), sumując godziny zawarte

¹²⁶ Nieustalona przez Oddział osoba w imieniu klubu sportowego z Pruszcza Gdańskiego, potwierdziła przeprowadzenie zajęć w dniach: 7 września do 16.00 do 19.00, 11 września od 9.00 do 13.00, 19 września od 17.00 do 19.00, 21 września od 16.00 do 19.00, 28 września od 18.00 do 20.00). Nieustalona przez Oddział osoba w imieniu fundacji z Gdańska, potwierdziła przeprowadzenie zajęć 16 lipca od 15.00 do 18.00, 17 lipca od 15.00 do 18.00 oraz 19 lipca od 9.00 do 13.00.

w zestawieniu godzin wykonywania umowy posiadanym przez Oddział, a potwierdzonym przez Dyrektora Biura Przystanków Historia w Centrali IPN oraz potwierdzeniach („harmonogramach „Drużyna Inki”) dotyczących przeprowadzenia zajęć w trzech szkołach z województwa mazowieckiego. Informacje uzyskane przez NIK z ww. szkół, pozwoliły na ustalenie, że godziny zajęć w szkołach w większości pokrywały się z przedziałem czasu, w którym miały odbywać się zajęcia, potwierdzone przez Dyrektora Biura Przystanków Historia. Wykluczało to możliwość jednoczesnego uwzględnienia do rozliczenia godzin wykonywania umowy tych godzin, które zostały potwierdzone przez Dyrektora Biura Przystanków Historia jak i tych godzin, które wynikały z potwierdzeń godzin wykonywania zajęć w szkołach, posiadanych przez Oddział¹²⁷. Brak właściwego nadzoru nad realizacją umowy (brak wiedzy o faktycznej liczbie godzin wykonywania umowy) doprowadził do zawyżenia wynagrodzenia wypłaconego za zajęcia w dniach 2 i 3 listopada 2023 r. o kwotę 7,8 tys. zł (niezasadnie wypłacono wynagrodzenia za 16 godzin – uwzględniono bowiem w ww. dniach wykonywanie zajęć przez 22 godziny podczas gdy faktycznie zajęcia trwały 6 godzin).

Oddział dopuścił do realizacji umowy niezgodnie z jej postanowieniami (nie zmieniając jej postanowień, co wymagało formy pisemnej pod rygorem nieważności) w następującym zakresie:

- niewyegzekwowania od wykonawcy uzgodnienia z Oddziałem i sporządzenia harmonogramu zajęć, który Oddział miał zatwierdzić i zgodnie z którym miały być przeprowadzane zajęcia, o czym była mowa w § 5 umowy,
- zmiany sposobu realizacji zamówienia i przeprowadzenie części zajęć poza placówkami szkolnymi, przy czym część zajęć odbyła się (według potwierdzeń podpisanych przez osoby spoza IPN) w godzinach popołudniowych lub wieczornych w takich podmiotach jak fundacje czy klub sportowy (np. 1 września 2023 r. zajęcia miały być przeprowadzone w jednej z fundacji w godzinach od 16.00 do 18.00, 6 września od 16.00 do 19.00, 15 września od 17.00 do 19.00, 26 września od 9.00 do 14.00¹²⁸ – Oddział nie dysponował jednak wiedzą w jakich dokładnie miejscach miały zostać przeprowadzone zajęcia i jacy byli uczestnicy tych zajęć (z jakich szkół i w jakiej liczbie uczniowie uczestniczyli w tych zajęciach);
- nieprzekazania przez Oddział wykonawcy zamówienia scenariusza zajęć oraz 5000 apteczek do przekazania poszczególnym szkołom biorącym udział

¹²⁷ Dyrektor Biura Przystanków Historia potwierdził wykonywanie umowy, między innymi, przez 6 godzin, od 8.00 do 14.00 w dniu 2 listopada 2023 r. oraz przez 5 godzin, od 9.00 do 14.00 w dniu 3 listopada 2023 r. Do rozliczenia wynagrodzenia, „poza ww. godzinami, przyjęto również potwierdzenie przeprowadzenia zajęć przez 6 godzin w dniu 2 listopada 2023 r. w jednej ze szkół oraz przez 5 godzin w dniu 3 listopada 2023 r. (w tym w jednej ze szkół przez 2 godziny, a w drugiej przez 3 godziny). Łącznie zatem wypłacono wynagrodzenie za 22 godziny zajęć w dniach 2 i 3 listopada 2023 r., podczas gdy faktycznie czas trwania zajęć wynosił 6 godzin. Z informacji uzyskanych przez NIK ze szkół wynikało, że: 1) w jednej ze szkół w dniu 2 listopada 2023 r. zajęcia odbyły się na czterech godzinach lekcyjnych, od 9.40 do 10.25, od 11.25 do 12.10, od 12.15 do 13.00 i od 13.55 do 14.40, czyli trwały 3 godziny zegarowe, 2) w jednej ze szkół zajęcia odbyły się 3 listopada od 10.30 do 11.15, tj. trwały 0,75 godziny zegarowej, a w drugiej szkole zajęcia odbyły się 3 listopada 2023 r. w ciągu trzech godzin lekcyjnych, pomiędzy 11.50 a 14.15 i trwały 2,25 godziny zegarowej.

¹²⁸ Odbycie tych zajęć potwierdził wykonawca umowy na obsługę organizacyjno-techniczną spektakli pt. „Historia Misia Wojtka”.

w zajęciach, pomimo, że jednym z obowiązków wykonawcy w ramach umowy było przechowywanie, transport i przekazanie apteczek szkołom biorącym udział w zajęciach edukacyjnych.

Nieprzekazanie Oddziałowi harmonogramu zajęć i wykazu szkół oraz naruszenia § 5 i § 7 umowy, stanowiło zgodnie z § 9 ust. 1 umowy, podstawę do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym, bez prawa dochodzenia jakichkolwiek roszczeń od Oddziału. Ponadto Oddziałowi przysługiwało prawo potrącenia z wynagrodzenia wykonawcy kwoty 485 zł brutto, za każdą godzinę niewykonanych zajęć edukacyjnych w terminie, wynikającym z harmonogramu (§ 9 ust. 2 umowy).

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wynagrodzenie wykonawcy zostało wypłacone pomimo braku przekazania miesięcznych raportów zawierających dane określone w § 7 umowy, ponieważ przed wypłatą wynagrodzenia wykonawca dostarczył zestawienie liczby godzin wykonania umowy zlecenia oraz wystawił rachunek. Na rachunku potwierdzono wykonanie zamówienia pod względem merytorycznym przez Naczelnika Biura OBEN, co stanowiło podstawę wypłaty wynagrodzenia. Brak wymaganych raportów nie wpłynął na realizację umowy, gdyż potwierdzenie wykonania obowiązków odbyło się na podstawie innych dokumentów, takich jak zestawienie godzin i rachunek wystawiony przez wykonawcę, który został zatwierdzony przez odpowiedniego pracownika Oddziału IPN. Wynagrodzenie wykonawcy zostało wypłacone pomimo braku pełnego potwierdzenia przez Oddział IPN, ponieważ zestawienia liczby godzin wykonywania zlecenia zostały dostarczone przez osoby z podmiotów zewnętrznych, takich jak fundacje i kluby sportowe, które były zaangażowane w organizację i realizację zajęć. Potwierdzenia te pochodziły z miejsc, w których zajęcia faktycznie się odbyły i stanowiły dowód na ich realizację. Chociaż część potwierdzeń nie zawierała szczegółowych informacji, takich jak godziny rozpoczęcia i zakończenia zajęć oraz liczba godzin w poszczególnych dniach, dokumenty te zostały uznane za wystarczające, aby stwierdzić, że zajęcia się odbyły. Na tej podstawie dokonano wypłaty wynagrodzenia, uznając, że realizacja umowy miała miejsce zgodnie z założeniami. Harmonogram zajęć został ustalony telefonicznie z wykonawcą. Zakładano elastyczność w organizacji zajęć, a szczegóły były dostosowane do bieżących możliwości logistycznych i organizacyjnych wykonawcy. Scenariusz zajęć nie został przekazany wykonawcy, ponieważ dysponował własnym scenariuszem, opracowanym na podstawie wcześniejszego doświadczenia w prowadzeniu podobnych lekcji. Oddział nie opracował odrębnego scenariusza zajęć na potrzeby tej umowy, zakładając, że realizacja będzie przebiegała zgodnie z dotychczasową praktyką wnioskodawcy. Informacje na temat scenariusza były również przekazane telefonicznie, w wyniku rozmów zapadły ustalenia dotyczące realizacji zajęć. Zmiana sposobu realizacji zamówienia, polegająca na przeprowadzeniu części zajęć poza szkołami, wynikała z braku dostępnych pomieszczeń w szkołach, które uniemożliwiały organizację zajęć w odpowiednich warunkach. Zajęcia odbywały się w dostępnych miejscach, które oferowały odpowiednią przestrzeń, a godziny popołudniowe oraz wieczorne były najlepszymi, aby dostosować je do dostępności uczestników. Pomimo braku pisemnej zmiany umowy, zmiana sposobu realizacji zajęć była uzasadniona okolicznościami organizacyjnymi. Zajęcia odbywały się zgodnie z celami umowy, a ich realizacja w innych miejscach, w godzinach popołudniowych, nie wpłynęła na efekt końcowy

projektu. Wypłata wynagrodzenia za zajęcia przeprowadzone w tej formie miała miejsce, ponieważ głównym celem umowy było przeprowadzenie zajęć edukacyjnych, niezależnie od miejsca ich realizacji edukacyjne, niezależnie od miejsca ich realizacji, pod warunkiem, że były zgodne z założeniami merytorycznymi umowy. Apteczki pierwszej pomocy miały zostać przekazane przez Biuro Przystanków Historia IPN w Warszawie, jednak ostatecznie nie zostały one dostarczone. Mimo tego, brak dostarczenia apteczek, nie wpłynął na realizację podstawowych działań umowy, ponieważ pozostałe zobowiązania zostały zrealizowane zgodnie z założeniami projektu. Apteczki miałyby być przekazane w formie rozdania, co stanowiło element uzupełniający realizację umowy. Apteczki miały być elementem uzupełniającym umowy zajęcia, służącym utrwaleniu przekazywanych dzieciom umiejętności z zakresu pierwszej pomocy. Nie były one kluczowe dla realizacji umowy. Z tego powodu, przed wypłatą wynagrodzenia wykonawcy Oddział nie dysponował formalnymi dowodami potwierdzającymi rozprawienie apteczek, ponieważ ich dostarczenie nie stanowiło podstawowego elementu realizacji umowy.

NIK wskazuje, że stanowisko Dyrektora Oddziału nie znajduje umocowania w postanowieniach umowy. Oddział dopuścił do realizowania umowy niezgodnie z jej warunkami i wypłaty wynagrodzenia pomimo niespełnienia warunków określonych w umowie. Nadzór na realizacją umowy był nienależyty, sprowadzał się do akceptacji dokumentów, które nie spełniały warunków umownych i nie był wnikliwy co potwierdza sposób postępowania przy rozliczaniu wynagrodzenia za listopad 2023 r. Nie wykorzystano żadnych narzędzi do sprawdzenia faktycznej liczby godzin wykonywania przedmiotu umowy w stosunku do deklarowanej w dokumentach. Nie sposób zgodzić się z twierdzeniami Dyrektora Oddziału o osiągnięciu założeń projektu w sytuacji gdy Oddział nie dysponował precyzyjnymi informacjami, tak podstawowymi jak liczba szkół i uczniów, którzy wzięli udział w projekcie oraz adresy miejsc, w których miały być przeprowadzone zajęcia. Dyrektor Oddziału nie przedstawił również żadnych dowodów na brak możliwości przeprowadzenia zajęć edukacyjnych w szkołach;

(akta kontroli: tom X. str. 51-58, 120-175; tom XIV, str. 1-40, 160-166, 329-336; tom XV, str. 188-206, 440-482, 516-518)

b) Oddział powierzył realizację zamówienia na przeprowadzenie zajęć historyczno-edukacyjnych prezentujących postać i historię Danuty Siedzikówny „Inki” sanitariuszki AK, połączonych z nauką pierwszej pomocy, wykonawcy, którego kompetencji do realizacji zamówienia nie potwierdzono stosownymi dokumentami (przed zawarciem umowy Oddział nie pozyskał dokumentów potwierdzających, że wykonawca posiadał wykształcenie lub wiedzę umożliwiające przeprowadzenie zajęć w zakresie dotyczącym historii Danuty Siedzikówny „Inki” oraz zajęć w zakresie dotyczącym warsztatów z pierwszej pomocy). Zamówienie faktycznie realizowane było poza województwem dolnośląskim i opolskim, głównie w środkowej i północnej Polsce. Ponadto umowa była zawarta również na okres wakacji, kiedy szkoły nie prowadzą zajęć edukacyjnych. Wynagrodzenie miało być wypłacane według umowy z równych miesięcznych ratach, co faktycznie nie miało miejsca (wynagrodzenie wypłacano w zróżnicowanej wysokości, w zależności do liczby godzin w danym miesiącu przyjętej do rozliczenia).

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że Oddział nie pozyskał dokumentów potwierdzających kompetencję i wiedzę wykonawcy ponieważ decyzja o jego wyborze opierała się na rekomendacji Biura Przystanków Historia IPN w Warszawie. Biuro to miało wcześniejsze doświadczenie we współpracy z wykonawcą i przekazało informację, że posiada odpowiednie kwalifikacje. Oddział kierował się zaufaniem do tej rekomendacji i nie przeprowadził dodatkowej weryfikacji formalnej o w oparciu o dokumenty potwierdzające wykształcenie i kompetencje wykonawcy. Zajęcia miały odbywać się na terenie całej Polski, a decyzja o lokalizacji tych zajęć, w tym wyborze regionów, była wyłącznie decyzją Centrali IPN. W ramach tej decyzji wykonawca, zgodnie z umową, nawiązał kontakt ze szkołami w różnych województwach. Dolny Śląsk nie był uwzględniony w planie, ponieważ decyzja o realizacji zajęć w innych województwach została podjęta na poziomie Centrali IPN, mając na celu jak najszersze dotarcie do grupy odbiorców w skali ogólnopolskiej. Realizację umowy i wypłatę wynagrodzenia przewidziano również na okres wakacyjny, aby umożliwić przeprowadzanie zajęć w czasie, kiedy dzieci miały większą dostępność, a jednocześnie uniknąć kolizji z zajęciami szkolnymi. Okres wakacyjny był więc korzystny, ponieważ umożliwił przeprowadzenie edukacyjnych warsztatów bez zakłóceń w toku nauki szkolnej. Wynagrodzenie wypłacono po przeprowadzeniu zajęć, a nie w ratach, ponieważ wypłata była uzależniona od faktycznego wykonania zadania. Do rachunku za wykonanie usługi dołączono zestawienie godzin przeprowadzonych zajęć, co zostało uznane za podstawę do rozliczenia, mimo, że umowa przewidywała płatności w równych ratach.

NIK wskazuje, że udzielenie ww. zamówienia i sposób jego realizacji nie był celowy w aspekcie zasadniczego zakresu terytorialnego działania Oddziału, obejmującego województwo dolnośląskie i opolskie. Oddział, działając jako zamawiający, powinien samodzielnie weryfikować przesłanki uzasadniające powierzenie realizacji zamówienia danemu wykonawcy. Niespójne były założenia umowy co do jej realizacji w okresie wakacyjnym, z jednoczesnym uzgodnieniem z dyrektorami placówek terminów i miejsc przeprowadzenia zajęć. Z dokumentów dotyczących realizacji zamówienia nie wynika, aby jakiegokolwiek zajęcia w okresie wakacyjnym były uzgodnione z dyrektorami placówek szkolnych (ponadto zajęcia, według dokumentów dostępnych w Oddziale, były przeprowadzone w okresie wakacyjnym wyłącznie w lipcu, poza placówkami szkolnymi);

(akta kontroli: tom X, str. 58, 120-175; tom XIV, str. 1-40, 160-166, 329-336; tom XV, str. 188-206)

c) Oddział niezasadnie zwiększył wynagrodzenie wykonawcy obsługi organizacyjno-technicznej 100 spektakli pt. „Historia Misia Wojtka” o 25,6 tys. zł, tj. o niemal 59% w stosunku do wynagrodzenia ustalonego pierwotnie w umowie (umowa nr 25 została zawarta w 29 sierpnia 2023 r. na kwotę 43,6 tys. zł przy stawce godzinowej 218 zł, natomiast 24 dni później, tj. w 22 września 2023 r., zawarto z wykonawcą aneks nr 1 do ww. umowy zwiększający wynagrodzenie do kwoty 69,2 tys. zł, według stawki godzinowej 346,10 zł). W treści aneksu wskazano na zwiększone koszty transportu, zakwaterowania oraz obsługi organizacyjno-technicznej spektakli. Wniosek zakupowy nie zawierał szczegółowego uzasadnienia i wyliczenia wzrostu kosztów jaki miał nastąpić

w ciągu 24 dni. Oddział nie dysponował żadnymi dokumentami w tym zakresie, w tym wnioskiem lub kalkulacją przedstawioną przez wykonawcę. Natomiast 8 września pracownik Biura Przystanków Historia w Warszawie przesłał wiadomość pocztą elektroniczną o treści: „Uprzejmie proszę o wprowadzenie zwiększenia do Trezora przez Oddział IPN we Wrocławiu na paragraf 4170 w kwocie 25 620 zł brutto, celem zwiększenia kwoty umowy zlecenia na obsługę spektakli pt. „Historia Misia Wojtka”. Powodem powyższej zmiany jest wzrost kosztów obsługi spektakli”. Oddział był również w posiadaniu umowy zawartej 1 lutego 2023 r. przez Dyrektora Generalnego IPN, w której wysokość wynagrodzenia tego samego wykonawcy za obsługę organizacyjno-techniczną 100 spektakli o ww. tytule została ustalona w kwocie 69,2 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że po 24 dniach od zawarcia umowy dokonano aneksowania jej warunków i podwyższono wynagrodzenie wykonawcy o 25,6 tys. zł, tj. o 59% względem pierwotnej umowy. Wzrost wynagrodzenia wynikał z rosnących kosztów paliwa, noclegów i wyżywienia, co zostało zaakceptowane przez Biuro Przystanków Historia. Wskazał, że Oddział nie posiadał szczegółowej kalkulacji wzrostu kosztów.

NIK wskazuje, że w rzeczywistości gospodarczej nie nastąpiły zmiany pomiędzy 29 sierpnia 2023 r. a 22 września 2023 r., które uzasadniałyby 59% wzrost wynagrodzenia wykonawcy. Oddział nie posiadał kalkulacji wzrostu kosztów wynagrodzenia wykonawcy. Zwiększenie wynagrodzenia w takich okolicznościach było działaniem nieuzasadnionym i niegospodarnym;

(akta kontroli: tom X, str. 238-312; tom XIV, str. 1-40)

d) Oddział nierzetelnie rozliczał realizację czynności obsługi organizacyjno-technicznej spektakli pt. „Historia Misia Wojtka”, zarówno w przypadku umowy na obsługę 100 spektakli zawartej w 2023 r. jak i 30 spektakli zawartej w 2024 r. W zestawieniach godzin wykonywania umów zleceń w dniach, w których obsługiwanych było kilka spektakli, wykonawca wykazywał, a pracownik Oddziału potwierdzał jako liczbę godzin wykonywania umów iloczyn liczby spektakli i liczby 2 godzin (przy trzech spektaklach wykazanych zostało 6 godzin, przy czterech 8 godzin, przy pięciu 10 godzin, przy 6 spektaklach 12 godzin), podczas gdy faktyczna liczba godzin obsługi była znacznie krótsza (np. według harmonogramu w dniu 29 kwietnia 2024 r. pierwszy z sześciu spektakli rozpoczął się o godzinie 9.15 w Opolu, a ostatni rozpoczął się o godzinie 14.15 również w Opolu, zakładając ok. 40 minutowy czas spektaklu (wynikający z umów na występy aktorskie), 40 minut na czynności obsługi związane z przygotowaniem do spektaklu oraz 40 minut na czynności obsługi po zakończeniu spektaklu, łączny czas obsługi mógł trwać od godziny 8.35 do 15.35, czyli 7 godzin, natomiast do rozliczenia i zapłaty przedstawiono 12 godzin). Przy prawidłowym ustalaniu czasu wykonywania obsługi organizacyjno-technicznej oszacowana liczba godzin wykonywania ww. usługi byłaby mniejsza w przypadku ww. umów o łącznie niemal 95 godzin (77,25 godziny w przypadku umowy z 2023 r. i 17,66 godziny w przypadku umowy z 2024 r.). W wyniku prawidłowego rozliczania czasu wykonywania obsługi spektakli wynagrodzenie wykonawcy powinno być mniejsze o 26,7 tys. zł w przypadku umowy z 2023 r. i o 6,1 tys. zł w przypadku umowy z 2024 r.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że rozliczenie godzinowe odbywało się na podstawie wcześniejszych ustaleń, w ramach których przyjęto czas obsługi spektaklu wynoszący 2 godziny, w tym przygotowanie oraz demontaż scenografii. Chociaż czas trwania spektaklu był krótszy, przyjęcie 2 godzin na jeden spektakl miało na celu uproszczenie obliczeń i zapewnienie standardowego czasu rozliczenia. Takie ustalenie umożliwiło łatwiejsze rozliczenie usługi, a sama wypłata wynagrodzenia została dokonana na podstawie tej zasady. Wynagrodzenie było naliczane na podstawie zapisów umowy, zgodnie z którymi czas obsługi jednego spektaklu wynosił 2 godziny. Obejmowało to przygotowanie techniczne (montaż, testy, próby), nadzór nad przebiegiem spektaklu oraz czynności końcowe (demontaż, zabezpieczenie sprzętu). Przy większej liczbie spektakli dziennie, czas obsługi nie był liczony wyłącznie jako suma czasu trwania spektakli i przerw. Obsługa techniczna wymagała stałej gotowości i koordynacji działań. W dniach, w których odbywało się pięć spektakli, przyjęto do rozliczenia 10-12 godzin pracy, co uwzględniało: przygotowanie organizacyjno-techniczne przed pierwszym spektaklem, ciągłą obecność i nadzór nad spektaklami, czynności końcowe, takie jak demontaż i zabezpieczenie sprzętu.

NIK wskazuje, że przyjęcie dwóch godzin jako czasu obsługi pojedynczego spektaklu nie oznaczało, że, przy większej liczbie spektakli w danym dniu zasadnym było wykazywanie jako liczby godzin obsługi organizacyjno-technicznej iloczynu liczby spektakli i liczby dwa. Wynagrodzenie z umów miało być płatne zgodnie z faktycznym czasem realizacji obsługi spektakli, zgodnie z zestawieniami liczby godzin wykonywania przedmiotu umowy. Przykładowo, 29 kwietnia 2024 r. odbyło się sześć spektakli, z których pierwszy rozpoczął się o godzinie 9.15, a ostatni zakończył o godzinie ok. 14.55. Tymczasem jako wykonywanie obsługi spektakli rozliczono wykonawcy 12 godzin, co nie znajdowało uzasadnienia w stanie faktycznym (z uwzględnieniem czasu na przygotowanie do pierwszego spektaklu i czynności po zakończeniu ostatniego spektaklu czas obsługi mógł wynosić maksymalnie ok. 7 godzin). W przypadku umowy z 2023 r. przykładowo 11 września pięć spektakli odbyło się w godzinach od 9 do 14.25, a czas wykonywania obsługi rozliczono w liczbie 10 godzin, od 8.00 do 18.00 (w innych dniach w ramach umowy z 2023 r. przy sześciu spektaklach rozliczano jako czas obsługi 12 godziny pomiędzy 8.00 a 20.00). Nadzór nad realizacją umów w tym zakresie był sprawowany nierzetelnie, a wydatki ww. kwotach zostały poniesione niegospodarnie;

(akta kontroli: tom X, str. 238-312, 381-486; tom XIV, str. 1-40)

e) umowa na obsługę organizacyjno-techniczną 30 spektakli pt. „Historia Misia Wojtka” została zawarta w formie pisemnej dopiero po wykonaniu zamówienia¹²⁹ (tj. 7 maja 2024 r., podczas gdy spektakle odbyły się w dniach 22-30 kwietnia 2024 r.), co było działaniem nierzetelnym i nie zapewniało odpowiedniego zabezpieczenia interesów zamawiającego przed rozpoczęciem wykonywania zamówienia.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że umowa z wykonawcą została zawarta po wykonaniu obsługi organizacyjno-technicznej 30 spektakli z powodu pilnej potrzeby zorganizowania wydarzenia w krótkim czasie. W związku z tym,

¹²⁹ W umowie pisemnej potwierdzono uprzednie zawarcie umowy ustnej.

wykonanie zamówienia zostało początkowo realizowane na podstawie wcześniejszych ustnych ustaleń, co umożliwiło natychmiastowe podjęcie działań. Umowa pisemna została zawarta później, aby uregulować kwestie formalne oraz zapewnić zgodność z wewnętrznymi procedurami IPN. Zabezpieczenie interesów zamawiającego zostało zapewnione dzięki wcześniejszym, dokładnie ustalonym warunkom realizacji zamówienia, w tym wysokości wynagrodzenia.

NIK wskazuje, że organizacja spektakli nie jest działaniem, które nie mogło być zorganizowane w taki sposób, aby pisemna umowa poprzedzała realizację zamówienia. Żadne okoliczności nie dowodzą „pilnej potrzeby zorganizowania wydarzenia”. Wniosek zakupowy został zatwierdzony 12 kwietnia 2024 r., a zatem był czas na zawarcie pisemnej umowy. Brak pisemnej umowy przed realizacją zamówienia był niezgodny również z instrukcją obiegu dokumentów z 2006 r. (kartą obiegu dokumentów nr 25 - pkt 2), w myśl której należało zawierać pisemne umowy w przypadku dokonywania jednorazowej transakcji w kwocie powyżej 2 tys. zł. Zapewnienie zgodności działalności Oddziału z wewnętrznymi regulacjami oznacza konieczność uprzedniego dopełniania odpowiednich formalności, a nie następcze wytworzenie dokumentów odnoszących się do przeszłych zdarzeń;

(akta kontroli: tom X, str. 297-312; tom XIV, str. 1-40)

f) w przypadku umów na obsługę organizacyjno-techniczną spektakli pt. „Historia Misia Wojtka” osoby wskazane w umowach nie dokonały w imieniu Oddziału, odbioru przedmiotu tych umów (oprócz podpisania zestawień godzin, w umowach przewidziano potwierdzenia dokonania odbioru przedmiotu umów).

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zgodnie z postanowieniami zawartymi w § 4 ww. umów, po zakończeniu realizacji przedmiotu umowy zleceniobiorca był zobowiązany do przedłożenia zleceniodawcy zestawienia wykonanych godzin, które powinno zostać potwierdzone podpisem przez osobę upoważnioną ze strony IPN. W obydwu przypadkach wykonawca przedłożył stosowne zestawienia godzin realizacji usługi. Z uwagi na niedopatrzenie organizacyjne, osoby wskazane w umowach jako odpowiedzialne za odbiór przedmiotu umowy nie dokonały odrębnego, formalnego potwierdzenia realizacji umowy poprzez podpisanie dodatkowego dokumentu odbioru. W praktyce jednak zestawienia godzin, zawierające szczegółowe dane dotyczące wykonania usługi, zostały uznane przez zleceniodawcę za równoznaczne z potwierdzeniem wykonania przedmiotu umowy, zwłaszcza, że nie zgłoszono żadnych zastrzeżeń co do jakości ani zakresu wykonanych działań. W związku z powyższym Oddział uznał, że cel umowy został osiągnięty, a dokumentacja zgromadzona w aktach umów jest wystarczająca do uznania, że przedmiot umowy został należycie wykonany.

NIK wskazuje, że Oddział powinien skrupulatnie realizować zawarte umowy, w tym dokonywać odbioru przedmiotu umowy zgodnie z ich postanowieniami.

(akta kontroli: tom X, str. 265-312; tom XV, str. 188-206)

3. Wykonawcy siedmiu umów o dzieło na kwotę 234,3 tys. zł¹³⁰ zostali wybrani w sposób niekonkurencyjny, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp oraz zasadą przeprowadzania postępowania w sposób przejrzysty, zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji, a także było niezgodne z § 6 ust. 7 pkt 6 zarządzenia w sprawie zamówień publicznych.

Dyrektor Oddziału w odniesieniu do wyboru wykonawcy umowy nr 13/2023 na wykonanie prac graficznych i merytorycznych nad wystawą plenerową pod roboczym tytułem „Wrocław 1948. Stolica Polski” wyjaśnił, że nastąpiło to ze względu na doświadczenie wykonawcy i znajomość tematu. Decyzja ta została podjęta na podstawie analizy jego dorobku oraz dotychczasowej współpracy, które efektem jest kilka wysokiej jakości projektów (książek oraz wystaw). W przypadku umowy o dzieło nie istnieje wymóg pozyskania ofert od co najmniej trzech wykonawców, ponieważ nie jest to procedura wymagana w ramach tego typu umowy. Ponadto, wybór wykonawcy został dokonany w oparciu o wcześniejsze doświadczenie oraz uzgodnienia z wykonawcą, co zapewniło oszczędne i odpowiedzialne podejście do wydatku.

Dyrektor Oddziału, w odniesieniu do wyboru wykonawców występów aktorskich w spektaklach pt. „Historia Misia Wojtka”, wyjaśnił, między innymi, że:

- w odniesieniu do wyboru wykonawcy umowy nr 21/2023 - wykonawca został rekomendowany przez Biuro Przystanków Historia w Warszawie. W przypadku umów o dzieło nie ma obowiązku pozyskiwania ofert od co najmniej trzech wykonawców, dlatego nie przeprowadzono formalnego postępowania ofertowego. Wybór wykonawcy został dokonany w oparciu o doświadczenie i kwalifikacje, który był rekomendowany ze względu na swoją renomę w branży artystycznej. Warto dodać, że umowa została zawarta w sposób zapewniający racjonalne gospodarowanie środkami, biorąc pod uwagę doświadczenie wykonawcy oraz ustalenie wynagrodzenia odpowiadającego rynkowym stawkom;
- w odniesieniu do wyboru wykonawcy umowy nr 22/2023 - decyzja o powierzeniu wykonania występów wykonawcy została podjęta na podstawie rekomendacji Biura Przystanków Historia w Warszawie. Biuro to miało wcześniejsze doświadczenie we współpracy z wykonawcą i pozytywnie oceniało jego kompetencje artystyczne oraz organizacyjne. Nie przeprowadzano dodatkowego procesu selekcji spośród innych artystów. Nie posiadamy dokumentów dotyczących rekomendacji w formie pisemnej. Przed udzieleniem zamówienia nie pozyskano ofert innych wykonawców, ponieważ umowa o dzieło, która została zawarta w związku z realizacją

¹³⁰ Tj.: 1) umowę nr 13/2023 z 31 maja 2023 r. na kwotę 44,3 tys. zł za autorskie wykonanie prac graficznych i merytorycznych nad wystawą plenerową pod roboczym tytułem „Wrocław 1948. Stolica Polski”, 2) umowę nr 21/2023 z 29 sierpnia 2023 r. na kwotę 53,2 tys. zł za występy aktorskie w 100 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 3) umowę nr 22/2023 z 29 sierpnia 2023 r. na kwotę 53,2 tys. zł za występy aktorskie w 100 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 4) umowę nr 8/2024 z 7 maja 2024 r. na kwotę 16,0 tys. zł za występy aktorskie w 30 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 5) umowę nr 9/2024 z 7 maja 2024 r. na kwotę 16,0 tys. zł na występy aktorskie w 30 spektaklach pt.: „Historia Misia Wojtka”, 6) umowę nr 24/2024 z 11 października 2024 r. na kwotę 35,7 tys. zł za wykonanie pomnika upamiętniającego ludność cywilną powstańczej Warszawy przetrzymywaną w niemieckich obozach pracy we Wrocławiu i okolicach w latach 1944-1945, 7) umowę nr 37/24 z 19 grudnia 2024 r. na kwotę 16,0 tys. zł na wykonanie projektu graficznego edukacyjnej gry karcianej „Wywrotowcy”.

występów artystycznych, nie nakłada obowiązku przeprowadzania formalnego rozeznania rynku ani pozyskiwania ofert co najmniej trzech podmiotów. Wybór wykonawcy był oparty na wcześniejszych doświadczeniach i rekomendacjach, które pozwoliły na szybkie i efektywne podjęcie decyzji. Dodatkowo, decyzja o zatrudnieniu wykonawcy była uzasadniona jego doświadczeniem, które było kluczowe dla zapewnienia odpowiedniej jakości usług. W takich okolicznościach, wykonawca został wybrany w sposób zapewniający celowe i oszczędne wydatkowanie środków, zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, biorąc pod uwagę specyficzny charakter umowy o dzieło;

- w odniesieniu do wyboru wykonawcy umowy nr 8/2024 (którym była ta sama osoba, co w przypadku umowy nr 21/2023) - nastąpiło to ze względu na doświadczenie artystyczne oraz pozytywne rekomendacje. Artystka była wcześniej rekomendowana przez Biuro Przystanków Historia w Warszawie, które miało doświadczenie w pracy z wykonawcą. Wybór oparty był na jej wysokich kompetencjach oraz doświadczeniu w realizacji wydarzeń artystycznych w krótkim czasie. Decyzję o wyborze podjął Zastępca Dyrektora Oddziału, kierując się rekomendacjami i kwalifikacjami wykonawcy. W przypadku umowy o dzieło, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie ma wymogu pozyskiwania ofert od co najmniej trzech wykonawców. Ponadto, wybór wykonawcy do realizacji występów artystycznych został dokonany na podstawie jego wcześniejszych doświadczeń i umiejętności, co pozwoliło na szybkie podjęcie decyzji. Umowa została zawarta z wykonawcą, który był dostępny w wymaganym czasie i spełniał wszystkie wymagania merytoryczne. Decyzja o zatrudnieniu wybranego wykonawcy była uzasadniona również jego sprawdzoną jakością usług. Dzięki temu, wydatki zostały poniesione w sposób celowy, efektywny, a decyzja o zatrudnieniu wykonawcy nie wiązała się z koniecznością pozyskiwania ofert innych podmiotów, co zapewniło realizację zamówienia w sposób oszczędny, zachowując standardy jakości. Oferty innych wykonawców nie zostały pozyskane, ponieważ projekt wymagał szybkiego zorganizowania spektakli z artystą, który posiadał doświadczenie w tej specyficznej tematyce;
- w odniesieniu do wyboru wykonawcy umowy nr 9/2024 - wykonawca został wybrany do wykonania spektakli ze względu na swoje doświadczenie artystyczne oraz pozytywne rekomendacje. Artysta był wcześniej rekomendowany przez Biuro Przystanków Historia w Warszawie, które miało doświadczenie w pracy z wykonawcą. Wybór oparty był na jego wysokich kompetencjach oraz doświadczeniu w realizacji wydarzeń artystycznych w krótkim czasie. Decyzję o wyborze podjął Zastępca Dyrektora Oddziału, kierując się rekomendacjami i kwalifikacjami wykonawcy. W związku z zawarciem umowy o dzieło na wykonanie występów artystycznych, przed udzieleniem zamówienia nie pozyskano ofert innych wykonawców, co najmniej trzech, z uwagi na specyficzny charakter zamówienia oraz brak formalnego obowiązku przeprowadzania rozeznania rynku w przypadku umowy o dzieło. Umowa o dzieło nie wymaga stosowania procedur pozyskiwania ofert, co jest uzasadnione specyficzną naturą tego typu umowy. Wybór wykonawcy odbył się na podstawie wcześniejszych doświadczeń oraz rekomendacji, co pozwoliło na podjęcie decyzji o realizacji

zamówienia w sposób celowy i oszczędny, z uwzględnieniem dostępnych środków.

Dyrektor Oddziału w odniesieniu do wyboru wykonawcy pomnika (umowa nr 24/2024) wyjaśnił, że do wykonawcy zwrócono się jako do lokalnego, wrocławskiego artysty, po przeprowadzeniu ogólnego wstępnego rozeznania wśród dostępnych w mieście artystów (bez zbierania ofert, na podstawie wiedzy i doświadczenia różnych osób w zakresie istniejących w regionie realizacji tego typu i ich wykonawców). Pod uwagę wzięte zostało doświadczenie artystyczne wykonawcy i jego wcześniejsze realizacje na terenie Wrocławia, a także fakt, że specjalizował się w zakresie, w jakim należało wykonać upamiętnienie (odlewnictwo, a nie kamieniarstwo). Realizacja umowy zakładała nie tylko odtwórcze wykonanie pomnika, ale zaprojektowanie go pod względem artystycznym z uwzględnieniem wstępnego projektu merytorycznego przedstawionego mu przez IPN. Gdyby przedstawiona przez wykonawcę propozycja artystycznej realizacji pomnika lub jego kosztów nie odpowiadała IPN, szukalibyśmy innego wykonawcy. W przypadku zawierania umowy o dzieło, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie istnieje obowiązek przeprowadzania postępowania ofertowego z udziałem co najmniej trzech wykonawców. Umowy o dzieło są zawierane na podstawie indywidualnych ustaleń z wykonawcą, który posiada odpowiednie kompetencje, doświadczenie i referencje, co pozwala na ocenę jakości świadczonej usługi. Wydatki zostały zapewnione w sposób oszczędny, ponieważ wynagrodzenie wykonawcy było zgodne z rynkowymi stawkami za tego typu usługi, a wybór wykonawcy był uzasadniony jego doświadczeniem i wcześniejszą współpracą, co gwarantowało odpowiednią jakość wykonania zamówienia.

Dyrektor Oddziału w odniesieniu do wyboru wykonawcy umowy nr 37/2024 na projekt graficzny edukacyjnej gry karcianej „Wywrotowcy” wyjaśnił, że nawiązanie współpracy było inicjatywą naczelnika OBEN. W dniach 19-21 listopada 2024 r. uczestniczył on w Pomorskim Kongresie Pamięci, gdzie prezentował prototyp gry karcianej oraz przeprowadzał rozeznanie wśród ilustratorów współpracujących z IPN w zakresie pozyskania odpowiedniego wykonawcy. Wykonawca wyraził zainteresowanie projektem i zaproponował ciekawe rozwiązania dotyczące funkcjonalności gry. W konsekwencji został poproszony o przesłanie oferty, którą otrzymano 22 listopada 2024 r. Wybór wykonawcy uwzględniał konieczność zachowania spójności wizualnej projektów edukacyjnych IPN. Wykonawca jest uznanym ilustratorem, współpracującym z IPN przy realizacji serii komiksów. Jego wybór gwarantował zgodność stylistyczną projektu z dotychczasowymi publikacjami Instytutu. Ponadto zaoferował korzystne warunki finansowe - wynagrodzenie w wysokości 350 zł brutto za ilustrację, co w przypadku autora tej klasy jest kwotą konkurencyjną. Dodatkowo, podjęto próbę uzyskania oferty od ilustratora gry „Cichociemni” (wydanej przez Oddział IPN w Krakowie), jednak nie udało się nawiązać z nim kontaktu. W przypadku umowy o dzieło, nie było wymogu formalnego przeprowadzenia rozeznania rynku. Wybór wykonawcy był oparty na wcześniejszych doświadczeniach i ustaleniach z wykonawcą, co pozwoliło na podjęcie decyzji o zatrudnieniu go bez konieczności pozyskiwania ofert od innych wykonawców.

NIK wskazuje, że zasada oszczędnego wydatkowania środków publicznych wymaga zapewnienia w jak najszerszym zakresie konkurencyjnego sposobu wyłaniania wykonawców zamówień publicznych. Niekonkurencyjny tryb udzielania zamówień nie koreluje z tą zasadą. Ponadto należy zauważyć, że według § 6 ust. 7 pkt 6 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych do obowiązków wnioskodawcy, dla zamówień których wartość przekracza 10 tys. zł brutto, należało sporządzenia zestawienia porównawczego minimum trzech ofert różnych wykonawców albo uzasadnienie zasadności powierzenia wykonania zamówienia danemu wykonawcy. We wnioskach zakupowych nie wykazano zasadności powierzenia zamówień wykonawcom, którym zostały udzielone. Nie wykazano, że zamówienia nie mogły być zrealizowane przez innych wykonawców (przedmiot zamówień nie powodował, że zamówienia mogły być wykonane wyłącznie przez wykonawców, którym powierzono ich realizację). Wykonawca zamówienia na rzecz IPN, nie powinien być traktowany, po jego prawidłowym wykonaniu, jako podmiot będący w uprzywilejowanej pozycji w aspekcie uzyskiwania kolejnych zamówień udzielanych przez jednostki organizacyjne IPN. Prowadzi to bowiem to wyeliminowania konkurencji. Dyskrecjonalny sposób wyboru wykonawców zamówień nie współgra z obowiązkiem przeprowadzania postępowania o udzielanie zamówień w sposób przejrzysty. Analiza wniosków zakupowych (w których powoływano się na 11 ust. 2 pkt 1 ustawy Pzp – jako podstawę niestosowania ustawy Pzp, podczas gdy przepis ten dotyczy wyłączenia umów z zakresu prawa pracy, do których nie należą umowy o dzieło) oraz treść złożonych wyjaśnień wskazuje, że w Oddziale błędnie uznawano, że zawieranie umów o dzieło nie stanowi udzielania zamówień publicznych, a w związku z tym, nie jest konieczne pozyskiwanie ofert konkurencyjnych. Niezależnie od nieprawidłowości takiego stanowiska, należy podkreślić, że również wydatki ponoszone na podstawie umów o dzieło, objęte są zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych.

(akta kontroli: tom X, str. 313-553; tom XIV, str. 1-111)

4. Umowy o dzieło na występy aktorskie w 30 spektaklach pt. „Historia Misia Wojtka” zostały zawarte w formie pisemnej dopiero po wykonaniu zamówienia¹³¹ (tj. 7 maja 2024 r., podczas gdy spektakle odbyły się w dniach 22-30 kwietnia 2024 r.), co było działaniem nierzetelnym i nie zapewniało odpowiedniego zabezpieczenia interesów zamawiającego przed rozpoczęciem realizacji zamówień.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że umowy z wykonawcami zostały zawarte po wykonaniu występów artystycznych w spektaklach z uwagi na pilną potrzebę zorganizowania wydarzenia. W pierwszej kolejności realizację spektakli podjęto na podstawie ustnej zgody i wcześniejszych ustaleń. Zabezpieczenie interesów zamawiającego zostało zapewnione poprzez precyzyjne ustalenie warunków wykonania występów, w tym wysokości wynagrodzenia, jeszcze przed rozpoczęciem realizacji umów. Zawarcie umów ustnych było konieczne w sytuacji wymagającej szybkiej reakcji, a późniejsze formalizowanie umów miało na celu uregulowanie kwestii prawnych oraz zgodność z wewnętrznymi procedurami instytucji. Możliwe opóźnienie w podpisaniu umów wynikało

¹³¹ W umowach pisemnych potwierdzono uprzednie zawarcie umów ustnej.

z trudności w uzyskaniu pełnych danych, takich jak miejsce zamieszkania wykonawców, które były niezbędne do ich sporządzenia.

NIK wskazuje, że organizacja spektakli nie jest działaniem, które nie mogło być zorganizowane w taki sposób, aby pisemna umowa poprzedzała realizację zamówienia. Żadne okoliczności nie dowodzą „pilnej potrzeby zorganizowania wydarzenia”. Wniosek zakupowy został zatwierdzony 12 kwietnia 2024 r., a zatem był czas na zawarcie pisemnej umowy. Brak pisemnej umowy przed realizacją zamówienia był niezgodny również z instrukcją obiegu dokumentów z 2006 r. (kartą obiegu dokumentów nr 25 - pkt 2), w myśl której należało zawierać pisemne umowy w przypadku dokonywania jednorazowej transakcji w kwocie powyżej 2 tys. zł. Ponadto, zapewnienie zgodności działalności Oddziału z wewnętrznymi regulacjami oznacza konieczność uprzedniego dopełniania odpowiednich formalności, a nie następcze wytwarzanie dokumentów odnoszących się do faktów dokonanych.

(akta kontroli: tom X, str. 381-424; tom XIV, str. 1-40)

5. Umowy o dzieło nr 10/2024 z 21 maja 2024 r. na wykonanie filmu, nr 24/2024 z 11 października 2024 r. na wykonanie pomnika oraz nr 37/2024 z 19 grudnia 2024 r. na wykonanie projektu graficznego gry karcianej zostały zawarte już w toku realizacji przedmiotu tych umów. Faktyczna akceptacja realizacji zamówień przed zawarciem pisemnych umów była działaniem nierzetelnym i nie zapewniała właściwej ochrony interesów zamawiającego.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił w tym zakresie, że umowa nr 10/2024 została zawarta na końcowym etapie produkcji filmu. Było to wynikiem specyfiki zamówienia oraz konieczności doprecyzowania warunków współpracy na podstawie dotychczasowych ustaleń oraz już wykonanych elementów dzieła. Pomimo braku formalnej umowy na początkowym etapie, interesy zamawiającego zostały zabezpieczone poprzez bieżący nadzór nad procesem realizacji filmu oraz stały kontakt z wykonawcą.

W odniesieniu do umowy nr 24/2024 r. Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że Umowa z wykonawcą została zawarta przed rozpoczęciem przez niego realizacji zamówienia, jednakże w roboczym trybie - najczęściej na spotkaniach w pracowni artysty - prowadzone były z nim rozmowy merytoryczne dotyczące wyglądu pomnika, osób, które ma upamiętniać miejsca, gdzie ma stanąć. Artysta chciał poznać dokładną historię i okoliczności, dopytywał m.in. o losy osób itp., dlatego rozmowy z artystą prowadziła osoba zajmująca się tematyką polskich robotników przymusowych w wojennym Wrocławiu, pomysłodawczyni wzniesienia pomnika i autorka jego pierwotnej koncepcji. Wykonawca, będący artystą-plastykiem, wykonywał wiele roboczych szkiców zarówno całego pomnika, jak i jego poszczególnych elementów, nim ostatecznie potwierdził, że jest gotowy podjąć się tego zadania. Wysokość wynagrodzenia została ustalona w trybie roboczym po przedstawieniu przez wykonawcę kosztów materiałów oraz robocizny i była kilkakrotnie modyfikowana w zależności od czynionych na bieżąco ustaleń (np. znacznie droższa wersja w przypadku inskrypcji kutej lub odlewanej z pojedynczych liter, tańsza w przypadku całościowego odlewu tablicy). Ostateczna stawka (35,7 tys. zł) jest wynikiem rozmów prowadzonych z wykonawcą i jest blisko o połowę mniejsza od pierwotnej stawki (ok. 60,0 tys. zł), jakiej oczekiwał wykonawca.

W przypadku umowy nr 37/2024 r. Dyrektor wyjaśnił, że ostateczne wytyczne dotyczące wykonania dzieła zostały przekazane wykonawcy 16 grudnia 2024 r. Jeżeli wykonawca podjął jakiekolwiek prace przed podpisaniem umowy, to odbyło się to wyłącznie z jego własnej inicjatywy, a nie na zlecenie Oddziału IPN we Wrocławiu. Realizacja przedmiotu zamówienia nie została zaakceptowana przed zawarciem pisemnej umowy. Nie doszło również do zawarcia umowy z pominięciem formy pisemnej. Po 20 listopada 2024 r. wszelkie ustalenia z wykonawcą były prowadzone wyłącznie za pośrednictwem poczty elektronicznej i dotyczyły przygotowania oferty oraz procedury podpisania umowy.

NIK wskazuje, że z korespondencji elektronicznej prowadzonej przez Naczelnika OBENWr z wykonawcą umowy nr 37/2024 jednoznacznie wynika, że realizacja zamówienia przed zawarciem umowy była akceptowana. W przypadku umowy nr 24/2024 również doszło do realizacji zamówienia przed dniem zawarcia pisemnej umowy, o czym świadczy wykorzystanie rysunków/szkiców wykonawcy jako załącznika nr 2 do umowy z wykonawcą postumentu pomnika, która została zawarta na piśmie w tym samym dniu co umowa nr 24/2024, tj. 11 października 2024 r. Zapewnienie zgodności działalności Oddziału z wewnętrznymi regulacjami oznacza konieczność uprzedniego dopełniania odpowiednich formalności, a nie następcze wytwarzanie dokumentów odnoszących się do przeszłych zdarzeń.

(akta kontroli: tom X, str. 313-531; tom XIV, str. 1-112; tom XV, str. 188-242)

6. Oddział nie dokonał w pełni rzetelnie odbioru realizacji przedmiotu umów o dzieło nr 21/2023, nr 22/2023, nr 8/2024 i nr 9/2024, którym były występy artystów.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że zgodnie z § 4 każdej z umów, warunkiem wypłaty wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy było jego potwierdzenie przez przedstawiciela Oddziału IPN. W umowach nie wskazano jednak obligatoryjnej formy, w jakiej owo potwierdzenie powinno być dokonane. W związku z powyższym przyjęto jako wystarczające i tożsame z wymaganym potwierdzeniem wykonania usługi podpisane karty realizacji przedstawień, które dokumentowały przeprowadzenie spektakli w poszczególnych placówkach. Wskazane dokumenty uznano za równoznaczne z wymaganym w umowie potwierdzeniem wykonania usługi, ponieważ zawierały podpisy przedstawicieli placówek, w których odbyły się spektakle, oraz zostały przekazane przez osoby zaangażowane w realizację projektu ze strony IPN. W umowach nie określono obowiązku, by potwierdzenia dokonali imiennie wskazani pracownicy IPN ani nie sprecyzowano formy dokumentu potwierdzającego wykonanie usługi.

NIK wskazuje, że niezależnie od protokołów występów, o których mowa w umowach, przewidziane było w umowach również dokonanie odbioru przez wskazanych w umowach pracowników Oddziału. Należy zauważyć, że protokoły występów nie były podpisywane przez pracowników Oddziału, ale przez przedstawicieli placówek, w których odbywały się spektakle.

(akta kontroli: tom X, str. 313-487; tom XIV, str. 188-206)

7. W wyniku udzielenia dwóch zamówień Oddział wydatkował 52,9 tys. zł¹³² na wykonanie pomnika przy ul. Rakowieckiej we Wrocławiu, upamiętniającego cywilną ludność powstańczej Warszawy, przetrzymywaną w niemieckich obozach pracy we Wrocławiu i okolicach w latach 1944-1945, bez dopełnienia obowiązków przewidzianych Prawem budowlanym. Oddział nie dokonał zgłoszenia budowy, o którym mowa w art. 30 Prawa budowlanego do organu administracji architektoniczno-budowlanej ani nie uzyskał decyzji o pozwoleniu na budowę, a także nie zapewnił sporządzenia dokumentacji projektowej przewidzianej Prawem budowlanym.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zgodnie z Uchwałą Nr VII/116/24 Rady Miasta Wrocławia z 12 września 2024 r. odpowiedzialność za wykonanie pomnika, w tym wszelkie formalności związane z jego realizacją, spoczywała na Prezydencie Wrocławia. Na podstawie tej uchwały to Prezydent Wrocławia był odpowiedzialny za wszelkie działania administracyjne, w tym za zgodność z obowiązującymi przepisami Prawa budowlanego, które obejmują uzyskanie ewentualnych pozwoleń na budowę.

NIK wskazuje, że to Oddział wnioskował o wykonanie pomnika, zwolnienie z konkursu na wykonanie projektu pomnika, deklarował zapewnienie wykonania projektu wykonawczego i sfinansowanie budowy pomnika. Oddział występował również do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie uzyskania zaleceń konserwatorskich. Oddział zawarł umowy w ramach, których zaprojektowany i wykonany został pomnik, w miejscu wskazanym przez Oddział. Zdaniem NIK to oddział był inwestorem budowy pomnika i powinien dopełnić obowiązków zapewniających legalną budowę pomnika w aspekcie przepisów Prawa budowlanego. Wskazanie Prezydenta Wrocławia, jako wykonawcy uchwały, oznaczało, iż organ wykonawczy gminy został zobowiązany do zapewnienia zrealizowania uchwały, co, wbrew twierdzeniom Dyrektora Oddziału i wobec ww. okoliczności faktycznych, nie powodowało, że za dopełnienie obowiązków przewidzianych Prawem budowlanym odpowiadał Prezydent Wrocławia. To Oddział zdecydował o wykonaniu pomnika bez spełniania wymagań Prawa budowlanego.

(akta kontroli: tom X, str. 488-507; tom XIV, str. 1-100; tom XV, str. 188-242, 411-439, 483-482)

8. Oddział udzielił w 2023 r. zamówień dotyczących przeprowadzenia 100 spektakli pt. „Historii Misia Wojtka” bez stosowania ustawy Pzp, pomimo że wartość zamówienia przekraczała 130 tys. zł (w celu przeprowadzenia 100 ww. spektakli zawarte zostały umowy o dzieło nr 21 z 29 sierpnia 2023 r. na występy aktorskie za kwotę 53,2 tys. zł i nr 22 z 29 sierpnia 2023 r. na występy aktorskie za kwotę 53,2 tys. zł oraz umowa zlecenia nr 25 z 29 sierpnia 2023 r. na obsługę organizacyjno-techniczną spektakli za kwotę 43,6 tys. zł, która następnie –

¹³² Oddział zawarł umowę o dzieło nr 24 z 11 października 2024 r. na kwotę 35,7 tys. zł na zaprojektowanie i wykonanie pomnika oraz umowę z 11 października 2024 r. na wykonanie postumentu pomnika za kwotę 16,9 tys. zł.

22 września 2023 r. została zwiększona do kwoty 69,2 tys. zł). Naruszało to art. 17 ust. 2 i art. 29 ustawy Pzp.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zamówienia zostały udzielone w trybie wyłączającym stosowanie przepisów ustawy Pzp ze względu na brak spełnienia łącznie przesłanek określonych w art. 28–30 ustawy, dotyczących: 1) tożsamości przedmiotowej, 2) tożsamości czasowej, 3) tożsamości podmiotowej. Choć wszystkie zamówienia dotyczyły realizacji spektaklu „Historia Misia Wojtka”, poszczególne umowy obejmowały różne rodzaje czynności, tj.: obsługę techniczną, realizację części artystycznej, organizację i koordynację przedsięwzięcia. W związku z tym zamówienia nie miały charakteru jednorodnego – różniły się funkcjonalnie oraz rodzajowo. Zamówienia były udzielane w tym samym okresie (umowy z dnia 29 sierpnia 2023 r.), jednak ich realizacja obejmowała różne etapy przygotowania i przeprowadzenia spektakli, co wymagało angażowania poszczególnych wykonawców w odmiennych terminach i zakresach. Nie było możliwości powierzenia całości zamówienia jednemu wykonawcy ze względu na: konieczność zapewnienia specjalistycznej obsługi technicznej, wymagania dotyczące realizacji części artystycznej, różnorodność zadań wymagających odrębnych kompetencji. Każda z osób, z którymi zawarto umowy, posiadała odrębne kwalifikacje niezbędne do realizacji określonych zadań w ramach przedsięwzięcia. W związku z tym, nie istniała możliwość wykonania wszystkich czynności przez jednego wykonawcę. Mimo że łączna wartość zamówień przekroczyła 130 tys. zł, nie doszło do naruszeń przepisów ustawy Pzp, ponieważ: zadania były odrębne funkcjonalnie, wymagały różnych kompetencji i kwalifikacji, nie mogły być zrealizowane przez jednego wykonawcę. Uwzględniając powyższe, zamówienia zostały prawidłowo udzielone bez stosowania przepisów ustawy Pzp, gdyż nie zaistniały przesłanki obligujące do przeprowadzenia postępowania na podstawie ustawy.

NIK nie podziela stanowiska Dyrektora Oddziału. Przede wszystkim należy wskazać, że okolicznością notoryjną jest fakt, że istnieją na rynku wykonawcy, którzy są zdolni do realizacji zamówienia obejmującego całość usług zamówionych przez Oddział w ramach ww. umów. To nie odrębność kwalifikacji posiadanych przez poszczególne osoby, którym Oddział udzielił faktycznie ww. zamówień, stanowiła przesłankę do udzielenia zamówień bez stosowania ustawy Pzp. Oddział w swojej działalności udzielał podobnych zamówień podmiotom, które zapewniały całościowo realizację spektakli (zarówno występy aktorskie jak i obsługę organizacyjno-techniczną¹³³). Oddział podzielił zamówienie, które mogło być udzielone jednemu wykonawcy, a udzielając poszczególnych ww. zamówień nie zastosował do nich przepisów ustawy Pzp, co było działaniem nieuprawnionym.

(akta kontroli: tom VII, str. 213-248; tom VIII, str. 11-40, 189-262, tom X, str. 265-297, 424-487; tom XIV, str. 1-111, tom XV, str. 493-497)

9. Wybór wykonawców w procesie zakupu usług w 18 przypadkach objętych badaniem na łączną kwotę 938,6 tys. zł został przeprowadzony w sposób niekonkurencyjny, co było niezgodne z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wynikającą z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp oraz zasadą

¹³³ Np. zamówienia objęte wnioskami zakupowymi nr 800/2022, 554/2024, 710/2024.

przeprowadzania postępowania w sposób przejrzysty, zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji. Było to niezgodne również z § 6 ust. 7 pkt 6 zarządzenia w sprawie zamówień publicznych, według którego dla zamówień powyżej 10,0 tys. zł brutto sporządzano zestawienie porównawcze minimum trzech ofert różnych wykonawców albo uzasadniano powierzenie wykonania zamówienia danemu wykonawcy. Nie we wszystkich ww. przypadkach dochowano również rzetelności w odbiorze przedmiotu zamówienia na podstawie protokołów odbioru wymaganych treścią zawartych umów. Ponadto w niektórych przypadkach proces zakupu był dokumentowany nierzetelnie i niezgodnie z § 36 ust. 6 zarządzenia nr 35/21 Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, rzeczowego wykazu akt i wykazu symboli literowo-liczbowych jednostek i komórek organizacyjnych Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tekst ujednolicony na dzień 1 lutego 2025 r.)¹³⁴, według którego z rozmów przeprowadzonych z interesantami oraz z czynności służbowych, jeżeli uzyskane tą drogą informacje mają znaczenie w załatwianej sprawie, sporządza się notatkę służbową, chyba, że jest dla nich przewidziana forma protokołu. Notatki po zarejestrowaniu dołącza się do akt sprawy. Dotyczyło to następujących zamówień:

- a) w ramach wniosków zakupowych nr 383/2022 i 387/2022 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na przygotowanie i dystrybucję dodatku specjalnego z okazji 40-lecia powstania Solidarności Walczącej. Warunki umowy oraz cena zostały wynegocjowane przez Centralę IPN, która na ten cel przekazała środki finansowe. Jednocześnie nie odebrano przedmiotu zamówienia na podstawie protokołu odbioru, tj. w odniesieniu do wniosku zakupowego nr 383/2022, na podstawie którego zawarto umowę nr 27/2022 w dniu 1 czerwca 2022 r., zgodnie z § 6 ust. 2 umowy podstawą do wystawienia faktury miał być podpisany protokół odbioru przedmiotu umowy, sporządzony po wykonaniu umowy, nie później niż do 20 czerwca 2022 r. Pomimo jego braku faktura VAT o nr FVS2022/0002904/BWR z 30 czerwca 2022 r. została opłacona w wysokości 90,0 tys. zł. Z kolei w odniesieniu do wniosku zakupowego nr 387/2022, na podstawie którego zawarto umowę nr 28/2022 z 1 czerwca 2022 r., zgodnie z § 6 ust. 2 umowy podstawą do wystawienia faktury miał być podpisany protokół odbioru realizacji świadczeń, sporządzony po ich wykonaniu, nie później niż do 30 czerwca 2022 r. Pomimo jego braku faktura VAT o nr FVS2022/0002905/BWR z 30 czerwca 2022 r. została opłacona w wysokości 32,4 tys. zł. Z tytułu zawartych umów Oddział wydatkował środki w łącznej kwocie 122,4 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że Biuro Rzecznika Prasowego IPN w Centrali otrzymało ofertę publikacji materiału historyczno-edukacyjnego w tytułach prasowych określonego podmiotu. Widząc potrzebę jak najszerszego przypomnienia wydarzeń z historii Polski XX wieku ww. Biuro zaproponowało Oddziałowi przygotowanie dodatku specjalnego z okazji 40-lecia powstania Solidarności Walczącej. Wyjaśniając dalej wskazał, że Oddział realizował

¹³⁴ Dalej: zarządzenie w sprawie instrukcji kancelaryjnej.

projekt od strony merytorycznej i finansowej. Wyjaśnił także, że mimo braku protokołów odbioru, faktury zostały dokładnie opisane merytorycznie przez osoby odpowiedzialne za realizację zadania, co potwierdziło prawidłowe wykonanie przedmiotu zamówienia i na tej podstawie dokonano płatności za zrealizowane usługi.

NIK wskazuje, że za realizację przedmiotowych umów odpowiadał tak merytorycznie, jak i finansowo Oddział. Wobec tego to Oddział powinien zadbać o właściwy tryb przeprowadzenia zamówienia zgodnie z przepisami zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych, w tym § 6. Według NIK opisany wyżej sposób wyłonienia wykonawcy, w sytuacji gdy jego wyboru dokonał jeden podmiot, a umowę zawarł drugi, nie zapewniał zachowania przejrzystości oraz uczciwej konkurencji, wyrażonej w § 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. zarządzenia;

- b) w ramach wniosku zakupowego nr 1149/2022 Oddział nie pozyskał, od dwóch spośród trzech potencjalnych wykonawców, konkurencyjnych ofert na realizację projektu mobilnego teatryku historyczno-patriotycznego pt. „Historia Misia Wojtka”. Nie udokumentowano również czynności wysłania zapytań ofertowych do wykonawców, którzy nie zostali wybrani. Z tytułu realizacji zamówienia wypłacono wynagrodzenie w łącznej kwocie 33,0 tys. zł.

Dyrektor wyjaśnił, że możliwe, że zapytania ofertowe zostały przesłane „w formie ustnej lub za pośrednictwem kanałów komunikacji, które nie zostały formalnie udokumentowane”. Ponadto wyjaśnił, że wybór wykonawcy był uzasadniony posiadaniem przez niego doświadczeniem w organizacji spektakli o charakterze edukacyjnym i patriotycznym, co odpowiadało celom zamówienia oraz oczekiwaniom zamawiającego;

- c) w ramach wniosku zakupowego nr 800/2022 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na realizację projektu mobilnego teatryku historyczno-patriotycznego pt. „Historia Misia Wojtka”. W uzasadnieniu udzielenia zamówienia danemu wykonawcy wskazano, że takiej umowy nie można było zawrzeć z innym wykonawcą i że był to jedyny taki podmiot we Wrocławiu. Jednocześnie nie odebrano przedmiotu zamówienia na podstawie protokołu odbioru, wbrew przepisowi § 4 ust. 1 umowy nr 47/2022 z 19 września 2022 r. Pomimo jego braku faktura VAT nr FV2022/09/13 z 23 września 2022 r. została opłacona w wysokości 33,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wybór wykonawcy bez pozyskania konkurencyjnych ofert był uzasadniony ze względu na unikalne kwalifikacje wykonawcy, który posiadał doświadczenie w realizacji projektów edukacyjnych, w tym spektakli edukacyjnych, a dodatkowo był rekomendowany przez Biuro Przystanków Historia. Jednocześnie wskazał, że choć nie zostały sporządzone formalne dokumenty potwierdzające przeprowadzenie pełnego procesu rozeznania rynku, to dokonano analizy dostępnych ofert i doświadczeń wykonawców na etapie wstępnym. Wyjaśnił również, że brak sporządzenia protokołów odbioru stanowił uchybienie proceduralne. Niemniej jednak, usługę uznano za zrealizowaną zgodnie

z warunkami umowy, a fakturę opłacono na podstawie akceptacji merytorycznej.

NIK wskazuje, że z dokumentacji wynikało, że siedziba wykonawcy znajdowała się w miejscowości Otomin, w województwie pomorskim. Dyrektor Oddziału nie wyjaśnił na jakiej podstawie uznano, że był to jedyny podmiot we Wrocławiu, z którym można było zawrzeć umowę o określonej treści;

- d) w ramach wniosków zakupowych nr 974/2022 i 1064/2022 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na realizację usługi cateringowej po koncercie „... w drodze”, z okazji nadania Przystankowi Historia imienia Kornela Morawieckiego. Nie rozpoznano również rynku w zakresie obowiązujących cen. Z tytułu realizacji zamówienia wypłacono wynagrodzenie w łącznej kwocie 31,4 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wykonawca był jedynym podmiotem świadczącym usługi cateringowe na terenie Opery Wrocławskiej, zgodnie z obowiązującymi zasadami współpracy tej instytucji z dostawcami. Opera Wrocławska nie wyraziła zgody na skorzystanie z usług innego wykonawcy, co wykluczało możliwość przeprowadzenia pełnego rozeznania rynku w tradycyjnej formie. Jednocześnie wskazał, że ustalenia w powyższym zakresie odbywały się telefonicznie.

NIK wskazuje, że w toku kontroli zwrócono się do Opery Wrocławskiej o udzielenie informacji w powyższym zakresie¹³⁵. Kierownik tej jednostki wskazał, że nie dysponuje informacją, w jaki sposób wybrany został podmiot świadczący usługi cateringowe dla Oddziału;

- e) w ramach wniosków zakupowych nr 39/2022 i 691/2022 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na zakup przedmiotów i usług niezbędnych do wykonania rocznego cyklu zajęć modelarskich oraz rekonstrukcji bitew historycznych z wykorzystaniem modeli redukcyjnych pt. „Polacy i żołnierze polskiego pochodzenia na frontach II Wojny Światowej”. Uzyskano jedną ofertę, mimo że zapytanie ofertowe wysłano do łącznie czterech wykonawców. Ponadto nie udokumentowano w formie pisemnej czynności wysłania zapytania ofertowego, zaś w zestawieniu porównawczym ofert z 3 lutego 2022 r. nie przedstawiono wartości całej oferty przedstawionej przez jedynego wykonawcę, lecz jeden z jej elementów, tj. zamiast kwoty 45,0 tys. zł wskazano kwotę 3,0 tys. zł. Z tytułu zawartej umowy Oddział wydatkował środki w łącznej kwocie 45,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wybór wykonawcy w sposób ograniczony do jednej oferty zapewnił wydatkowanie środków w sposób celowy i oszczędny, ponieważ wykonawca posiadał doświadczenie w realizacji podobnych usług, co zwiększało pewność co do jakości i terminowości zamówienia. Jednocześnie dotychczasowa współpraca z tym wykonawcą zapewniła m.in. korzystne warunki finansowe. W związku z tym – jak wyjaśnił – uznano, że dalsze poszukiwanie ofert mogłoby jedynie opóźnić proces realizacji, a potencjalne oszczędności z tego tytułu nie byłyby istotne. Dyrektor

¹³⁵ W oparciu o art. 29 ust. 1 pkt. 2 lit. f ustawy o NIK.

Oddziału w odniesieniu do braku udokumentowania w formie pisemnej czynności wysłania zapytania ofertowego wyjaśnił, że pracownik odpowiedzialny za powyższy proces nie pracuje już w IPN i nie przekazał dokumentacji związanej z zapytaniem ofertowym. Natomiast zestawienie porównawcze ofert zostało oparte na częściowej wycenie, co mogło wynikać z dalszego zakresu zamówienia lub podziału kosztów na różne etapy realizacji zadania;

- f) w ramach wniosku zakupowego nr 1275/2021 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na zakup czasu antenowego na emisję 11 programów pt. „Odkrywamy historię z IPN”. Z tytułu zawartej umowy Oddział wydatkował środki w łącznej kwocie 54,1 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wykonawca to znany podmiot, który systematycznie towarzyszył pasjonatom historii Dolnego Śląska, podejmując zagadnienia religijne oraz historyczno-kulturalne regionu. Jako jeden z nielicznych nadawców posiadał uznaną pozycję w lokalnej społeczności. Wyjaśniając dalej, wskazał, że oferta rozgłosni była o tyle korzystna, że oprócz emisji 11 audycji, na antenie odczytano 80 biogramów żołnierzy AK, co wpisywało się w 80-lecie przekształcenia ZWZ w AK. W związku z bardzo atrakcyjną ofertą oraz dotychczasową współpracą uznano, że dalsze poszukiwanie ofert byłoby czasochłonne i nie przyniosłoby korzyści w postaci lepszych warunków. Jednocześnie wskazał, że zasięg radia nie był formalnie badany;

- g) w ramach wniosku zakupowego nr 98/2022 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na zakup czasu antenowego na emisję 12 audycji radiowych oraz 80 biogramów historycznych przedstawiających sylwetki żołnierzy AK z okazji 80. Rocznicy przemianowania ZWZ na AK. Jednocześnie zawarcie umowy nr 10/2022 z wykonawcą nastąpiło przed zatwierdzeniem wniosku w aplikacji ESEW. Wskazana umowa została zawarta 22 lutego 2022 r., natomiast wniosek zatwierdzono dzień później. Ponadto nie odebrano przedmiotu zamówienia na podstawie protokołu odbioru, o którym mowa w § 4 ust. 6 wskazanej umowy. Pomimo jego braku faktury VAT o nr: 52/POZ/2022 z 28 lutego 2022 r., 78/POZ/2022 z 31 marca 2022 r., 104/POZ/2022 z 29 kwietnia 2022 r., 133/POZ/2022 z 31 maja 2022 r., 162/POZ/2022 z 30 czerwca 2022 r., 193/POZ/2022 z 29 lipca 2022 r., 226/POZ/2022 z 31 sierpnia 2022 r., 256/POZ/2022 z 30 września 2022 r., 282/POZ/2022 z 28 października 2022 r., 316/POZ/2022 z 30 listopada 2022 r. oraz 331/POZ/2022 z 16 grudnia 2022 r. – zostały opłacone w łącznej wysokości 67,7 tys. zł. Natomiast faktura nr 331/POZ/2022 z 16 grudnia 2022 r. została opłacona w kwocie 6,2 tys. zł przed wykonaniem audycji, które zgodnie z harmonogramem zostały zaplanowane na dzień 27 i 29 grudnia 2022 r.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zamówienie stanowiło kontynuację wcześniejszej współpracy, a radio swoim zasięgiem obejmowało kluczowe obszary regionu, w tym diecezję legnicką oraz południową część województwa lubuskiego, przy czym nie udokumentowano przeprowadzenia badania zasięgu radia. Jak wyjaśnił, kontynuacja współpracy zapewniła efektywność kosztową oraz możliwość wykorzystania dotychczasowych doświadczeń, co wpłynęło na optymalizację nakładów i osiągnięcie

najlepszych efektów przy zachowaniu zasad celowego i oszczędnego wydatkowania środków publicznych. Natomiast w kwestii zawarcia umowy przed zatwierdzeniem wniosku w aplikacji ESEW wyjaśnił, że powyższe wynikało z pilnego podjęcia działań związanych z realizacją audycji radiowych, które miały zostać wyemitowane w określonym czasie. Jednocześnie wskazał, że środki na realizację umowy zostały wcześniej zabezpieczone we wniosku nr 1276/2021, a zmiana dotyczyła jedynie zakresu usług, nie zmieniając łącznej kwoty przeznaczonej na realizację zadania. Z kolei brak protokołów, jak wyjaśnił, wynikał z charakteru usług, które były realizowane na bieżąco, w ramach zaplanowanego czasu antenowego. Poprawność wykonania audycji była potwierdzana na podstawie podpisu merytorycznego pod fakturami wystawionymi za usługę oraz opisem faktur, które zawierały szczegóły dotyczące emisji audycji. Na tej podstawie dokonywano płatności.

NIK wskazuje, że zabezpieczenie środków odbywa się w ramach danego wniosku zakupowego, a nie w odniesieniu do jakiegokolwiek wniosku. Pierwotnie środki zostały zabezpieczone na potrzeby realizacji wniosku nr 1276/2021, który ostatecznie nie został zrealizowany. W ramach wniosku nr 98/2022 środki musiały zostać ponownie zabezpieczone. Z brzmienia przepisu § 6 ust. 6 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych wynika, że w ESEW wniosek akceptuje i zatwierdza m.in. PB¹³⁶ w celu zabezpieczenia środków oraz KZ¹³⁷ w celu zatwierdzenia wniosku, zaś zgodnie z ust. 1 – wydatkowanie środków publicznych w IPN poprzedza się sporządzeniem wniosku w aplikacji (ESEW). Tym samym zawarcie umowy odbyło się niezgodnie z ww. procedurą;

- h) w ramach wniosku zakupowego nr 1273/2021 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na zakup usługi polegającej na publikacji 10 tekstów w miesięczniku, obejmujących materiały informacyjno-promocyjne, zawierające kluczowe informacje na temat historii Polski i działań realizowanych przez Oddział. W uzasadnieniu udzielenia zamówienia wykonawcy wskazano, że był to jedyny na rynku wrocławskim wydawca tego rodzaju czasopisma. Ponadto zgodnie z § 3 ust. 3 i 4 zawartej umowy nr 1/2022 w dniu 21 stycznia 2022 r. płatność miała zostać zrealizowana na podstawie prawidłowo wystawionej faktury VAT, po stwierdzeniu należytego wykonania przedmiotu umowy w postaci protokołu odbioru. Pomimo jego braku faktury VAT o nr: FA/6/02/2022 z 24 lutego 2022 r., FA/5/02/2022 z 24 lutego 2022 r., FA/2/04/2022 z 4 kwietnia 2022 r., FA/43/04/2022 z 29 kwietnia 2022 r., FA/47/05/2022 z 26 maja 2022 r., FA/5/07/2022 z 1 lipca 2022 r., FA/1/08/2022 z 30 sierpnia 2022 r., FA/3/10/2022 z 3 października 2022 r. oraz FA/46/10/2022 z 28 października 2022 r. – zostały opłacone w łącznej wysokości 45,0 tys. zł.

Dyrektor wyjaśnił, że wybór wykonawcy bez pozyskiwania konkurencyjnych ofert był uzasadniony brakiem innych dostępnych wykonawców, którzy specjalizowaliby się w publikacjach o tematyce związanej z historią Polski i działalnością IPN na Dolnym Śląsku. Wskazał ponadto, że wykonawca spełniał również wymagania projektowe poprzez m.in. dystrybucję

¹³⁶ Referat finansowo-księgowy w Oddziale.

¹³⁷ Dyrektor Oddziału lub inna upoważniona przez niego osoba.

miesięcznika w parafiach na terenie całego Dolnego Śląska. Jednocześnie wyjaśnił, że płatność za faktury została dokonana na podstawie porozumienia z wykonawcą, w ramach którego uzgodniono, że faktury miały być wystawiane po dostarczeniu i opublikowaniu artykułów. Choć formalnie protokoły odbioru nie zostały sporządzone, wykonanie umowy na tej podstawie uznano za zrealizowane zgodnie z ustaleniami;

- i) w ramach wniosku zakupowego nr 620/2023 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert dotyczących usługi polegającej na malowaniu ścian i sufitów oraz wymianie wykładziny. Z tytułu realizacji zamówienia wypłacono wynagrodzenie w łącznej kwocie 15,0 tys. zł. W uzasadnieniu udzielenia zamówienia danemu wykonawcy wskazano, że zgodnie z warunkami umowy najmu oraz regulaminem budynku, prace winny być wykonane przez firmę, która ściśle współpracuje z właścicielem obiektu.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wybór wykonawcy podyktowany był koniecznością zapewnienia sprawnej i zgodnej z obowiązującymi wymaganiami realizacji prac remontowych, których organizacja we własnym zakresie wymagałaby szeregu działań oraz formalnych uzgodnień z wynajmującym w zakresie: ustalenia wszelkich szczegółów technicznych; dopasowania materiałów do projektów aranżacyjnych oraz specyfikacji materiałowej obowiązującej dla danego obiektu; uzgodnienia zastosowanych farb, wykładzin oraz technologii zgodnych z wytycznymi projektanta; uzyskania pisemnej zgody właściciela nieruchomości na realizację prac. Wyjaśnił także, że firmy zajmujące się kompleksową obsługą techniczną budynków często posiadają wynegocjowane korzystne warunki zakupu materiałów oraz doświadczenie w realizacji podobnych prac, co pozwala na optymalizację kosztów oraz terminowe wykonanie zadań. Z uwagi na to, a także na obowiązki wynikające z umowy najmu, uznano, że najbardziej efektywnym rozwiązaniem było powierzenie wykonania tych prac firmie, która zarządzała infrastrukturą techniczną budynku w imieniu właściciela.

NIK wskazuje, że zgodnie z pkt 6 ust. 6.18 i 6.18.2 umowy najmu z 5 maja 2021 r. najemca zobowiązany jest dbać o dobry stan techniczny i estetyczny wygląd przedmiotu najmu, w szczególności dokonywać okresowego odświeżania przedmiotu najmu (malowania ścian, prania wykładzin, itp.). Na podstawie ust. 6.19 ww. umowy najemca odpowiada za wszelkie działania i zaniechania wykonawców zatrudnionych przez niego do wykonania jakichkolwiek prac lub napraw przewidzianych w umowie lub związanych z umową, jak za własne działania i zaniechania. Natomiast zgodnie z ust. 6.20 tej umowy prace wymagające zgody wynajmującego wykonywane mogą być przez najemcę po zaakceptowaniu przez wynajmującego na piśmie projektu wykonawczego, zawierającego m.in. opis technologii wykonywania prac, wykaz materiałów użytych przy wykonywaniu prac, harmonogram robót. Z kolei w Regulaminie Budynku, stanowiącym załącznik nr 5 do ww. umowy, w Rozdziale XI określono warunki jakie należy spełnić przed wykonaniem prac adaptacyjnych i remontowych. Zdaniem NIK w żadnym z ww. dokumentów nie określono, że wskazane w opisie przedmiotu zamówienia prace winny być wykonane przez firmę, która ściśle współpracuje z właścicielem obiektu, jak

również, że w takim przypadku zgoda wynajmującego na wykonanie prac adaptacyjnych i remontowych nie jest potrzebna;

- j) w ramach wniosku zakupowego nr 710/2024 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na organizację i obsługę sześciu spektakli pt. „Historia Misia Wojtka” poza granicami Polski, zaś w zapytaniu ofertowym wskazano wymóg wynajęcia profesjonalnych aktorów do wystawienia przedstawienia zarówno w języku polskim, jak i angielskim, co nie znalazło odzwierciedlenia w zawartej z wykonawcą umowie. Ofertę złożył tylko jeden oferent, przy czym zapytanie wysłano do łącznie trzech fundacji powiązanych ze sobą osobowo. Z tytułu zawartej umowy Oddział wydatkował środki w łącznej kwocie 46,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wybór wykonawcy bez pozyskania konkurencyjnych ofert zapewnił wydatkowanie środków w sposób celowy i oszczędny, ponieważ oferta złożona przez jedynego oferenta była korzystna pod względem jakościowym i cenowym. Ponadto wskazał, że spektakle odbywały się głównie w języku polskim, jednak ze względu na interaktywność przedstawień oraz specyfikę widowni, aktorzy musieli być przygotowani do interakcji w języku angielskim, gdy dzieci lub rodzice nie znali języka polskiego. Wyjaśnił także, że zapytania ofertowe skierowano do podmiotów, które na prośbę Naczelnika OBENWr zostały zarekomendowane przez Biuro Przystanków Historia, jako posiadające odpowiednie kwalifikacje i dobrze oceniane za dotychczasową współpracę.

NIK wskazuje, że zgodnie z harmonogramem, spektakle odbywały się w polskich szkołach w Bernie, Zurychu i Genewie¹³⁸. W § 1 ust. 1 umowy nr 68/2024 z 22 listopada 2024 r. zawartej z wykonawcą, zobowiązał się on do przeprowadzenia spektakli według określonego scenariusza, który został przygotowany tylko w języku polskim. Wobec powyższego należy uznać, że określony w zapytaniu ofertowym wymóg odegrania przedstawienia w języku polskim i angielskim, jak również wybór podmiotów powiązanych ze sobą osobowo, do których skierowano zapytanie ofertowe, nie zapewniał zachowania przejrzystości postępowania o udzielenie zamówienia, a także uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców;

- k) w ramach wniosku zakupowego nr 368/2023 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na promocję działalności Oddziału w ramach audycji radiowych. W uzasadnieniu udzielenia zamówienia danemu wykonawcy wskazano, że rozgłoszenia publiczna ma największy zasięg i dociera do różnych grup wiekowych. Nie odebrano również przedmiotu zamówienia na podstawie protokołu odbioru, o którym mowa w § 6 ust. 1 i 2 umowy nr 122/R/2023 z 1 maja 2023 r. Pomimo jego braku faktury VAT o nr: FS-F10/0094/05/2023 z 31 maja 2023 r., FS-F10/0069/06/2023 z 30 czerwca 2023 r., FS-F10/0051/07/2023 z 31 lipca 2023 r., FS-F10/0076/08/2023 z 31 sierpnia 2023 r., FS-F10/0086/09/2023 z 28 września 2023 r., FS-F10/0112/10/2023 z 31 października 2023 r., FS-

¹³⁸ W przypadku szkoły w Genewie przedstawienie zostało zorganizowane na terenie Francji.

F10/0080/11/2023 z 30 listopada 2023 r. i FS-F10/0065/12/2023 z 29 grudnia 2023 r. – zostały opłacone w łącznej wysokości 38,4 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wybór wykonawcy bez pozyskania konkurencyjnych ofert zapewnił wydatkowanie środków w sposób celowy i oszczędny z uwagi na unikalny charakter tej rozgłośni na rynku Dolnego Śląska. Kluczowym kryterium, jak wskazał, była możliwość prezentacji treści w ramach popularnego programu o tematyce historycznej „Stąd do historii”, emitowanego w godzinach największej słuchalności (po serwisach informacyjnych o godz. 07:00 i 17:00). Wyjaśnił również, że poprawność wykonania przedmiotu umowy była weryfikowana na bieżąco przez asystenta prasowego, który monitorował emisję programu na antenie radia oraz publikacje na stronie internetowej, co stanowiło podstawę do realizacji płatności za faktury;

- l) w ramach wniosku zakupowego nr 352/2023 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na zorganizowanie stoiska dotyczącego wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. na Kongresie Pamięci Narodowej. Ponadto nie udokumentowano czynności związanych ze sporządzeniem i wysłaniem zapytania ofertowego. Ofertę złożył tylko jeden oferent. Z tytułu zawartej umowy Oddział wydatkował środki w łącznej kwocie 94,1 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zapytania ofertowe były kierowane telefonicznie, co wynikało z charakteru zamówienia oraz dotychczasowej praktyki kontaktowania się z grupami rekonstrukcyjnymi. Oferta przesłana przez jedyny podmiot okazała się korzystna zarówno pod względem jakościowym, jak i cenowym. Jednocześnie wskazał, że specyfika zamówienia sprawiała, że liczba podmiotów mogących podjąć się jego realizacji była ograniczona;

- m) w ramach wniosku zakupowego nr 554/2024 Oddział nie pozyskał od potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na organizację 50 spektakli pt. „Przygody Franka i Wiktorii”. Ofertę złożyło dwóch oferentów, przy czym zapytanie wysłano do łącznie trzech fundacji powiązanych ze sobą osobowo. Na podstawie zawartej umowy nr 51/2024 z 9 września 2024 r., w § 4 ust. 2 określono osobę upoważnioną ze strony zlecniodawcy do podpisania protokołu odbioru. Protokół nie został podpisany przez tę osobę. Pomimo to faktura VAT o nr 12/11/2024 z 18 listopada 2024 r. została opłacona w wysokości 130,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że brak pełnej konkurencyjności, wynikający z nieotrzymania trzeciej oferty, nie miał wpływu na zasadność wyboru wykonawcy, ponieważ wybrana oferta zapewniała realizację zamówienia w sposób celowy i oszczędny. W jego ocenie, podjęta w tym zakresie decyzja była zgodna z zasadą uzyskiwania najlepszych efektów przy danych nakładach, wyrażoną w art. 44 ust. 3 pkt 1 lit. a ufp. Wyjaśnił także, że zapytania ofertowe skierowano do podmiotów, które na prośbę Naczelnika OBENWr zostały zarekomendowane przez Biuro Przystanków Historia, jako posiadające odpowiednie kwalifikacje i dobrze oceniane za dotychczasową współpracę. Ponadto wyjaśnił, że protokoły odbioru zostały podpisane przez pracowników IPN, którzy byli obecni na spektaklach. Wykonawca nie musiał

ich podpisywać, ponieważ wystarczające było w tym zakresie potwierdzenie ze strony IPN, które w jego opinii spełniało wymogi formalne, że spektakle odbyły się zgodnie z umową.

NIK wskazuje, że w zawartej umowie z wykonawcą wymieniono wprost osoby upoważnione do podpisania protokołu odbioru, który stanowił jednocześnie podstawę do wystawienia faktury VAT. Jednocześnie wybór podmiotów, powiązanych ze sobą osobowo, do których skierowano zapytanie ofertowe, w ocenie NIK nie zapewniał zachowania przejrzystości postępowania o udzielenie zamówienia, a także uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców;

- n) w ramach wniosku zakupowego nr 407/2023 Oddział nie pozyskał od trzech potencjalnych wykonawców konkurencyjnych ofert na organizację obozu historyczno-patriotycznego w Gdańsku w wieku 10-14 lat. Ofertę złożył jeden spośród trzech oferentów, do których wysłano zapytanie ofertowe. Jednocześnie w zapytaniu ofertowym nie określono miejsca obozu, jak również czy do usługi należało doliczyć koszty transportu. Ponadto w zawartej z wykonawcą umowie nr 45/2023 z dnia 29 czerwca 2023 r. w § 3 ust. 7 nie wskazano na jaką kwotę jest on zobowiązany posiadać polisę OC, a także nie sporządzono protokołu odbioru wymaganego § 8 ust. 2 tejże umowy. Jednocześnie nie uzyskano od wykonawcy wykazu kadry skierowanej do realizacji przedmiotu umowy wraz z oświadczeniem o weryfikacji w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym (§ 5 ust. 2 umowy), jak również nie zweryfikowano czy wykonawca zapewnił ubezpieczenie uczestników obozu od Następstw Nieszczęśliwych Wypadków (NNW). Z tytułu zawartej umowy Oddział wydatkował środki w łącznej kwocie 116,0 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że wybrany wykonawca jako jedyny złożył zapytanie ofertowe i przedstawił ofertę w wymaganym terminie. Z uwagi na specyfikę zamówienia oraz wyłonienie jedynej oferty zapewniono oszczędne wydatkowanie środków, biorąc pod uwagę, że spełniała ona wszystkie wymagania zamawiającego. Odnosząc się do zapytania ofertowego, które nie zawierało wskazania lokalizacji obozu oraz informacji o uwzględnieniu transportu w cenie wyjaśnił, że było to wynikiem założeń organizacyjnych, tj. pozostawiono dowolność wykonawcom w tym zakresie. Jednocześnie wskazał, że w trakcie korespondencji e-mailowej z potencjalnymi wykonawcami wyrażone preferencje dotyczące lokalizacji w rejonie Gdańska miały na celu ukierunkowanie oferentów na potencjalnie pożądany obszar realizacji, lecz nie stanowiły warunku formalnego ani wymogu zapytania ofertowego. Nie ograniczały one również wykonawców w proponowaniu innych lokalizacji, czego dowodzi, jego zdaniem, analiza otrzymanych propozycji. Z kolei w odniesieniu do braku protokołu odbioru Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że nie został on sporządzony w związku z „brakiem formalnego zatwierdzenia wykonania usługi przez zamawiającego w wymaganym zakresie”, przy czym faktura została opłacona na podstawie opisu, z którego wynikało, że usługa została wykonana zgodnie z umową. Natomiast kwestię braku określenia wysokości polisy OC w umowie tłumaczył tym, że mogło to być „wynikiem braku określenia precyzyjnych wymagań w umowie”, lecz na podstawie ustnych zapewnień wykonawcy ustalono, że posiadał on „odpowiednią polisę OC”. Co do braku wykazu kadry skierowanej

do realizacji przedmiotu umowy oraz braku weryfikacji czy wykonawca zapewnił ubezpieczenie uczestników obozu od NNW wyjaśnił, że wykonawca złożył komplet dokumentów wymaganych przepisami prawa w ramach zgłoszenia obozu do właściwego kuratorium oświaty, które obejmowało m.in. wykaz kadry wypoczynku wraz z oświadczeniami potwierdzającymi, że osoby te nie figurują w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, a także polisę ubezpieczeniową od NNW. Powyższe uznano za spełnienie obowiązku wynikającego z umowy.

Zdaniem NIK argumentacja Dyrektora Oddziału, że wyrażone preferencje dotyczące lokalizacji obozu w rejonie Gdańska nie stanowiły warunku formalnego ani wymogu zapytania ofertowego, jak również nie ograniczały wykonawców, nie zasługuje na uwzględnienie. Jeden z oferentów w wiadomości e-mail z 15 lutego 2023 r. złożył propozycję zorganizowania obozu na terenie Dolnego Śląska w kwocie około 1,3 tys. zł z atrakcjami, przy czym wskazał, że w przypadku zainteresowania prosi o kontakt telefoniczny i po ustaleniu szczegółów zostanie przygotowana kompleksowa oferta. W odpowiedzi z 16 lutego 2023 r. pracownik Oddziału wskazał, że: „nie uwzględniłam informacji, że zależałoby nam na zorganizowaniu obozu w Gdańsku i okolicach”. W kolejnej korespondencji oferent dopytywał o kwestie transportu (autokar lub pociąg). Ustalono, że brano pod uwagę transport autokarem. Finalnie oferent nie złożył kompleksowej oferty. Z kolei drugi z oferentów w związku z otrzymanym zapytaniem ofertowym w wiadomości e-mail z 14 lutego 2023 r. poprosił o wskazanie m.in. czy wypoczynek powinien być realizowany we Wrocławiu, a jeśli nie to z jakiego miasta planowany byłby wyjazd i czy oferta powinna być skalkulowana z transportem. W odpowiedzi z 16 lutego 2023 r. pracownik Oddziału wskazał, że: „chcielibyśmy zorganizować wypoczynek w Gdańsku i okolicach, a wyjazd byłby z Wrocławia. W ofertę powinien być wliczony transport”. Również i ten oferent ostatecznej oferty nie złożył. Trzeci z oferentów złożył bezpośrednią propozycję zorganizowania obozu w Gdańsku wraz z ramowym planem wyjazdu oraz kosztorysem. W ocenie NIK powyższe wskazuje, że brak sformułowania w zapytaniu ofertowym jednoznacznych preferencji zamawiającego co do lokalizacji i transportu spowodował, że postępowanie nie zostało przeprowadzone w sposób przejrzysty i zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców.

W odniesieniu do kwestii złożonych dokumentów przez wykonawcę do kuratorium oświaty, NIK wskazuje, że Dyrektor Oddziału nie przedstawił kontrolerom dokumentów na potwierdzenie wyżej opisanych okoliczności. Wskazano jedynie numer zgłoszenia wypoczynku. Przy czym zgodnie z obowiązującymi przepisami organizator zgłaszając wypoczynek oświadcza, że posiada kopie dokumentów o poświadczających niekaralność kierownika wypoczynku i wychowawców wypoczynku. Powyższe nie zmienia faktu, że wykonawca zgodnie z zawartą umową był zobowiązany do przedstawienia zamawiającemu wykazu kadry wypoczynku wraz z oświadczeniami potwierdzającymi, że osoby te nie figurują w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, czego nie uczynił, a zamawiający tego obowiązku nie wyegzekwował. W odniesieniu z kolei do kwestii zapewnienia ubezpieczenia od NNW uczestnikom obozu, NIK wskazuje, że zgodnie z § 2 ust. 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r.

w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży¹³⁹ wymóg załączenia oświadczenia o zawarciu umowy takiego ubezpieczenia dotyczy zgłoszenia wypoczynku organizowanego za granicą. Tym samym, jeżeli wykonawca zgłaszając wypoczynek do kuratorium oświaty, działał zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, to nie był zobligowany do złożenia oświadczenia o zawarciu umowy ubezpieczenia. Należy również wskazać, że zamawiający zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 2 za niespełnienie któregośkolwiek z obowiązków wykonawcy określonych w § 3, 4 i 5 naliczał karę umowną w wysokości 0,2% wynagrodzenia brutto, licząc odrębnie za każdy stwierdzony przypadek, zaś obowiązek ubezpieczenia grupy uczestników wypoczynku na czas podróży i pobytu od NNW był jednym z nich (§ 5 ust. 1 pkt 6) i należało go zweryfikować;

o) w ramach wniosku zakupowego nr 500/2024:

- wykonawca umowy nr 44/2024 z 12 sierpnia 2024 r. na organizację i przeprowadzenie obozu historyczno-patriotycznego w okresie od 12 sierpnia 2024 r. do 18 sierpnia 2024 r., zawartej na kwotę 76,5 tys. zł¹⁴⁰, wybrany został w sposób niekonkurencyjny. Oddział skierował zapytanie ofertowe do trzech wykonawców, ale uzyskał oferty wyłącznie od dwóch z nich.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że pomimo uzyskania jedynie dwóch ofert, wybór wykonawcy został dokonany z zachowaniem zasady oszczędności, ponieważ warunki przedstawione przez oferentów zostały poddane analizie pod kątem rynkowych stawek oraz efektywności wydatkowania środków publicznych.

NIK wskazuje, że obowiązkiem Oddziału było pozyskanie co najmniej trzech ofert od różnych wykonawców, co w badanym przypadku nie zostało dochowane. Ponadto w dwóch podmiotach, do których skierowano zapytanie ofertowe i które złożyły oferty działały osoby, które w innym podmiocie (fundacji) zajmowały stanowisko odpowiednio wiceprezesa fundacji i członka rady fundacji.

Dyrektor Oddziału w odniesieniu do sposobu ustalenia kręgu wykonawców, do których skierowano zapytania ofertowe, wyjaśnił, że wykorzystano wiedzę do kogo Centrala IPN wysłała zapytania i powielono ten model działania. Wskazał, że dokonano tego w oparciu o rekomendacje Biura Przystanków Historia, które wskazało tych wykonawców jako posiadających potwierdzone doświadczenie, kwalifikacje oraz pozytywną historię dotychczasowej współpracy przy realizacji podobnych projektów o charakterze edukacyjnym i wychowawczym. Celem, jak wyjaśnił, było zapewnienie odpowiedniego poziomu merytorycznego i organizacyjnego realizacji zadania, przy jednoczesnym zachowaniu zasad konkurencyjności.

NIK wskazuje, że powielanie działań innych jednostek organizacyjnych IPN i kierowanie zapytań ofertowych do tych samych wykonawców, do których

¹³⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 452, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży.

¹⁴⁰ Umowę zawarto na kwotę 76,5 tys. zł, podczas gdy wykonawca w ofercie zaproponował wynagrodzenie w wysokości 67,5 tys. zł. Ostatecznie wykonawca, na prośbę Oddziału, zwrócił kwotę 9,0 tys. zł.

zapytania skierowały już wcześniej inne jednostki organizacyjne IPN prowadzi do petryfikowania kręgu wykonawców udzielanych zamówień publicznych. Jednocześnie wybór podmiotów, do których skierowano zapytania ofertowe i którymi kierowały osoby współpracujące w innym podmiocie, w ocenie NIK nie zapewniał zachowania przejrzystości postępowania o udzielenie zamówienia, a także uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców;

- Oddział, działając nierzetelnie, zawarł w dniu 12 sierpnia 2024 r. umowę nr 44/2024 na kwotę 76,5 tys. zł, podczas gdy oferta wykonawcy opiewała na kwotę 67,5 tys. zł. Dopiero po zapłacie wynagrodzenia Oddział wystąpił do wykonawcy o zwrot kwoty 9,0 tys. zł, którą zwrócono 25 września 2024 r. Nie zawarto jednak stosownego, pisemnego aneksu do umowy regulującego tę kwestię.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, między innymi, że „było to efektem błędu po stronie Oddziału, który powstał na etapie przygotowania umowy. W wyniku wykrycia nadpłaty w kwocie 9,0 tys. zł (związanej z pokryciem podatku od nagród w konkursie fotograficznym), przeprowadzono rozmowę telefoniczną pomiędzy główną księgową, radcą prawnym a wykonawcą. Wykonawca zobowiązał się do niezwłocznego zwrotu tej kwoty, co również zostało przez niego wykonane. Po dokonaniu zwrotu nadpłaty przez wykonawcę, sporządzono aneks do umowy, który miał na celu formalne uregulowanie zmiany wynagrodzenia. Jednakże aneks nie został zwrócony przez wykonawcę, który prawdopodobnie uznał, że ponieważ nadpłata została zwrócona i faktura korygująca została wystawiona, aneks nie jest konieczny. W związku z powyższym, zmiana wynagrodzenia nie została potwierdzona pisemnie w formie aneksu, ponieważ wykonawca uznał, że wystarczające były działania związane z korektą faktury”.

NIK wskazuje, że wykonawcy nie zaproponowano aneksu do umowy, ale wymianę czwartej strony umowy na stronę z prawidłową wysokością wynagrodzenia. Zdaniem NIK zawarcie umowy na wyższą kwotę niż oferta wykonawcy, następnie zapłata wyższego wynagrodzenia zamiast zawarcia aneksu do umowy i skorygowania wynagrodzenia do wysokości wynikającej z oferty, a także próba wymiany czwartej strony umowy świadczy o niewłaściwym funkcjonowaniu kontroli zarządczej;

- przeprowadzając postępowanie na organizację obozu historyczno-patriotycznego dla laureatów konkursu fotograficznego, Oddział nie zabezpieczył należycie interesu zamawiającego, w takim zakresie aby wprowadzić mechanizmy umożliwiające ustalenie wysokości wynagrodzenia wykonawcy w powiązaniu z liczbą faktycznych uczestników obozu. Oddział oczekiwał złożenia ofert dotyczących organizacji obozu dla maksymalnie 35 osób i nie określił na etapie postępowania zasad umożliwiających zmniejszenie wynagrodzenia wykonawcy, w sytuacji zmniejszenia liczby uczestników obozu. Po rozstrzygnięciu konkursu fotograficznego, co nastąpiło 10 lipca 2024 r., a przed zawarciem umowy z wykonawcą Oddział nie ustalił faktycznej liczby dzieci, które wezmą udział w obozie i nie podjął działań w celu ograniczenia w umowie zakresu podmiotowego zamówienia,

a w konsekwencji zmniejszenia wynagrodzenia wykonawcy, adekwatnie do faktycznej liczby uczestników obozu. Oddział zapłacił wynagrodzenie za organizację obozu skalkulowane dla maksymalnej liczby 35 uczestników obozu, podczas gdy faktycznie w obozie udział wzięło 27 osób (w dokumentacji zamówienia, zawarto zapis, że część osób zrezygnowała z udziału z powodu braku możliwości zabrania telefonu komórkowego. W dokumentacji postępowania nie było jednak dowodu potwierdzającego datę i sposób zakomunikowania uczestnikom takiego ograniczenia).

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że „przed zawarciem umowy zakładano uczestnictwo 35 dzieci, co potwierdzono w dokumentacji e-mailowej z dnia 16 maja 2024 r. Jednakże w umowie nie wskazano dokładnej liczby uczestników obozu, ponieważ organizacja obozu wymagała wcześniejszego poniesienia kosztów niezależnych od ostatecznej liczby dzieci. Wykonawca musiał zapewnić odpowiednie warunki do realizacji programu dla pełnej grupy 35 uczestników, obejmujące m.in. zakwaterowanie, wyżywienie, ubezpieczenie, opiekę wychowawczą oraz zabezpieczenie wydarzeń obozowych. Ponadto program obozu przewidywał udział dzieci w różnych wydarzeniach historyczno-patriotycznych, co wiązało się z koniecznością wcześniejszego zabezpieczenia biletów, rezerwacji miejsc, organizacji transportu lokalnego oraz zakontraktowania usług przewodników i instruktorów. Koszty te były ponoszone niezależnie od faktycznej liczby uczestników. W związku z tym wykonawca miał zagwarantowane pełne wynagrodzenie, ponieważ wszystkie działania organizacyjne zostały przeprowadzone na założoną liczbę uczestników, a zmniejszenie faktycznej liczby dzieci nie miało wpływu na podstawowe koszty realizacji obozu”.

NIK wskazuje, że program obozu został ostatecznie ustalony dopiero przy zawieraniu umowy, co nastąpiło w dniu rozpoczęcia obozu. Pracownik zamawiającego informował wykonawcę 16 maja 2024 r. o akceptacji dla ewentualnych zmian w programie. Zdaniem NIK możliwe było co najmniej częściowe ograniczenie kosztów związanych z organizacją obozu, w tym np. związanych z wyżywieniem, kupnem biletów wstępu, kosztami transportu;

- Oddział nierzetelnie określił zasady organizacji wypoczynku w umowie nr 44/2024. Ponadto Oddział nierzetelnie sprawował nadzór nad realizacją ww. umowy oraz nierzetelnie sporządził protokół odbioru przedmiotu umowy. W umowie Oddział nie określił jednoznacznie miejsca zakwaterowania uczestników obozu (wskazując dwie różne lokalizacje w Gdańsku), a także nie określił sumy ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW). Oddział nie korzystał z umownej możliwości kontroli przebiegu wypoczynku, nie wyegzekwował od wykonawcy obowiązku przekazania wykazu kadry skierowanej do realizacji przedmiotu umowy, nie sprawdził również czy uczestnicy obozu zostali objęci ubezpieczeniem NNW. W protokole odbioru nie wskazano miejsca dokonania odbioru, nie określono również czy odbiór został dokonany bez zastrzeżeń.

Dyrektor Oddziału nie wyjaśnił z jakich powodów nie określono w umowie precyzyjnie miejsca wypoczynku, a w odniesieniu do braku określenia

sumy ubezpieczenia NNW wskazał, że wynikało to z przeoczenia. Dyrektor Oddziału nie wyjaśnił powodów nieprzeprowadzenia kontroli warunków wypoczynku oraz braku wskazania w protokole miejsca dokonania odbioru. W odniesieniu do braku określenia w protokole czy odbiór został dokonany bez zastrzeżeń Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że pomimo tego wynagrodzenie zostało wypłacone w oparciu o złożony protokół i brak zgłoszonych zastrzeżeń ze strony osoby nadzorującej realizację umowy w chwili jej zakończenia. Podał także, że w aktach brak jest wykazu kadry skierowanej do realizacji przedmiotu umowy. Jednakże w aktach znajduje się dokumentacja z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. W odniesieniu do kwestii ubezpieczenia NNW Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że z posiadanej dokumentacji wynika, że obóz został zgłoszony do właściwego Kuratorium Oświaty, co – zgodnie z obowiązującymi przepisami – wymagało przedłożenia kompletnej dokumentacji, w tym również polisy NNW dla uczestników. Na tej podstawie uznano, że wykonawca spełnił obowiązek zapewnienia ubezpieczenia.

NIK wskazuje, że zgodnie z § 2 ust. 6 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży wymóg załączenia oświadczenia o zawarciu umowy ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków dotyczy tylko zgłoszenia wypoczynku organizowanego za granicą, a w tym przypadku wypoczynek był organizowany w kraju.

W odniesieniu do stwierdzonych nieprawidłowości związanych z dokumentowaniem czynności wskazanych w lit. b, d, e i l, zdaniem NIK, brak pozostawienia śladu rewizyjnego w aktach sprawy z czynności skierowania np. zapytania ofertowego do potencjalnych wykonawców uniemożliwia dokonanie oceny czy postępowanie o udzielenie zamówienia zostało przygotowane i przeprowadzone w sposób przejrzysty, zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców.

(akta kontroli: tom VII, str. 77-111, 203-248, 254-515, 544-611; tom VIII, str. 1-9, 11-40, 133-262, 291-319, 448-566, 569-610; tom IX, str. 5-36, 51-56, 61-113, 255-262; tom X, str. 58-119, 176-203; tom XIV, str. 1-40, 113-120; tom XV, str. 243-254, 322; tom XVI, str. 160-233)

10. Oddział wydatkował środki publiczne na zakup usług dotyczących: [1] przeprowadzenia okresowej inwentaryzacji majątku Oddziału¹⁴¹, [2] usunięcia zdjęcia byłego dyrektora Oddziału, wykonującego gest przypominający nazistowskie pozdrowienie, z wizytówki tego podmiotu w Google w łącznej wysokości 10,1 tys. zł, pomimo że działania te można było przeprowadzić we własnym zakresie. Powyższe było działaniem niegospodarnym i dotyczyły następujących spraw:

a) w ramach wniosków zakupowych nr 970/2021 i 55/2022 Oddział zawarł w dniu 6 sierpnia 2021 r. umowę zlecenia nr 31/2021 z osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą polegającą na wykonaniu czynności przygotowujących do przeprowadzenia okresowej inwentaryzacji majątku Oddziału w 2021 r. oraz do udziału w Komisji Inwentaryzacyjnej

¹⁴¹ W ramach dwóch wniosków zakupowych.

i przeprowadzenia szkolenia jej członków, pomimo tego, że do zadań Oddziałowego biura administracyjno-gospodarczego należało (zgodnie z § 36 ust. 1 pkt 5 i 36 regulaminu organizacyjnego) m.in. sprawowanie obsługi administracyjno-gospodarczej Oddziału, w tym zarządzanie majątkiem ruchomym i nieruchomym użytkowanym przez Oddział i podległą delegaturę oraz klasyfikowanie, prowadzenie ewidencji ilościowo-wartościowej i znakowanie rzeczowych składników majątku ruchomego Oddziału. Natomiast Referat finansowo-księgowy realizował m.in. zadania w zakresie uzgadniania stanów magazynowych z ewidencją księgową i rozliczania inwentaryzacji magazynów (§ 41 ust. 1 pkt 15 i 16). W okresie prowadzonej inwentaryzacji zadania polegające na bieżącym prowadzeniu ewidencji środków trwałych będących w posiadaniu Oddziału realizował jeden pracownik zatrudniony w OBAGWr. Z tytułu zawartej umowy w okresie objętym kontrolą zleceniobiorca otrzymał wynagrodzenie w wysokości 8,4 tys. zł¹⁴².

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że założeniem zatrudnienia osoby z zewnątrz do przeprowadzenia inwentaryzacji była potrzeba zapewnienia obiektywności procesu oraz terminowej i rzetelnej realizacji zadania. Celem tego działania nie było kwestionowanie kompetencji pracowników, lecz zapewnienie obiektywizmu, rzetelności i transparentności poprzez wprowadzenie niezależnego czynnika kontrolnego. Rozwiązanie to, jego zdaniem, wpisywało się w dobre praktyki w obszarze gospodarowania mieniem publicznym. Wyjaśnił także, że było to wynikiem zwiększonej liczby zadań realizowanych przez pracowników, w ramach obowiązujących zakresów obowiązków, co uniemożliwiało przeprowadzenie inwentaryzacji we własnym zakresie. Wskazał ponadto, że zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zasadami rachunkowości inwentaryzacja może być przeprowadzana przez pracowników jednostki, jednak nie jest to obligatoryjne.

NIK wskazuje, że w protokole końcowym z przebiegu okresowej inwentaryzacji z 9 lutego 2022 r. wskazano, że za realizację czynności inwentaryzacyjnych odpowiadała siedmioosobowa komisja, w skład której wchodziło sześciu pracowników Oddziału oraz osoba zatrudniona w ramach umowy zlecenia, jako jej przewodnicząca. Jednocześnie członkiem komisji nie był pracownik, któremu w ramach zakresu czynności powierzono zadania dotyczące bieżącego prowadzenia ewidencji środków trwałych;

- b) w ramach wniosku zakupowego nr 507/2023 Oddział zlecił wykonawcy usługę polegającą na usunięciu zdjęcia byłego dyrektora Oddziału, wykonującego gest przypominający nazistowskie pozdrowienie, z wizytówki tego podmiotu w Google. Ze wskazaną usługą wiązała się także publikacja wywiadu z Dyrektorem Oddziału w serwisie internetowym prowadzonym przez wykonawcę. Na podstawie analizy informacji dostępnych w centrum pomocy Google¹⁴³ w zakresie wysyłania próśb o usunięcie zdjęć dodanych przez klientów w sekcji „Zarządzanie zdjęciami profilowymi i filmami” ustalono, że zawierały one wskazówki co należy zrobić, jeśli zdjęcie przesłane przez klienta

¹⁴² Łączne wynagrodzenie z tytułu zawartej umowy wyniosło 28,6 tys. zł.

¹⁴³ Pod adresem:

https://support.google.com/business/answer/6130451?hl=pl&ref_topic=6130059&sjid=10850806671094671257-EU (dostęp: 11 kwietnia 2025 r.).

narusza zasady dotyczące zdjęć w Mapach Google. Określono również instrukcję krok po kroku dotyczącą wysyłania w wyszukiwarce Google oraz w Mapach Google próśb o usunięcie zdjęć dodanych przez klientów. Ponadto w polityce treści publikowanych przez użytkowników Map Google¹⁴⁴ wskazano treści zabronione i podlegające ograniczeniom. Do nieodpowiednich treści i zachowań zaliczono m.in. niszczenie i wyrządzanie szkód. W tym zakresie polityka nie zezwalała na publikowanie treści, które miały na celu zniszczenie lub pogorszenie wizerunku internetowego danego obiektu. Dotyczyło to edytowania informacji o danym miejscu w taki sposób, aby stały się nieodpowiednie lub straciły na jakości, z chęci zrobienia żartu lub wyrażenia poglądów społecznych bądź politycznych. Z tytułu realizacji zamówienia wypłacono wynagrodzenie w łącznej kwocie 1,7 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zlecenie działań na zewnątrz miało na celu skuteczne usunięcie zdjęcia z wizytówki Oddziału w Internecie. W przeciwieństwie do zgłoszenia zdjęcia jako naruszającego treści na portalu Google, jak wyjaśnił, intencją nie było całkowite usunięcie zdjęcia z Internetu, co w tej sytuacji byłoby niemożliwe. Głównym celem było „zasypanie” Internetu innymi zdjęciami, które przekazywały treści adekwatne do działalności Oddziału. Wskazał, że ani Biuro Informatyczne Centrali IPN, ani pracownicy Oddziału nie dysponowali odpowiednimi narzędziami i uprawnieniami, aby przeprowadzić działania w powyższym zakresie. Wyjaśnił przy tym, że rozeznanie rynku zostało przeprowadzone na podstawie rozmów telefonicznych w celu znalezienia najniższej ceny.

NIK wskazuje, że w celu optymalizacji wizytówki, wykonawca w swojej ofercie określił, że będzie potrzebował do niej dostępu, jednocześnie wskazując, że ze względu na „środowisko Google na które nie mamy 100% wpływu, proces zmiany zdjęcia może być wydłużony”. Kwestie dodawania i usuwania zdjęć do wizytówki zostały szeroko opisane we wspomnianym centrum pomocy Google. Działania z tym związane Oddział mógł przeprowadzić we własnym zakresie.

(akta kontroli: tom I, str. 254-261, 398-488; tom VII, str. 8-76, 535-541; tom VIII, str. 448-477, 529-566; tom IX, str. 5-36, 51-60)

11. W przypadku wniosku zakupowego nr 989/2024 wydatkowano środki w sposób niecelowy i niegospodarny w kwocie 10,0 tys. zł.

W ramach wskazanego wniosku, Oddział zlecił wykonawcy dostawę 70 bluz z kapturem zawierających logo IPN. W uzasadnieniu zamówienia wskazano, że bluzy miały być wykorzystywane w różnych działaniach edukacyjnych w szczególności w projekcie „Bohater w mojej okolicy”. Ze sporządzonego w dniu 16 grudnia 2024 r. w Warszawie protokołu odbioru wynikało, że przedmiot zamówienia został odebrany przez Dyrektora Biura Przystanków Historia. Z przedstawionych przez Dyrektora Oddziału wyjaśnień wynikało, że powyższy zakup miał na celu zapewnienie jednolitego stroju IPN podczas organizowanych wydarzeń edukacyjnych, a ich rozdysponowania miał dokonać Dyrektor Biura

¹⁴⁴ Pod adresem:

https://support.google.com/contributionpolicy/answer/7400114?hl=pl&ref_topic=7422769&sjid=10850806671094671257-EU#zippy=%2Cniszczenie-i-wyrz%C4%85dzanie-szk%C3%B3d (dostęp:

11 kwietnia 2025 r.).

Przystanków Historia. Na podstawie przedstawionej dodatkowej dokumentacji przez Oddział w postaci korespondencji e-mailowej pracowników IPN ustalono, że przedmiotowe zamówienia dokonała Delegatura IPN w Opolu na polecenie Dyrektora Biura Przystanków Historia. Bluzy miały zostać wykorzystane jako nagrody w konkursach edukacyjnych, zaś ich odbioru miał dokonać wspomniany wyżej Dyrektor. W korespondencji wskazano również dane wykonawcy. W dalszych wyjaśnieniach, Dyrektor Oddziału wskazał, że bluzy zostały zamówione na potrzeby Centrali IPN, na polecenie Dyrektora Biura Przystanków Historia, a całość zadania była nadzorowana przez Zastępcę Dyrektora Oddziału IPN we Wrocławiu. Ponadto wyjaśnił, że decyzje dotyczące ostatecznego przeznaczenia bluz, zarówno jako elementu jednolitego stroju, jak i materiałów nagrodowych pozostawały w gestii Centrali IPN, która dysponowała pełną wiedzą na temat ich wykorzystania.

W ocenie NIK powyższe jednoznacznie wskazuje, że przedmiotowe zamówienie zostało dokonane w sposób niecelowy i niegospodarny. W toku kontroli Dyrektor Oddziału nie przedstawił żadnych dowodów, wskazujących na wykorzystanie przedmiotu zamówienia w ramach prowadzonej przez Oddział IPN we Wrocławiu działalności. Ze zgromadzonego materiału w sposób jasny wynika, że zamówienia dokonano na potrzeby Centrali IPN, do której również dostarczono przedmiot zamówienia.

(akta kontroli: tom VII, str. 612-619; tom VIII, str. 448-566 tom IX, str. 37-42)

12. W przypadku zamówień realizowanych na podstawie wniosków zakupowych nr 380/2022 i nr 1009/2022 Oddział nie odebrał przedmiotu zamówienia na podstawie protokołu odbioru, co było działaniem nierzetelnym i niezgodnym z zawartymi umowami. W odniesieniu do:

a) wniosku zakupowego nr 380/2022, na podstawie którego zawarto umowę nr 26/2022 w dniu 13 maja 2022 r., zgodnie z § 10 ust. 3 wskazanej umowy do faktury VAT, obejmującej pierwszą i trzecią część wynagrodzenia wykonawca zobowiązany był dołączyć protokół bezusterkowego odbioru scenariuszy, a także odbioru audycji i utworów audiowizualnych. Pomimo jego braku faktury VAT o nr: FA/1/06/2022 z 6 czerwca 2022 r., FA/1/10/2022 z 31 października 2022 r. – zostały opłacone w łącznej wysokości 74,3 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że protokoły odbioru nie zostały sporządzone w odrębnej formie, jednakże raporty z realizacji programu artystycznego, potwierdzone przez dyrektorów placówek oświatowych uznano za równoważne dokumenty potwierdzające odbiór usługi i przyjęto je jako podstawę do rozliczenia.

b) wniosku zakupowego nr 1009/2022, na podstawie którego zawarto umowę nr 60/2022 w dniu 14 listopada 2022 r., zgodnie z § 6 ust. 2 wskazanej umowy wynagrodzenie miało być płatne na podstawie prawidłowo wystawionej

faktury i protokołu odbioru. Pomimo jego braku faktura VAT nr 18/11/2022 z 28 listopada 2022 r. została opłacona w wysokości 147,6 tys. zł.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że nie zna powodu, dla którego protokół odbioru nie został sporządzony. Natomiast płatność została dokonana na podstawie zatwierdzenia faktury pod względem merytorycznym.

NIK wskazuje, że z ww. zawartych umów wprost wynikało, że podstawę wynagrodzenia stanowił protokół odbioru.

(akta kontroli: tom VIII, str. 263-290, 320-343, 448-477, 569-573, 600-610)

13. W 11 przypadkach w Oddziale podczas zakupu usług nie zawarto z wykonawcami pisemnych umów, co nastąpiło wbrew wymaganiom instrukcji obiegu dokumentów z 2006 r. We wskazanej instrukcji (pkt VIII. Dokumenty finansowo-księgowe ust. 2 lit. g) wskazano, że „dokumentami finansowo-księgowymi obcymi są zawsze oryginały i do nich zaliczamy umowy (w tym: zamówienia) zakupu, dostawy, usług, towarów, robót, dotyczące ubezpieczeń – służą do udokumentowania zaangażowania wydatków (karta obiegu dokumentu nr 25)”. Z kolei w pkt 2 karty obiegu dokumentu nr 25 wskazano, że umowy obowiązkowo winny być zawierane w przypadku dokonywania jednorazowej transakcji w kwocie powyżej 2,0 tys. zł lub realizacji w sposób ciągły, z wyłączeniem dostaw realizowanych przez Gospodarstwo Pomocnicze IPN¹⁴⁵.

Powyższe nie zabezpieczało również interesu zamawiającego na wypadek niewywiązania się przez wykonawcę z realizacji przedmiotu zamówienia. Dotyczyło to następujących zamówień:

- a) wniosek zakupowy nr 480/2022 – realizacja zamówienia, polegającego na przeprowadzeniu kampanii informacyjnej za pośrednictwem Facebooka z okazji obchodów 40-lecia powstania Solidarności Walczącej; faktura nr FS/22/6/9 z 24 czerwca 2022 r. – opłacona w kwocie 7,4 tys. zł;
- b) wniosek zakupowy nr 1149/2022 – realizacja projektu mobilnego teatryku historyczno-patriotycznego pt. „Historia Misia Wojtka”; faktura nr FV2022/12/35 z 20 grudnia 2022 r. – opłacona w kwocie 33,0 tys. zł;
- c) wniosek zakupowy nr 629/2022 – wykonanie modelu puzzli przestrzennych samolotu RWD-6; faktura nr 2/12/2022 z 7 grudnia 2022 r. – opłacona w kwocie 10,0 tys. zł;
- d) wniosek zakupowy nr 803/2022 – realizacja spektakli o losach sanitariuszki Danuty Siedzikówny „Inki”; faktura nr 9/2022 z 5 października 2022 r. – opłacona w kwocie 8,2 tys. zł;
- e) wniosek zakupowy nr 974/2022 i 1064/2022 – usługa cateringowa po koncercie „...w drodze”, z okazji nadania Przystankowi Historia imienia Kornela Morawieckiego; faktury nr 4/11/2022 i nr 5/11/2022 z 14 listopada 2022 r. – opłacone w kwocie odpowiednio 23,5 tys. zł i 7,9 tys. zł;
- f) wniosek zakupowy nr 1010/2022 – wykonanie tablicy pamiątkowej przedstawiającej Kornela Morawieckiego z okazji nadania Przystankowi Historia jego imienia; faktura nr 25/11/2022 z 17 listopada 2022 r. – opłacona w kwocie 14,9 tys. zł;

¹⁴⁵ W zarządzeniu w sprawie udzielania zamówień publicznych określono, że w przypadku zamówień, których wartość szacunkowa przekraczała 30,0 tys. zł brutto, zawarcie umowy musiało nastąpić z zachowaniem formy pisemnej (§ 6 ust. 8).

- g) wniosek zakupowy nr 801/2022 – wykonanie drobnych upominków dla dzieci uczestniczących w spektaklu; faktura nr 4/10/2022 z 5 października 2022 r. – opłacona w kwocie 10,0 tys. zł;
- h) wniosek zakupowy nr 620/2023 – usługa remontu pomieszczeń w Przystanku Historia we Wrocławiu przy ul. Długosza 46; faktura nr 23JOPM2200032635 z 7 września 2023 r. – opłacona w kwocie 15,0 tys. zł;
- i) wniosek zakupowy nr 989/2024 – zakup 70 bluz z kapturem z logo IPN; faktura nr 4/12/2024 z 19 grudnia 2024 r. – opłacona w kwocie 10,0 tys. zł;
- j) wniosek zakupowy nr 369/2024 – transport uczestników wyprawy reprezentacji Chorągwi do Włoch w dniach 13-22 maja 2022 r.; faktura nr FS/55/2022/H99 z 26 maja 2022 r. – opłacona w kwocie 28,0 tys. zł.

W odniesieniu do powyższych przypadków Dyrektor Oddziału potwierdził, że nie zawarto umów pisemnych, oraz dodał, że wskazana Instrukcja, mimo że była stosowana w wielu innych obszarach, to nie odpowiadała w pełni zmieniającym się realiom organizacyjnym i przepisom prawnym, co skutkowało koniecznością jej aktualizacji. Wyjaśnił także, że w przypadku braku realizacji zamówienia, standardowym zabezpieczeniem było wstrzymanie płatności. Jednocześnie wskazał, że brak zawartych umów mógł się wiązać z ryzykiem w przypadku zaistnienia ewentualnych sporów.

(akta kontroli: tom VII, str. 112-132, 203-212, 249-284, 516-534, 544-619; tom VIII, str. 1-9, 448-478; tom IX, str. 47-50, 118-168)

14. W przypadku zamówień realizowanych na podstawie wniosków zakupowych nr 908/2022, nr 1166/2022 i 500/2023 proces zakupu usług był dokumentowany nierzetelnie:

- a) wniosek zakupowy nr 908/2022 i 1166/2022 na wynajęcie sali w Operze Wrocławskiej na koncert „...w drodze”, z okazji nadania Przystankowi Historia imienia Kornela Morawieckiego – nie udokumentowano w formie pisemnej rozeznania rynku, wysłania zapytania ofertowego, pozyskania ofert oraz zestawienia porównawczego ofert.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że rozeznanie rynku, w trakcie którego uzyskano oferty, odbyło się telefonicznie;

- b) wniosek zakupowy nr 500/2023 na zakup wyposażenia nowej siedziby Delegatury IPN w Opolu – nie udokumentowano w formie pisemnej przeprowadzonego rozeznania rynku oraz wysłania zapytania ofertowego, w tym zakresu przedmiotowego zamówienia. Łącznie wpłynęły trzy oferty, przy czym dwie z nich nie zawierały elementów wyposażenia aneksu kuchennego¹⁴⁶.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że zgodnie z zarządzeniem w sprawie udzielania zamówień publicznych zapytanie ofertowe mogło zostać skierowane w dowolnej formie – osobiście, telefonicznie lub pisemnie. Zapytania ofertowe zostały przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami, jednak nie sporządzono odrębnej dokumentacji dotyczącej ich wysyłki.

¹⁴⁶ Wybrana oferta zawierała najniższą cenę w wysokości 129,7 tys. zł i obejmowała wyposażenie pomieszczenia socjalnego w aneks kuchenny, chłodziarkę pod zabudowę, zlewozmywak i baterię. Pozostałe oferty opiewały na kwoty 136,5 tys. zł i 153,6 tys. zł oraz nie zawierały powyższego wyposażenia.

Wyjaśniając dalej wskazał, że każda z firm dokonała wizji lokalnej, na podstawie której przygotowano szczegółową wycenę, co pozwoliło na dostosowanie ofert do rzeczywistych potrzeb Delegatury. Ponadto wyjaśnił, że wyposażenie pomieszczenia socjalnego w aneks kuchenny itp. wynikało z konieczności zapewnienia odpowiednich warunków socjalnych dla pracowników, wskazując przy tym, że pozostałe oferty pomimo, że nie zawierały wyceny w tym zakresie, to ich łączna wartość i tak była wyższa od wybranej oferty. Jego zdaniem uwzględnienie kosztów aneksu kuchennego w tych ofertach dodatkowo zwiększyłoby całkowitą wartość zamówienia.

NIK wskazuje, na wspomniany już wcześniej § 36 ust. 6 zarządzenia w sprawie instrukcji kancelaryjnej, zgodnie z którym z rozmów przeprowadzonych z interesantami oraz z czynności służbowych, jeżeli uzyskane tą drogą informacje miały znaczenie w załatwianej sprawie, należało sporządzić notatkę służbową, chyba, że przewidziano formę protokołu. W ocenie NIK brak pozostawienia śladu rewizyjnego w aktach sprawy z czynności skierowania zapytania ofertowego do potencjalnych wykonawców uniemożliwia dokonanie oceny czy postępowanie o udzielenie zamówienia zostało przygotowane i przeprowadzone w sposób przejrzysty, zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców.

(akta kontroli: tom VII, str. 254-284; tom VIII, str. 41-103, 448-478, 569-573, 600-610; tom IX, str. 5-15, 61-113, 235-254)

15. W przypadku wniosku zakupowego nr 1213/2022 dotyczącego przygotowania trailera „Szybowcowa '87” w umowie nr 69/22 z 15 grudnia 2022 r. w § 2 ust. 1 nie określono terminu wykonania przedmiotu umowy, a protokół odbioru nie został potwierdzony przez zamawiającego. Ponadto opłacono fakturę VAT o nr FV/01/12/2022/PG z 16 grudnia 2022 r. w wysokości 49,2 tys. zł w dniu 27 grudnia 2022 r., tj. dwa dni przed opublikowaniem projektu na platformie STEAM¹⁴⁷ (miało to miejsce w dniu 29 grudnia 2022 r.). Powyższe było działaniem nierzetelnym i niezgodnym z zawartą umową.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że nie określono konkretnego terminu wykonania przedmiotu umowy z powodu „specyfiki projektu, który wymagał pewnej elastyczności w zakresie ostatecznego terminu realizacji”. Wskazał przy tym, że ostateczny termin publikacji projektu, będący kluczowym etapem wykonania przedmiotu umowy, ustalono na 29 grudnia 2022 r. Z kolei brak potwierdzenia protokołu odbioru przez zamawiającego – jak wyjaśnił – był wynikiem niedopatrzenia, a płatność faktury przed opublikowaniem projektu na platformie wynikała z faktu, że wykonawca spełnił zasadniczą część zobowiązań umowy i zdecydowano się na wcześniejsze uregulowanie płatności zgodnie z postępowaniem realizacji zamówienia.

NIK wskazuje, że zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 zawartej umowy zamawiający został zobowiązany do zapłaty wynagrodzenia wykonawcy za wykonany i odebrany przedmiot umowy. Podstawę do wystawienia faktury VAT stanowiło podpisanie protokołu odbioru przez obie strony. W ramach przedmiotu umowy, w brzmieniu określonym w § 1 ust. 2 pkt 3 ww. umowy, wykonawca był

¹⁴⁷ Dostępnej pod adresem: https://store.steampowered.com/app/2246650/Szybowcowa_87/ [dostęp: 25 marca 2025 r.].

zobowiązany w szczególności do opublikowania projektu na STEAM VR. W związku z tym opłacenie faktury w sytuacji, gdy przedmiot zamówienia nie został opublikowany, a protokół odbioru podpisany przez zamawiającego, należy uznać za niezgodne z zawartą umową. Powyższe uzasadniają również wyjaśnienia kierownika jednostki kontrolowanej, w których stwierdził on, że kluczowym elementem umowy była właśnie publikacja projektu.

(akta kontroli: tom VIII, str. 104-132, 569-580)

16. Oddział nie korzystał z platformy przetargowej w odniesieniu do zamówień o wartości do 130,0 tys. zł, chociaż taką możliwość posiadał, co nie służyło urzeczywistnianiu, wynikającej z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, zasady dokonywania wydatków publicznych w sposób oszczędny.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że ww. postępowania były przeprowadzane zgodnie z przepisami określonymi w § 6 ust. 7 pkt 5 i 6 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych.

NIK wskazuje, że korzystanie przez Oddział z platformy przetargowej przyczyniłoby się do zwiększenia konkurencyjności oraz zapewniło przejrzystość postępowań o udzielenie zamówienia.

(akta kontroli: tom I, str. 526-531; tom IX, str. 1-4)

17. W sprawozdaniu złożonym po odbyciu w dniach 18-27 lipca 2022 r. zagranicznej podróży służbowej nr 596/2022 nie przedstawiono wyników (rezultatów) działalności prowadzonej podczas tej delegacji, co było niezgodne z § 11 zarządzenia w sprawie podróży służbowych IPN.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że sprawozdanie w formie wykazu przeprowadzonych kwerend badawczych zostało przekazane poprzedniemu dyrektorowi Oddziału. Dodał, że zarówno on, jak i naczelnik OARWr nie potrafili wyjaśnić, gdzie zostało zarchiwizowane to sprawozdanie.

(akta kontroli: tom II, str. 301-322; tom III, str. 28-30, 33, 47-48)

18. W przypadku odbytej w dniach 25 listopada - 1 grudnia 2024 r. zagranicznej podróży służbowej nr 955/2024 nierzetelnie ustalono warunki jej odbywania, oraz nierzetelnie ją rozliczono. W złożonym przez pracownika Oddziału i zaakceptowanym przez zastępcę Prezesa IPN wniosku o odbycie zagranicznej podróży służbowej nr 955/2024¹⁴⁸ podano, że celem tej podróży będą trzy miasta w Szwajcarii. Jednocześnie w dołączonym do tego wniosku planie zagranicznej podróży służbowej wskazano również na konieczność odbycia podróży do Francji w celu realizacji przedstawienia teatralnego związanego z historią Misia Wojtka. Natomiast w sprawozdaniu złożonym po odbyciu tej podróży delegowany pracownik wykazał, że w jej trakcie jeden z noclegów miał miejsce w Niemczech. Zaakceptowane i rozliczone wydatki związane z pobytem w Niemczech w ramach delegacji 955/2024 wyniosły łącznie

¹⁴⁸ Wniosek na podróż zagraniczną nr 22/2024.

1,4 tys. zł, na co składały się koszty noclegów, diet oraz biletów parkingowych i komunikacji miejskiej. Łączny koszt delegacji wyniósł 5,0 tys. zł.

Dyrektor wyjaśnił, że:

- pobyt we Francji wynikał z faktu umiejscowienia sali, w której odbyły się spektakle, na granicy szwajcarsko-francuskiej, a jej wynajęciem zajmowała się Szkoła Polska im. Wacława Micuty, przez co nie wystawiono odrębnej delegacji na wyjazd do Francji;
- pobyt w Niemczech ograniczył się jedynie do noclegu, który był istotny ze względów bezpieczeństwa w trakcie podróży, a nie stanowił celu samej delegacji, przez co nie wystawiono odrębnej akceptacji na podróż do Niemiec.

NIK wskazuje, że informacja o tym, że sala, w której miała odbyć się lekcja i przedstawienie, zlokalizowana była we Francji została uwzględniona w programie pobytu za granicą dołączonym do wniosku o podróż zagraniczną. Informacja o pobycie we Francji nie została również wpisana do rozliczenia kosztów podróży zagranicznej. Ponadto, w programie pobytu za granicą nie zawarto również informacji o konieczności noclegu w Niemczech. Informacja o takim noclegu została podana dopiero w rozliczeniu kosztów podróży zagranicznej. NIK zauważa również, że podpisany wniosek na podróż zagraniczną jest poleceniem służbowym, które upoważnia pracownika do wykonywania obowiązków poza stałym miejscem pracy oraz uprawnia go do występowania o zwrot kosztów podróży służbowej.

(akta kontroli: tom II, str. 572-607; tom III, str. 28-30, 34-35)

19. Oddział uregulował w pełnej wysokości, wynoszącej 58,1 tys. zł, cenę za zakup depozytora kluczy dla Delegatury w Opolu, pomimo że jego dostawca nie wywiązał się w całości z warunków zawartej w tej sprawie umowy. W § 1 pkt 1 umowy nr 63/23 z 10 października 2023 r. dostawca zobowiązał się bowiem do dostawy i montażu depozytora kluczy oraz do przeszkolenia pracowników/administratorów wskazanych przez Oddział, natomiast w protokole zdawczo-odbiorczym, w pozycji „Uwagi”, odnotowano, że szkolenie nie odbyło się. Niemniej dostawca wystawił fakturę VAT opiewającą na pełną wartość umowną, a Oddział dokonał jej płatności 22 listopada 2023 r.

Jak wyjaśnił Dyrektor Oddziału, szkolenie nie odbyło się w dniu dostarczenia i zamontowania dyspozytora, ponieważ w tym dniu nie było pracowników Delegatury, a szkolenie ostatecznie zostało przeprowadzone w terminie późniejszym.

NIK wskazuje, że fakt przeprowadzenia szkolenia w lutym 2024 r. nie wypełniał wymogów zawartej umowy. Wykonawca zobowiązany był przeprowadzić szkolenie w dniu dostarczenia przedmiotu umowy, które miało miejsce 8 listopada 2023 r.

(akta kontroli: tom IV, str. 168-279)

20. Oddział udzielił zamówień na zakup trzech depozytorów kluczy bez stosowania ustawy Pzp, co miało związek z nienależytą starannością ustalania

wartości szacunkowej zamówienia na te depozytory, tj. osobno jednego na rok 2023 r. i osobno dwóch na rok 2024.

Oddział posiadał plan wieloletni wydatków opracowany według stanu na 13 kwietnia 2023 r. W planie tym przewidziano m.in. zakup w 2024 r. dwóch depozytorów kluczy przeznaczonych do siedziby Oddziału.

W dniach 16 i 18 sierpnia 2023 r. Oddział skierował zapytania do potencjalnych wykonawców o przedłożenie oferty cenowej na jeden depozytor kluczy, przygotowanej w dwóch wersjach obejmujących różną liczbę gniazd na klucze. Następnie 29 września 2023 r. w Oddziale zarejestrowano wniosek zakupowy OBAGWr na depozytor kluczy przeznaczony dla Delegatury w Opolu, a 10 października 2023 r. zawarto w tej sprawie umowę z wykonawcą. Depozytor kluczy dostarczono 8 listopada 2023 r., a ustaloną za niego cenę Oddział uregulował 22 listopada 2023 r.

Następnie 26 marca 2024 r. Oddział skierował zapytanie ofertowe na kolejne dwa depozytory kluczy, tym razem dla siedziby Oddziału we Wrocławiu, a wniosek zakupowy w tej sprawie zarejestrowany został w Oddziale 5 kwietnia 2024 r. Zawarcie umowy z wykonawcą nastąpiło 29 kwietnia 2024 r. Była nim ta sama firma, która dostarczyła depozytor kluczy do Delegatury w Opolu. Łączna wartość netto trzech zakupionych przez Oddział depozytorów kluczy wyniosła 152,8 tys. zł (187,9 tys. zł brutto).

Z wyjaśnień Dyrektora Oddziału wynikało, że w planie inwestycyjnym z 2023 r. nie przewidziano środków na zakup depozytora kluczy, a zakup takiego urządzenia dla Delegatury w Opolu miał na celu zapewnienie ciągłości funkcjonowania systemów zabezpieczeń, płynne przeniesienie wyposażenia technicznego do nowej lokalizacji, bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów na powyższy zakup w późniejszym terminie. Dyrektor Oddziału wyjaśnił również, że w 2023 r. w siedzibie Oddziału we Wrocławiu działały depozytory kluczy. Dopiero w 2024 r. zaczęły się problemy z ich funkcjonowaniem i pomimo działań podjętych przez służby IT, z uwagi na posługiwanie się przez Oddział wyższą wersją systemu Windows, tj. 10, nie było możliwości dokonywania aktualizacji oprogramowania, ponieważ dostawca systemu Windows 7 w pewnym momencie wyłączył możliwość pobierania wyższych wersji tego systemu.

NIK wskazuje, że informacja o konieczności zakupu dwóch depozytorów dla Oddziału pojawiła się w planie wieloletnim datowanym na 13 kwietnia 2023 r. Podjęcie działań skutkujących zakupem depozytora do Delegatury w Opolu rozpoczęło się 16 sierpnia 2023 r. tj. z datą wysłania zapytania ofertowego do potencjalnych wykonawców. W momencie dokonywania zakupu depozytora do Delegatury w Opolu Oddział posiadał wiedzę o konieczności zakupu łącznie trzech urządzeń. Przyjęty przez Oddział sposób postępowania znamionował podział zamówienia w celu uniknięcia stosowania przepisów ustawy Pzp. Zgodnie z art. 30 ust. 2 ustawy Pzp, w przypadku planowania nabycia dostaw, wartością zamówienia jest łączna wartość podobnych dostaw, nawet jeżeli zamawiający udziela zamówienia w częściach, z których każda stanowi przedmiot odrębnego postępowania, lub dopuszcza możliwość składania ofert częściowych. NIK wskazuje, że nawet jeżeli Oddział nie posiadał wystarczających środków na zakup trzech urządzeń w 2023 r. to zgodnie z przytoczonym

przepisem, przy szacowaniu wartości zamówienia zobowiązany był uwzględnić ich łączną wartość i przeprowadzić postępowanie z zastosowaniem ustawy Pzp. Ponadto NIK wskazuje, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem KIO¹⁴⁹ z niedozwolonym podziałem zamówienia mamy do czynienia, gdy zamówienie zawiera trzy tożsamości: podmiotową, przedmiotową i czasową. W przypadku zamówień na depozytory kluczy warunek ten został spełniony. Obydwa analizowane postępowania były tożsame podmiotowo (ten sam wykonawca) i przedmiotowo (ten sam produkt). Zachodziła także tożsamość czasowa ponieważ oba funkcjonalnie powiązane ze sobą zamówienia miały być nabywane w dającej się przewidzieć, określonej perspektywie czasowej.

(akta kontroli: tom IV, str. 245-281, 358-417, 470-513, 704-705)

21. Prowadząc postępowania na wyłonienie dostawcy urządzeń wielofunkcyjnych Oddział nie dochował zasad określonych w § 3 ust. 1 pkt 1 zarządzenia w sprawie zamówień publicznych, gdyż nie zapewnił zachowania uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców i przejrzystości postępowania.

W 2024 r. Oddział dwukrotnie dokonał zakupu łącznie sześciu urządzeń wielofunkcyjnych o sumarycznej wartości 111,0 tys. zł. Kierując zapytanie do wybranych przez siebie trzech podmiotów, Oddział posługiwał się konkretną nazwą i modelem urządzenia wielofunkcyjnego, zamiast parametrami technicznymi, niezbędnymi z punktu widzenia realizacji zadań ustawowych Oddziału. Ponadto w pierwszym postępowaniu (wniosek zakupowy nr 319/2024) zapytanie ofertowe skierowano do trzech wykonawców, a w drugim postępowaniu (wniosek zakupowy nr 81/2024) tylko do wykonawcy, którego wyłoniono w pierwszym postępowaniu.

Jak wyjaśnił Dyrektor, zapytania ofertowe dotyczyły wyłącznie urządzeń marki Kyocera, ponieważ przeprowadzono szczegółowe porównanie parametrów podobnej klasy urządzeń, które uwzględniało szereg istotnych kryteriów technicznych i użytkowych. Główne kryteria wyboru obejmowały: [a] prędkość druku – istotną przy dużej liczbie wydruków, zapewniającą oszczędność czasu, [b] intuicyjny, czytelny interfejs – ułatwiający obsługę urządzeń przez użytkowników, [c] responsywność – szybki czas wybudzania i nagrzewania, co zwiększa efektywność pracy, [d] funkcje bezpieczeństwa – takie jak protokoły SSL i IPsec, [e] duży zakres obsługiwanych nośników – niezbędny do wydruku materiałów edukacyjnych i promocyjnych, [f] szybki skaner dwustronny – kluczowy w codziennej pracy. Dodatkowo Dyrektor wyjaśnił, że ze względów bezpieczeństwa wykluczono urządzenia produkcji chińskiej. Ostatecznie wybrano konkretne urządzenie, które wyróżnia się wysoką efektywnością, funkcjonalnością, bezpieczeństwem i elastycznością obsługi mediów.

NIK wskazuje, że w określeniu przedmiotu dostawy lub usługi należy posługiwać się parametrami technicznymi lub cechami użytkowymi przedmiotu takiego postępowania, bowiem to parametry techniczne, dostosowane do potrzeb

¹⁴⁹ Uchwała KIO/KD 19/21 z 14 października 2021 r., LEX nr 3242261.

Zamawiającego decydują o zakupie urządzeń, a nie celowo wybrany producent lub model sprzętu.

(akta kontroli: tom IV, str. 213-214, 245-253, 282-305, 514-555; tom VI, str. 503-505, 533-552)

22. Oddział przed otwarciem ofert nie opublikował, dla prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na usługi sprzątania¹⁵⁰, informacji o kwocie jaką zamierza przeznaczyć na sfinansowanie tego zamówienia, co stanowiło naruszenie art. 222 ust. 4 ustawy Pzp. Termin składania ofert upłynął 8 listopada 2024 r. o godz. 12:00. Protokół z otwarcia ofert datowany był również na 8 listopada 2024 r. i wskazywał, że otwarcie ofert miało miejsce o godz. 12:00. W tym samym dniu, ale o godz. 15:00:29, czyli po terminie otwarcia ofert, na stronie prowadzonego postępowania opublikowana została informacja o kwocie jaką Oddział zamierza przeznaczyć na sfinansowanie przedmiotowego zamówienia.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że powyższe było wynikiem omyłki polegającej na nieświadomym braku zaznaczenia opcji publikacji na stronie prowadzonego postępowania wymaganej informacji.

(akta kontroli: tom V, str. 1-201, 662-664; tom VI, str. 506-530)

23. Oddział nie zawiadomił niezwłocznie pięciu wykonawców uczestniczących w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego na usługi sprzątania (których oferty zostały odrzucone) o przyczynach prawnych i faktycznych odrzucenia, pomimo obowiązku wynikającego z art. 253 ust. 1 ustawy Pzp.

W protokole z posiedzenia Komisji Przetargowej, które odbyło się w dniach od 8 do 21 listopada 2024 r. wskazano, że zamawiający, czyli Oddział, odrzucił łącznie pięć z dziewięciu otrzymanych ofert. W dniu 22 listopada 2024 r. Zamawiający zamieścił na stronie prowadzonego postępowania zawiadomienie o jego wyniku, a 29 listopada 2024 r. otrzymał od jednego z wykonawców, którego oferta została odrzucona, prośbę o niezwłoczne wyjaśnienie odrzucenia jego oferty. Stosowną odpowiedź Oddział udzielił 1 grudnia 2024 r. W przedłożonej do kontroli dokumentacji tego postępowania brak było zawiadomień przekazanych do pozostałych pięciu wykonawców, których oferty zostały odrzucone.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że nieprzekazanie informacji wykonawcom wynikało z przeoczenia podczas obsługi platformy zakupowej.

(akta kontroli: tom V, str. 1-201, 662-664; tom VI, str. 506-530)

24. Oddział nie dokonał aktualizacji planu zamówień publicznych na 2024 r. w związku z rezygnacją we wrześniu 2024 r. z zakupu samochodów osobowych i zgłoszeniem Prezesowi IPN do blokady środków przeznaczonych na ten

¹⁵⁰ Platforma przetargowa IPN-KŚZpNP (<https://ipnlogintrade.net>).

wydatek. Zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy Pzp to zamawiający, czyli Oddział winien zapewnić aktualizację planu postępowań o udzielenie zamówień publicznych.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że przyczyną było przeoczenie w związku z natłokiem obowiązków.

(akta kontroli: tom VI, str. 564-573, 745-748, 757-760)

25. Postępowania w sprawie wyboru wykonawcy zamówień na dostawę i montaż urządzenia do transportu osób niepełnosprawnych za łączną kwotę 53,8 tys. zł¹⁵¹ nie zostały przeprowadzone przejrzysto, z zachowaniem uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców, w sposób zapewniających oszczędne wydatkowanie środków publicznych w myśl art. 44 ust. 3 pkt 1 upf. Oddział dokonał wyboru wykonawcy niezgodnie z regulacjami wewnętrznymi w tym zakresie, tj. § 3 ust. 1 pkt. 1 zarządzenia w sprawie udzielania zamówień publicznych, prowadząc negocjacje telefoniczne tylko z jednym z trzech oferentów. Wykonawca z którym przeprowadzono negocjacje złożył ofertę droższą o około 0,5 tys. zł od najniższej oferty. Deklarowany przez wykonawców czas dostawy różnił się o jeden tydzień.

Z wyjaśnień Dyrektora Oddziału wynikało, że negocjacje telefoniczne zostały przeprowadzone z jednym wykonawcą, ponieważ jego oferta była najkorzystniejsza z punktu widzenia Oddziału, szczególnie w odniesieniu do kluczowych kryteriów wyboru, takich jak cena i czas wykonania usługi oraz, że podjęto negocjacje, ponieważ wykonawca złożył ofertę, która w pełni odpowiadała wymaganiom Oddziału, lecz obejmowała dwa zadania (osobno dostawa urządzenia i osobno montaż urządzenia), a Oddział dysponował ograniczonym budżetem na ten zakup.

NIK zauważa, że skierowane do potencjalnych wykonawców zapytanie o ofertę cenową nie zawierało żadnych kryteriów oceny ofert pozyskanych w drodze rozeznania rynku. Stanowiło ono zapytanie o cenę i czas realizacji we wskazanych warunkach technicznych, obejmujących wymiary windy i miejsce jej montażu. Tak przygotowane zapytanie nie precyzowało istotności terminu realizacji przy ocenie pozyskanych ofert. Ponadto termin realizacji w jednej z pozyskanych ofert wyniósł od czterech do sześciu tygodni, a w drugiej od pięciu do siedmiu tygodni. NIK wskazuje, że brak negocjacji z pozostałymi firmami składającymi oferty świadczył o nierównym traktowaniu wykonawców i naruszeniu zasad uczciwej konkurencji oraz prowadzenia postępowania w sposób przejrzysty.

(akta kontroli: tom IV, str. 213-214, 245-248, 306-357; tom V, str. 662-664;
tom VI, str. 502-506)

26. Nie prowadzono rejestru ryzyk strategicznych i operacyjnych dotyczących Oddziału, jak również częściowych rejestrów ryzyk dla poszczególnych komórek organizacyjnych, co było niezgodne z § 6 ust. 9 decyzji nr 6/2016 Dyrektora Oddziału z 23 lutego 2016 r. w sprawie wprowadzenia Systemu kontroli

¹⁵¹ Obejmującą cenę zakupu urządzenia i montażu.

zarządczej w Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że nieprzedłożenie powyższych rejestrów ryzyk wynika z braku ich bieżącego prowadzenia w formie określonej decyzją nr 6/2016 Dyrektora Oddziału. Wskazał jednocześnie, że w ostatnich latach proces identyfikacji i oceny ryzyk realizowany był w sposób niesformalizowany, bez sporządzania jednolitych rejestrów częściowych przez poszczególne komórki organizacyjne, co uniemożliwiło opracowanie zbiorczego rejestru ryzyk dla całego Oddziału. Nadmienił również, że Oddział znajduje się w fazie opracowywania zaktualizowanych procedur zarządzania ryzykiem, które w sposób kompleksowy uregulują zasady prowadzenia rejestrów ryzyk oraz zakres odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych w tym obszarze.

(akta kontroli: tom I, str. 591-593)

27. Oddział nie dysponował programem pn. „Narzędzia do kontroli zarządczej. Program do realizacji standardów kontroli” wydawnictwa Forum, który zgodnie z § 8 ust. 2 załącznika do decyzji nr 6/2016 Dyrektora Oddziału z 23 lutego 2016 r. miał być przeznaczony do monitorowania systemu kontroli zarządczej.

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że ww. program nie został okazany kontrolerowi, gdyż nie został kupiony. Monitorowanie systemu kontroli zarządczej realizowane było w Oddziale w oparciu o inne dostępne narzędzia oraz obowiązujące w IPN regulacje wewnętrzne, w tym coroczne oświadczenia o stanie kontroli zarządczej.

(akta kontroli str. 594-596)

28. W Oddziale nie prowadzono we własnym zakresie audytów i kontroli wewnętrznych, o których mowa w zakresie obowiązków koordynatora kontroli zarządczej, powierzonych kierownikowi OBAGWr z dniem 12 grudnia 2022 r.

Dyrektor Oddziału w swych wyjaśnieniach potwierdził, że tego rodzaju zadań nie realizowano samodzielnie w Oddziale. Wskazał jednocześnie, że prowadzenie audytu wewnętrznego należy do wyłącznych zadań wyodrębnionej w Centrali IPN komórki organizacyjnej.

NIK wskazuje, że prowadzenie przez koordynatora kontroli zarządczej audytów i kontroli wewnętrznych było przewidziane w jego zakresie obowiązków.

(akta kontroli str. 594, 596)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia negatywnie proces zakupu usług i dostaw w Oddziale. Objęte badaniem zamówienia wykazały szereg nieprawidłowości związanych m.in. z: niezachowaniem uczciwej konkurencji, wbrew wyrażonej w art. 44 ust. 3 upf zasadzie oszczędnego wydatkowania środków publicznych, nierespektowaniem wewnętrznych uregulowań dotyczących obowiązku zawierania umów w formie pisemnej, a także pozostawiania śladu rewizyjnego z dokonanych ustnie czynności służbowych, niegospodarnym wydatkowaniem środków publicznych oraz nierzetelnym nadzorem nad realizacją zamówień. Ponadto podczas udzielania zamówień, których wartość wynosiła mniej niż 130,0 tys. zł, Oddział nie korzystał z możliwości publikowania zapytań ofertowych na platformie

przetargowej, przez co nie wykazał dbałości o zapewnienie przejrzystości prowadzonych postępowań oraz pozyskania konkurencyjnych ofert w celu uczynienia zadość obowiązującym przepisom odnoszącym się do wydatkowania środków publicznych w sposób oszczędny.

W przypadkach, w których pozyskiwano oferty więcej niż jednego wykonawcy występowały sytuacje polegające na kierowaniu zapytań ofertowych do podmiotów powiązanych osobowo. Działania takie nie współgrały z obowiązkiem udzielania zamówień publicznych w sposób przejrzysty, z zachowaniem uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców.

Wykonawcy zamówień dotyczących przeprowadzenia 100 spektakli pt. „Historii Misia Wojtka” zostali wybrani bez stosowania ustawy Pzp, pomimo że wartość zamówienia przekraczała 130 tys. zł.

Wykonawcy trzech umów zleceń na kwotę 187,0 tys. zł i siedmiu umów o dzieło na kwotę 234,3 tys. zł zostali wybrani w sposób niekonkurencyjny, co nie korelowało z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, a proces zawierania umów, sposób realizacji i nadzór w tym zakresie nie zawsze był rzetelny i zapewniający gospodarne wydatkowanie środków publicznych.

Oddział w latach 2022-2024 nie realizował zadań inwestycyjnych. Poniesione w tym okresie wydatki na zakupy inwestycyjne dokonane zostały na kwotę 236,8 tys. zł z naruszeniem obowiązujących w IPN przepisów wewnętrznych, a na kwotę 152,8 tys. zł z naruszeniem przepisów ustawy Pzp. Oddział nie wypełnił również obowiązku aktualizacji planu zamówień publicznych na 2024 r. oraz obowiązków informacyjnych wobec wykonawców w związku z prowadzonym postępowaniem na zakup usług sprzątania. Ponadto dokonując wydatków opłaconych przy użyciu kart służbowych Oddział nierzetelnie rozpoznał możliwości dokonywania płatności w formie przelewu bankowego, ponieważ nie weryfikował zasadności zawierania umów na dostawy powtarzalnych towarów.

Oddział prawidłowo ustalał i rozliczał koszty objętych badaniem przypadków odbytych krajowych podróży służbowych. Natomiast odnośnie zagranicznych podróży służbowych stwierdzono dwa przypadki nierzetelnego ustalenia przebiegu tych podróży i ich rozliczenia. Nierzetelnie ustalono i rozliczono warunki odbywania podróży służbowej na kwotę 1,4 tys. zł.

W Oddziale nie zawsze prawidłowo i na bieżąco podejmowano działania w ramach kontroli zarządczej oraz wykorzystywano to narzędzie do monitorowania realizacji zadań statutowych IPN pod kątem zgodności prowadzonych działań i procesów z przyjętymi procedurami i standardami, a to w celu zidentyfikowania i wyeliminowania potencjalnych nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi NIK zwraca uwagę, że opisane w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym nieprawidłowości, dotyczące w szczególności procesu udzielania zamówień publicznych oraz wydatkowania środków w ramach tych zamówień, wskazują na:

1. potrzebę rozważenia przez Dyrektora Oddziału podjęcia działań wzmacniających w Oddziale kontrolę zarządczą, a to w celu urzeczywistnienia, określonego w art. 68 ust. 1 ufp, wymogu zapewnienia realizacji celów i zadań kierowanej jednostki sektora finansów publicznych m.in. w sposób zgodny z prawem i oszczędny. W szczególności, działania te mogłyby zostać ukierunkowane na zapewnienie nadzoru nad wykonywaniem zadań w celu ich oszczędnej, efektywnej i skutecznej realizacji, a także na stworzenie mechanizmów kontroli dotyczących operacji finansowych i gospodarczych;
2. występowanie w działalności Oddziału dowolności i braku przejrzystości postępowania, jak również brak lub słabość mechanizmów kontroli. Są to zdefiniowane przez NIK mechanizmy korupcjogenne¹⁵².

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu zagwarantowania przestrzegania zasad udzielania zamówień publicznych określonych w ustawie Pzp.
2. Podjęcie działań w celu wnikliwego i rzetelnego ustalenia faktycznej liczby godzin wykonywania zamówień na zorganizowanie i przeprowadzenie 200 zajęć historyczno-edukacyjnych prezentujących postać i historię Danuty Siedzikówny „Inki” sanitariuszki AK, połączonych z nauką pierwszej pomocy oraz zamówień na obsługę organizacyjno-techniczną łącznie 130 spektakli pt. „Historia Misia Wojtka”, ustalenie prawidłowej wysokości wynagrodzenia należnego wykonawcom ww. zamówień oraz wystąpienie do wykonawców o zwrot tej części wynagrodzenia, która została wypłacona nienależnie.
3. Zapewnienie konkurencyjnego trybu wyboru wykonawców zamówień publicznych udzielanych przez Oddział oraz publikowanie ogłoszeń o zamiarze udzielenia zamówień.
4. Korzystanie z platformy przetargowej IPN-KŚZpNP w przypadku udzielania zamówień poniżej kwoty 130,0 tys. zł w celu zapewnienia oszczędnego wydatkowania środków publicznych.
5. Zapewnienie dokonywania rozpoznania rynku i pozyskiwania ofert konkurencyjnych w przypadku wynajmowania nieruchomości na potrzeby Oddziału.
6. Podjęcie działań ukierunkowanych na ograniczenie wydatków związanych z wynajmowaniem nieruchomości, w szczególności poprzez dostosowanie stanu

¹⁵² NIK definiuje mechanizmy korupcjogenne jako takie nieprawidłowości w funkcjonowaniu instytucji publicznych, które powodują lub zwiększają ryzyko wystąpienia zachowań korupcyjnych (zob. np. Sprawozdanie z działalności NIK w 2023 roku, źródło: <<https://www.nik.gov.pl/plik/id,29700.pdf>>).

posiadania do rzeczywistych potrzeb, ściśle powiązanych z wykonywanymi zadaniami.

7. Podjęcie działań w celu ograniczenia liczby wynajmowanych miejsc parkingowych wyłącznie do miejsc, za które Oddział nie ponosi dodatkowych opłat.

8. Zapewnienie przeprowadzania kontroli okresowych, o których mowa w art. 62 Prawa budowlanego w zakresie budynku koszarowego i budynku garażowego, znajdujących się przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu.

9. Zaprowadzenie ksiąg obiektów budowlanych dla budynku koszarowego i budynku garażowego przy ul. Sołtysowickiej 21d we Wrocławiu.

10. Uzupełnienie zapisów w prowadzonych księgach obiektów budowlanych.

11. Zrealizowanie zaleceń wynikających z kontroli okresowych obiektów budowlanych i powiadomienie NIK o ich wykonaniu.

12. Ustalenie faktycznej powierzchni użytkowej [...]*, złożenie korekt deklaracji podatkowych za lata 2022-2025 oraz uiszczenie podatku od nieruchomości w prawidłowej wysokości wraz z należnymi odsetkami za zwłokę, a także poinformowanie NIK o wynikach ww. czynności, w tym kwotach uiszczonego podatku od nieruchomości i odsetek za zwłokę.

13. Ustalenie faktycznej powierzchni użytkowej [...]*, złożenie korekt deklaracji podatkowych za lata 2023-2025, uiszczenie podatku w prawidłowej wysokości wraz z należnymi odsetkami za zwłokę, a także poinformowanie NIK o wynikach ww. czynności, w tym o kwotach uiszczonego podatku od nieruchomości i odsetek.

14. Wyodrębnianie w załącznikach do deklaracji na podatek od nieruchomości poszczególnych [...]*.

15. Podjęcie działań w celu zalegalizowania, w aspekcie wymagań prawa budowlanego, pomnika wykonanego przy ul. Rakowieckiej we Wrocławiu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 21 maja 2025 r.

Kontrolerzy:
Edward Klatka
doradca prawny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Radosław Kujawiński

/podpisano elektronicznie/

Anna Łuczak
specjalista k.p.

/podpisano elektronicznie/

/podpisano elektronicznie/

Katarzyna Marczyńska
starszy inspektor k.p.

/podpisano elektronicznie/

Bernard Sosulski
starszy inspektor k.p.

/podpisano elektronicznie/

* Treści objęte tajemnicami ustawowo chronionymi (tajemnicą skarbową) wyłączone przez NIK z podania do publicznej wiadomości na podstawie art. 10 ustawy o NIK w zw. z art. 293 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2025 r. poz. 111).